

 AccessBank

İLLİK HESABAT
2009

09

MÜŞAHİDƏ ŞURASI

Cənab Maykl YAİNZİK
Sədr

Cənab Tomas ENGELHART

Cənab Syed Aftab AHMED

Xanım Viktoriya MAYLZ

Cənab Orhan AYTEMİZ

İDARƏ HEYƏTİ

Dr Andri POSPILOVSKI
İdarə Heyətinin sədri

Cənab Rüfət İSMAYİLOV
İdarə Heyəti sədrinin
birinci müavini və
infrastruktur üzrə direktor

Cənab Şakir RƏHİMOV
Biznes bankçılıq üzrə
direktor

Cənab Anar HƏSƏNOV
Pərakəndə bankçılıq və
əməliyyatlar üzrə direktor

Cənab Elşən HACİYEV
Maliyyə direktoru

AUDİT KOMİTƏSİ

Cənab Kristofer Falko (Sədr)

Xanım Aleksandra Veyxezmiller

Cənab Söhrab Fərhadov

ACCESSBANK – AZƏRBAYCANIN YERLİ AVROPA BANKI

- Missiya – Azərbaycanda orta və aşağı gəlirli ailələrə, eləcə də mikro və kiçik sahibkarlara maliyyə xidmətlərindən istifadə etməyə imkan yaradılması
- 2002-ci ilin oktyabr ayında Azərbaycan Mikromaliyyələşdirmə Bankı qismində yaradılıb. 2008-ci ilin sentyabr ayında adı AccessBank olaraq dəyişilib
- Tam bank lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərərək geniş çeşidli bank xidmətləri təklif edir
- Səhmdarlar: AYİB (20%), BMK (20%), QDTİB (20%), KfW (20%), Access Microfinance Holding (16,53%) və LFS Financial Systems (3,47%)
- Azərbaycanda aparıcı mikromaliyyə kreditorudur, bazaradakı payı 30% təşkil edir, 78 000 sahibkara və 22 000 pərakəndə müştəriyə xidmət göstərir
- Ölkə üzrə 23 filialı və 1000 əməkdaşı var
- 2009-cü ilin sonunda aktivlərinin cəmi 375 milyon ABŞ dolları, kredit portfelinin həcmi isə 297 milyon ABŞ dolları təşkil edib
- Fitch Ratings agentliyi tərəfindən Azərbaycanda qeyri-dövlət bankları üçün nəzərdə tutulmuş ən yüksək reytingə layiq görülüb (BB+ Uzunmüddətli IDR və D fərdi reyting)

MÜNDƏRİCAT

ƏSAS NƏTİCƏLƏR	2
MISSİYANIN ŞƏRHİ	3
MÜŞAHİDƏ ŞURASI SƏDRİNİN MƏKTUBU	4
İDARƏ HEYƏTİNİN MƏKTUBU	5
SƏHMDARLAR	6
ACCESSBANK-IN TARİXİ	8
BİZNESİN TƏHLİLİ	10
SİYASİ VƏ İQTİSADI MÜHİT	10
MALİYYƏ NƏTİCƏLƏRİ	13
KREDİT PORTFELİNİN İNKİŞAFI	14
BİZNES BANKÇILIĞI	16
PƏRAKƏNDƏ BANKÇILIQ VƏ ƏMƏLİYYATLAR	19
TƏKRAR MALİYYƏLƏŞDİRMƏ	25
İNFRASTRUKTUR	25
RİSKLƏRİN İDARƏ OLUNMASI	25
PERSPEKTİV	27
TƏŞKİLAT VƏ İŞÇİ HEYƏTİ	28
SOSIAL, ƏTRAF MÜHİT VƏ KORPORATİV ETİKA MƏSULİYYƏTİ	31
AUDİTOR RƏYİ	34
FİLİALLAR ŞƏBƏKƏSİ	Arxa Qabığın Daxilində

ƏSAS NƏTİCƏLƏR

	2008	2009	Dəyişiklik
Balans cədvəlinin elementləri	ABŞ dolları ('000)	ABŞ dolları ('000)	
Ümumi Aktivlər	242 091	374 514	55%
Likvid Aktivlər	29 119	70 536	142%
Kredit portfelinin cəmi (ümumi)	208 154	296 991	43%
Biznes Kredit Portfeli	191 303	276 400	44%
Mikro Kreditlər (< 10,000 \$)	87 883	141 988	62%
Etibarlı və kiçik Kreditlər (> 10,001 \$ < 100,000 \$)	68 522	81 161	18%
Orta Həcmli Kreditlər (> 100,000 \$)	34 898	53 251	53%
İstehlak Krediti Portfeli	12 219	14 377	18%
Digər Kreditlər	4 633	6 214	34%
Toplanmış faizlər və ödənilən komissiyalar	1 315	2 193	67%
Kreditlərdən yaranan xərclərin ödənilməsi üzrə ehtiyatlar	5 138	8 211	60%
Xalis Kredit Portfeli	204 331	290 974	42%
Əsas və əlavə aktivlər	8 644	13 004	50%
Müştəri Depozitləri	27 281	84 676	210%
Borc vəsaitləri	170 090	220 821	30%
Şəxsi kapital	41 572	66 349	60%
Mənfəət və itki hesabı	ABŞ dolları ('000)	ABŞ dolları ('000)	
Əməliyyat gəlirləri	39 223	59 595	52%
Əməliyyat xərcləri	22 478	34 714	54%
Vergi tutulmazdan əvvəlki mənfəət	16 745	24 881	49%
Vergi tutulduqdan sonrakı mənfəət	13 052	24 886	91%
Əmsallar			
Şəxsi kapitalın gəlirliliyi (ilin sonu üzrə)	31,6%	37,5%	19%
Aktivlərin orta gəlirliliyi	6,8%	8,2%	21%
Xərc / Mənfəət nisbəti	57,3%	58,2%	2%
Kapital adekvatlığı	24,6%	25,8%	5%
Digər elementlər			
Ödənilməmiş kreditlərin sayı	71 148	100 489	41%
Biznes kreditlərinin sayı	47 753	78 025	63%
Mikro kreditlərin sayı	45 017	74 284	65%
ABŞ dolları ilə verilmiş mikro kreditlərin orta həcmi	2 712	2 737	1%
Etibarlı, kiçik və orta həcmli kreditlərin sayı	2 736	3 741	37%
ABŞ dolları ilə verilmiş etibarlı, kiçik və orta həcmli kreditlərin orta həcmi	46 937	46 864	-0%
Aqrokreditlərin sayı	8 995	24 500	172%
ABŞ dolları ilə verilmiş aqrokreditlərin orta həcmi	2 207	2 194	-1%
Depozit hesablarının sayı	28 158	114 507	307%
Filialların sayı	20	23	15%
İşçi heyətinin sayı	863	960	11%
Riskli portfel (30 gün)	0,56%	0,85%	52%

MISSİYANIN ŞƏRHİ

AccessBank-ın missiyası Azərbaycanda mikro və kiçik biznesmenlərin, eləcə də aşağı və orta gəlirli ailələrin maliyyə xidmətlərindən istifadə etmələrinə imkan yaratmaqdan ibarətdir.

AccessBank öz müştərilərinə tam çeşidli maliyyə xidmətləri, o cümlədən, kredit məhsulları, cari hesablar, əmanətlər, plastik kartlar, ticarətin maliyyələşdirilməsi, pulköçürmə və ödəmə xidmətləri göstərir. AccessBank-ın məqsədi, xüsusən, bank əməliyyatlarının effektivliyi, şəffaflığı, müştərilərin tələbatlarının ödənilməsi, məsuliyyət, dəqiqlik və insan resurslarının inkişafı yönündə ən yüksək bank standartlarına nail olmaqdan ibarətdir. Tam əhatəli bank əməliyyatları lisenziyasına malik AccessBank, həmçinin, digər kateqoriyalara mənsub müştərilərə, o cümlədən daha iri müəssisələrə və beynəlxalq təşkilatlara, xüsusilə AccessBank-ın əsas missiyasını bölüşən şirkətlərə maliyyə xidmətləri göstərir.

AccessBank mikro və kiçik biznes fəaliyyətinə xüsusi diqqət yetirir, çünki bu sahə Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafı və genişləndirilməsi, yeni iş yerlərinin yaradılması və yoxsulluğun aradan qaldırılması üçün həyati əhəmiyyət daşıyır. Əksər mikro və kiçik biznes müəssisələri mənfəətlə işləsə də və onların

fəaliyyətinin elastikliyi iqtisadi gözlənilməzlikləri qəbul etməyə imkan versə də, onların inkişafı, çox zaman, maliyyə xidmətlərindən faydalanmaq imkanının olmaması ilə məhdudlaşır. AccessBank da məhz bu çatışmazlığı aradan qaldırmaq üçün yaranmışdır: bank, bütün mikro və kiçik biznes müəssisələrinə, o cümlədən qrup halında bu cür biznes sahələri ilə məşğul olan ailələrə Avropa standartlarına uyğun maliyyə xidmətləri təklif edir və geniş əhatəli maliyyə sistemi yaradır.

AccessBank-ın xüsusi məhsulları, eləcə də bu sektorlara xidmət göstərmək məqsədi ilə işlənib hazırlanmış risk idarəçiliyi texnologiyası bu işləri uğurla həyata keçirməyimizə imkan verir. AccessBank-ın mənfəətlilik səviyyəsi bankın uzunmüddətli sabitliyini və sürətlə genişlənməsini təmin edir.

AccessBank-ın səhmdarları öz maraqlarını inkişaf yönündə birləşdirərək AccessBank-ın öz xidmət çeşidlərini artırmasına və qısamüddətli mənfəətə diqqət yetirməməklə uzunmüddətli və sabit fəaliyyət üçün möhkəm bünövrə yaratmasına imkan verir. AccessBank öz müştərilərinə yüksək səviyyədə xidmət göstərilməsi və AccessBank-ın durmadan genişlənməsi məqsədi ilə öz gənc və yüksək perspektivli işçi heyətinin təlimatlandırılmasına böyük sərmayələr qoyur.

MÜŞAHİDƏ ŞURASI SƏDRİNİN MƏKTUBU

Biz çətinliklərə sinə gəririk

2009-cu ildə Azərbaycan qlobal maliyyə böhranının təsirini hiss edib. Qlobal miqyasda Azərbaycan iqtisadiyyatı nisbətən güclü olaraq qalsa da, iqtisadi zəifləmə azərbaycanlı sahibkarları və bank ictimaiyyətini kəskin risk qarşısında qoyub. Azərbaycanda fəaliyyət göstərən bir çox banklar kəskinləşmiş risklərə cavab olaraq verdikləri kreditləri məhdudlaşdırmalı olsa da, AccessBank bazar tendensiyalarının əleyhinə olaraq 2009-cu ildə öz mənfəətini artırıb. Eyni zamanda, AccessBank mükəmməl portfel səviyyəsini qoruyub saxlamağa və sağlam mənfəət əldə etməyə müvəffəq olub – hər üç aspekt 2010-cu ildə və gələcəkdə bankın inkişafının və fəaliyyətinin davam etdirilməsi üçün möhkəm zəmin yaradır.

Mikro və kiçik sahibkarlara maliyyə xidmətlərinin göstərilməsi AccessBank-ın biznesinin əsasını təşkil edir. 2009-cu il ərzində biznes kreditləri üzrə müştərilərin sayı 57%, yəni 76 000 nəfərədək

artıb və bu, çətin şəraitdə AccessBank-ın bir biznes tərəfdaşı kimi etibarlılığını göstərir.

Bu etibarlılıq, həmçinin, AccessBank-ın inkişaf edən depozit biznesində də öz əksini tapır. Bankın depozit müştəriləri bazası 4 dəfə artıb və hal-hazırda AccessBank 65 000-dən artıq təsərrüfat və müəssisəyə xidmət göstərərək təhlükəsiz və müştəri yönümlü cari hesablar, müddətli depozitlər və əmanət planları təklif edir. 2009-cu il ərzində AccessBank Azərbaycanın mikro və kiçik müəssisələrinə, eləcə də aşağı və orta gəlirli ailələrə maliyyə xidmətlərinin göstərilməsi ilə əlaqədar öz rolunu daha da artırıb. Bankın əməkdaşları və rəhbərliyi yerli iqtisadiyyatda artan riskləri uğurla aradan qaldırırlar. Öz fəaliyyət tarixi ərzində AccessBank iqtisadi sabitliyə, mikro və kiçik sahibkarlığın inkişafına, iqtisadiyyatın diversifikasiyasına, iş yerlərinin yaradılmasına və işsizliyin azaldılmasına böyük töhfə verib.

AccessBank-ın öz müştərilərinə göstərdiyi müsbət təsir, 2009-cu ildə Azərbaycan Mikromaliyyə Assosiasiyası tərəfindən nəşr olunmuş təsirin qiymətləndirilməsi üzrə müstəqil tədqiqatlarda sənədləşdirilib. Bu tədqiqat nəticəsində, AccessBank-ın uzunmüddətli kredit müştərilərinin biznes fəaliyyətindən əldə olunan mənfəəti və təsərrüfat gəlirləri, AccessBank-la tərəfdaşlıqdan hələ yenicə bəhrələnməyə başlamış yeni müştərilərin gəlirlərindən 90% yüksək olub.

Səhmdarlar tədricən mürəkkəbləşən iqtisadi mühitdə AccessBank-ın davamlı və sabit fəaliyyət göstərməyə müvəffəq olmasından, bu mürəkkəbliyin Azərbaycan iqtisadiyyatına göstərdiyi təsirin azaldılmasında bankın oynadığı roldan və onun öz müştərilərinin rifah halının yaxşılaşdırılmasına töhfə verməsindən fəxr duyurlar.

Maykl Yainzik

Müşahidə Şurasının sədri

İDARƏ HEYƏTİNİN MƏKTUBU

AccessBank 2009 – İnkişafın və risklərin idarə olunması

2009-cu ildə iqtisadi səviyyə aşağı düşsə də, AccessBank, artan risklərin idarə olunması sayəsində öz gəlirlərini artırmaqda və portfelin səviyyəsini yüksəltməkdə davam edib. 2009-cu ilin sonunda AccessBank ümumi kredit portfelinin 43% artmasına nail olub və ölkə üzrə 76 000 sahibkarın maliyyələşdirilməsini həyata keçirib ki, bu da ötən ilki göstəricidən 65% artıqdır. Buraya kənd təsərrüfatı sektoru ilə məşğul olan 24 000 sahibkar da daxildir və onların sayəsində AccessBank Azərbaycanın kənd təsərrüfatı sektorunda aparıcı investora çevrilib. Eyni zamanda, ödənişi 30 gündən artıq gecikdirilmiş bütün kreditlərin ümumi dəyəri kredit portfelinin ümumi həcmnin 1%-dən də aşağı olaraq qalır və bu da AccessBank-da risklərin yüksək səviyyədə idarə olunduğunu sübut edir.

Hərtərəfli planlaşdırma və biznesin inkişafı sayəsində AccessBank rəhbərliyi, həmçinin, regional və sektorlar üzrə diversifikasiya yolu ilə, portfelin böyük kreditlərə hesablanmış mütənasibliyini azaltmaqla, bankın yerli valyuta ehtiyatını və portfelin yerli valyuta mütənasibliyini artırmaqla və bu yolla həm bankın özü üçün, həm də müştərilər üçün valyuta riskini azaltmaqla öz portfelinə risklərin səviyyəsinin əhəmiyyətli dərəcədə aşağı salınmasına nail olub.

AccessBank-da risk idarəçiliyinin yüksək səviyyədə olması bir daha rəsmən Fitch Ratings agentliyi tərəfindən təsdiqlənib. Bu agentlik həm 2009-cu ildə, həm də 2010-cu ilin əvvəlində bankın ölkə üzrə ən yüksək 'BB+' səviyyəli uzunmüddətli emissiya reytingini yenidən təsdiqləyib. Bundan əlavə, 2010-cu ilin əvvəlində Fitch Ratings agentliyi AccessBank-ın fərdi reytingini 'D/E' səviyyəsindən 'D' səviyyəsindəki yüksəldərək onu Azərbaycanda Fitch agentliyinin ən yüksək reytinginə malik olan təşkilat səviyyəsinə çatdırıb.

Azərbaycan əhalisi arasında AccessBank-ın nüfuzunun artması 2009-cu ildə ümumi depozitlərin üç dəfə artmasına şərait yaradıb ki, bu da depozitlər hesabına formalaşan portfelin mütənasibliyinin ikiqat artmasına və illik portfel artımının 60%-dən artıq yüksəlməsinə imkan verib. Bu, həmçinin bankın beynəlxalq mənbələrdən yenidən təkrar maliyyələşmə cəlb etmək ehtiyacını azaltmışdır.

Bankın rəhbərliyi və işçi heyəti bankın uğurları ilə fəxr etsə də, rəhbərlik bundan arxayın olmur və dərk edir ki, bank genişləndikcə və iqtisadi mühit təcridcən daha da mürəkkəbləşdikcə, bankın üzleşdiyi risklər də artır. Bu problemlərin qarşısını almaq üçün AccessBank fasiləsiz olaraq öz işçi və rəhbər heyətinin mütəmadi təlimatlandırılmasını və ixtisasının artırılmasını, risklərin idarə olunması və nəzarət sistemlərinin təkmilləşdirilməsini maliyyələşdirir. Biz bankın üzleşə biləcəyi problemləri aradan qaldırmağa və AccessBank-ın Azərbaycanda mikro və kiçik biznesmenlər, eləcə də aşağı və orta gəlirli ailələr üçün etibarlı tərəfdar olmaqda davam etməsinə daim hazırıq.

Baş Menecer

Dr Andrü Pospilovski

SƏHMDARLAR

AccessBank Qapalı Səhmdar Bankı 29 oktyabr 2002-ci il tarixində Azərbaycan Mikromaliyyələşdirmə Bankı qismində təsis olunmuşdur. 2008-ci ilin sentyabr ayında bankın adı AccessBank olmuşdur. O, Azərbaycanın və mikromaliyyə sahəsinin inkişafı naminə çalışan beynəlxalq təşkilatların rəhbərliyi altında fəaliyyət göstərən 6 səhmdara məxsusdur. 2009-cu ilin sonunda səhm kapitalı, hər birinin nominal dəyəri 1 AZN olan 20 milyon səhmdən ibarət olmaqla, 20 milyon AZN təşkil edib. 2010-cu ilin mart ayında, bölüşdürülməmiş mənfəətin kapitallaşdırılması nəticəsində 21,8 milyon AZN həcmində artaraq 41,8 milyon AZN-ə çatıb. Səhmlərin nominal dəyəri 2,09 AZN həcmində yüksəlib, səhmlərin paylaşdırılması və sayı isə dəyişməz qalıb.

Qara Dəniz Ticarət və İnkişaf Bankı (AccessBank-ın səhm kapitalının 20%-i)

Qara Dəniz Ticarət və İnkişaf Bankı (QDTİB), Qara Dəniz regionunun 11 ölkəsi tərəfindən yaradılmış beynəlxalq maliyyə təşkilatıdır. Bankın məqsədi, onun səhmdarları olan ölkələrin inkişaf etdirilməsindən və onlar arasında əməkdaşlığın sürətləndirilməsindən ibarətdir. 3 milyard SDR (təxminən, 4,5 milyard ABŞ dolları) həcmində nizamnamə kapitalına malik olan bu bank, üzv ölkələrdəki dövlət və özəl müəssisələrin inkişafına yönəlmiş layihələrə zəmanət verilməsi, ticarət və layihə maliyyələşməsi istiqamətində iqtisadi və regional əməkdaşlığa yardım göstərir. (www.bstdb.org)

Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı (20%)

Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı, Mərkəzi Avropadan Mərkəzi Asiyaya qədər 29 ölkədə həyata keçirilən layihələri dəstəkləyən beynəlxalq maliyyə təşkilatıdır. İlk növbədə, tələbatları bazarla tam ödənilə bilməyən özəl sektor müştərilərinə maliyyə yardımı göstərən bu bank sahibkarlığın inkişafı, açıq və demokratik bazar iqtisadiyyatına keçid üçün şərait yaradır. Regionda ən böyük investor olan AYİB, həmçinin, fəaliyyət göstərdiyi ölkələrə əhəmiyyətli dərəcədə xarici investisiyaları bilavasitə səfərbər edir. Bank, əsasən, özəl müəssisələri maliyyələşdirir və bunu, adətən, öz ticarət tərəfdaşları ilə birlikdə həyata keçirir. O, maliyyə sektorunda, real iqtisadiyyatda və maliyyə sektorunda fəaliyyət göstərən mövcud şirkətlərə investisiya yatırmaqla onların maliyyələşdirilməsini həyata keçirir. Bank, həmçinin, özəlləşməyə yardım, dövlət şirkətlərinin restrukturizasiyası və bələdiyyə xidmətlərinin təkmilləşdirilməsi sahələrində dövlət şirkətləri ilə əməkdaşlıq edir.

61 ölkəyə və iki hökumətlərarası təşkilata məxsus olan AYİB hökumətlərlə, dövlət orqanları ilə və vətəndaş cəmiyyətlərinin nümayəndələri ilə sıx siyasi dialoq apararaq onların məqsədlərinin həyata keçirilməsinə yardım göstərir. Həyata keçirdiyi bütün əməliyyatlarda AYİB korporativ idarəetmə və davamlı inkişaf üzrə ən yüksək standartlara riayət edir. İctimai təşkilat olaraq, AYİB ciddi ictimai informasiya siyasətini həyata keçirir. (www.ebrd.org)

Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası (20%)

Dünya Bankı Qrupuna üzv olan BMK yoxsulluq səviyyəsinin azaldılmasına və əhalinin həyat şəraitinin yaxşılaşdırılmasına imkan yaradır. O, özəl sektorun inkişafına yardım etməklə, şəxsi kapitalı səfərbər etməklə, hökumət və biznes müəssisələrinə məsləhət

və risklərin azaldılması üzrə xidmət göstərməklə ölkələrin sabit iqtisadi inkişafına kömək edir. 2009-cu maliyyə ilində BMK-nın yeni investisiyalarının cəmi 14,5 milyard ABŞ dolları təşkil edib və bu, maliyyə böhranı şəraitində, inkişaf etməkdə olan ölkələrə kapitalın yönəldilməsinə imkan yaradıb. (www.ifc.org)

KfW - Kreditanstalt für Wiederaufbau (20%)

KfW İnkişaf Bankı, inkişaf etməkdə olan ölkələrin əhalisinin iqtisadi-sosial şəraitinin yaxşılaşdırılması məqsədi ilə fəaliyyət göstərir. KfW, Almaniya hökumətinin adından özünün Maliyyə Korporasiyası (MK) vasitəsi ilə yoxsulluğun azaldılması, təbii ehtiyatların mühafizəsi və dünyada sülhün qorunub saxlanması istiqamətində fəaliyyət göstərir. KfW ötən 10 il ərzində Şərqi Avropa və MDB ölkələrində mikro, kiçik və orta biznes müəssisələrinin inkişafında əsas rol oynayan şirkətlərdən biridir. KfW İnkişaf Bankı, Almaniya, Avropada və bütün dünyada 50 ildən artıq bir müddətdə iqtisadiyyatı, cəmiyyəti və ekologiyanı stimullaşdıran KfW Bankengruppe (KfW Bank əməliyyatları qrupu) hökumət qrupunun bir hissəsidir. 2009-cu ildə mühasibat balansının cəmi 400 milyard Avrodan artıq olan KfW Bankengruppe Almaniyanın 10 ən böyük bankı sırasındadır. (www.kfw.de)

Access Microfinance Holding AG (16,53%)

AccessHolding mikromaliyyələşdirmə sənayesində strateji investordur. O, 2006-cı ildə LFS Financial Systems (16,12%) tərəfindən yaradılıb və hər birinin payı 16,12% olmaqla, beynəlxalq özəl və dövlət investorları qrupuna məxsusdur – bu qrupa CDC Group plc (Böyük Britaniya hökumətinə məxsus olan və iqtisadiyyatın inkişafına və güclənməsinə investisiya qoyan fond), AİB – Avropa İnvestisiya Bankı (Avropa İttifaqının maliyyə institutu), BMK, KfW İnkişaf Bankı, Omidyar Tafts Mikromaliyyələşdirmə Fondu (EBay təsisçisi tərəfindən yaradılıb), eləcə də LFS-in Micro-Assets (3,26%) heyət üzrə investisiya proqramı daxildir. AccessHolding mikromaliyyələşdirmə institutlarına investisiya qoymaq və səhm maliyyələşdirməsinin, xidmət və idarəetməyə yardım əməliyyatlarının bir araya gətirilməsi hesabına həmin investisiyaları inkişaf etdirmək, eləcə də ümumi brend fərdiliyinə malik global mikromaliyyələşdirmə bankları şəbəkəsi yaratmaq məqsədi ilə fəaliyyət göstərir. (www.accessholding.com)

LFS Financial Systems GmbH (3,47%)

LFS Berlin şəhərində yaradılmış və inkişaf etməkdə olan ölkələrdə həyata keçirilən maliyyə sektoru layihələri və keçid iqtisadiyyatı üzrə ixtisaslaşan məsləhət şirkətidir. 1997-ci ildə yaradılmış LFS, mikro və kiçik biznes maliyyələşməsi sahəsində aparıcı məsləhət şirkətindən birinə çevrilib. LFS şirkətinin tətbiq etdiyi və daimi məsləhətçilərdən ibarət böyük bir qrupun həyata keçirdiyi kredit texnologiyaları və təcrübi yanaşmalar sayəsində bu şirkət beynəlxalq donorların və investorların faydalı tərəfdaşına çevrilib. Ənənəvi məsləhətləşmə fəaliyyəti çərçivəsindən kənara çıxaraq, LFS həm menecer və həm də investor qismində çıxış etməklə mikromaliyyələşdirmə təşkilatlarına investisiya qoyur. Bu növ investisiyaların ilk dəfə qoyulmasında qazanılan təcrübəyə əsaslanaraq, LFS hal-hazırda AccessBank brendi əsasında beynəlxalq mikromaliyyələşdirmə bankları şəbəkəsini yaradır. (www.lfs-consulting.de)

ACCESSBANK-IN TARİXİ

2002

- Oktyabrın 29-da Qara Dəniz Ticarət və İnkişaf Bankı, Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı, Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası, KfW and LFS Financial Systems tərəfindən Azərbaycan Mikromaliyyələşdirmə Bankı qismində təsis olunub

2003

- AYİB-dən 5 milyon ABŞ dolları məbləğində ilk təkrar maliyyələşmə krediti alınıb

2004

- Müştəri hesabları və pulköçürmə sistemləri işə salınıb

2005

- Müddətli depozitlərin açılmasına başlanıb və AccessBank SWIFT, Western Union və PrivatMoney kimi beynəlxalq pulköçürmə şəbəkələrinə qoşulub
- Global Microfinance Facility (GMF), Blue Orchard, Deutsche Bank, Incofin və Triodos şirkətlərindən ilk qeyri-səhmdar kreditləri alınıb
- Gəncə şəhərində ilk regional filial açılıb

2006

- Əlavə depozit məhsullarının, pərakəndə kreditləşmənin, kredit kartlarının işə salınması, ilk bankomatların quraşdırılması, eləcə də VISA kart şəbəkəsinə və bir neçə digər pulköçürmə şəbəkələrinə qoşulma sayəsində pərakəndə biznes inkişaf edib

2007

- AccessHolding yeni səhmdar qismində qoşulub
- Pərakəndə və "çarpaz sektor" məhsulları inkişaf etdirilib, o cümlədən: VISA debit kartları buraxılıb; əməkhaqqı layihələrinin işə salınması sayəsində işəgötürənlər üçün əməkhaqqının bilavasitə işçilərin bank hesablarına ödənilməsi üçün şərait yaradılıb; ilk POS terminallar və filiallardan kənar bankomatlar quraşdırılıb
- Xüsusi aqrokredit məhsulları işlənilib hazırlanaraq işə salınıb
- Mikromaliyyələşdirmə üzrə M-CRIL reyting agentliyindən Alpha reytingi alınıb
- Ümumilikdə 50 milyon ABŞ dollarından artıq həcmdə təkrar maliyyələşdirmə haqqında müqavilələr bağlanıb: buraya AccessBank-ın buraxdığı və beynəlxalq kapital bazarlarında Azərbaycan şirkəti tərəfindən buraxılan ilk istiqraz olan debüt istiqrazı; beynəlxalq özəl investor olan SNS Institutional Microfinance Fondundan alınan AZN denominasiyalı ilk istiqraz və Deutsche Bank-dan alınmış 10 milyon ABŞ dolları həcmində subordinasiyalı kredit daxildir

il	Aktivlərin cəmi (mln. ABŞ dolları)	Kredit portfeli		Depozit portfeli (mln. ABŞ dolları)	Filialların sayı
		Həcmi (mln. ABŞ dolları)	Müştərilərin sayı		
2002	4,9	0,1	117	-	1
2003	5,7	3,3	2 000	-	4
2004	8,9	6,5	3 000	-	5
2005	21,8	17,5	5 500	0,6	6
2006	55,3	47	16 000	3,7	10
2007	133,3	114,5	46 000	14	14
2008	242,1	208	69 000	26,5	20
2009	375	297	98 000	82	23

2008

- Daha güclü və dəqiq brend yaratmaq məqsədi ilə Azərbaycan Mikromaliyyəlaşdirmə Bankının adı dəyişilərək AccessBank olub
- Fitch Ratings tərəfindən BB+ reytinqi verilib – bu, Azərbaycanda özəl banklara verilməsi mümkün olan ən yüksək reytinqdir
- İl ərzində yeni təkrar maliyyəlaşdirmə kreditləri 80 milyon ABŞ dollarını ötüb – buraya AccessBank-ın debüt istiqrazlarının ikinci buraxılışı və bankın AYİB tərəfindən təyin olunan ilk sindikatlaşdırılmış kreditinin imzalanması daxildir
- AccessBankın aqrokredit məhsulu Azərbaycan Mikromaliyyə Assosiasiyası tərəfindən “Ən yaxşı kredit məhsulu” adına layiq görülüb
- AccessBank BMT-nin Global Compact proqramına qoşulub - Azərbaycanda bu proqrama qoşulmuş ilk bank olub

2009

- Fitch Ratings Agentliyi tərəfindən BB+ reytinqi Azərbaycanın özəl bankları üçün ən yüksək reytinq qismində yenidən təsdiqlənib
- Üç yeni filial açılıb, iki filial yeni binalara köçürülüb, daha iki filial isə iki dəfə genişlənilib. Genişlənmiş filiallar və yeni filiallardan ikisi Bakıdan kənarında yerləşir
- Depozitlər il ərzində üç dəfə artıb. Portfelin artımının 90%-ni maliyyəlaşdirmək üçün bölüşdürülməmiş gəlirlərlə birləşərək onlar təkrar maliyyəyə olan tələbatı azadırlar
- Əsas meyarları Ətraf Mühit, Sosial və Korporativ Məsuliyyət və Korporativ İdarəetmə amillərindən ibarət olan AccessBank “2009 Financial Times Sustainable Banking Awards” tərəfindən Qərbi Avropanın üç ən sabit banklarından biri kimi tanınıb
- MIX özünün 2008 Global Composite 100 reytinqində AccessBank-ı 50 ən yaxşı mikromaliyyə təşkilatı sırasına daxil edib
- AccessBank, Maliyyə Vəsaitlərinin Cəlb Olunması Mərkəzi tərəfindən Müştərilərin Mühafizəsi üzrə Beynəlxalq Kampaniyaya qoşulub və Azərbaycanda bu kampaniyaya qoşulmuş ilk bank olub
- AccessBank-ın İdarə Heyətinin sədri “Azeri Business Awards” tərəfindən 2009-cu il üzrə “İlin Bankiri” adına layiq görülüb

BİZNESİN TƏHLİLİ

SIYASI VƏ İQTISADI MÜHİT

Azərbaycanın siyasi-iqtisadi mühitini sabit hesab etmək olar. 2009-cu ildə siyasi sabitlik üçün heç bir problem yaranmasa da, neftin qiymətinin aşağı düşməsi iqtisadi sabitliyi gərginləşdirib və Azərbaycanla qonşu olan ölkələrə öz təsirini göstərib. Mərkəzi Bank ilin birinci yarısında manatı sabit saxlamaq üçün məsələyə müdaxilə etsə də, ilin son 6 ayı ərzində neft qiymətlərinin yüksəlməsi davamlı enerji ixracatı siyasəti və cari əməliyyatlar üzrə müsbət hesab saldosu sayəsində manata və iqtisadiyyata inam bərpa edilib. 2009-cu ildə hökumətin çəkdiyi xərclərə və iqtisadi artımın aşağı düşməsinə baxmayaraq, qlobal miqyasda Azərbaycan iqtisadiyyatı nisbi olaraq dəyişməz qalıb.

Dövlət Statistika Komitəsi 2009-cu il üzrə ÜDM-n 9,3% artdığını bildirib, amma bu məlumat neftin satışından əldə olunan faktiki gəlirə yox, istehsal edilən neftin həcmindən asılı olaraq neft gəlirlərinin ÜDM-a ayrılan həcmnin hesablanmasına əsaslanır. Beləliklə, pul nöqtəyi-nəzərindən, 2009-cu ilin ÜDM-u 34,6 milyard AZN (43,3 milyard ABŞ dolları) təşkil edib ki, bu da 2008-ci ilin göstəricisindən (38,0 milyard AZN = 47,4 milyard ABŞ dolları) 8,9% aşağıdır. Bu, 2009-cu ilin dövlət büdcəsinin azalmasına səbəb olub – belə ki, ümumi büdcə gəlirləri 10,3 milyard AZN (12,9 milyard ABŞ dolları), yaxud 2008-ci ilə nisbətən 4,1% az, xərclər isə 10,6 milyard AZN (13,2 milyard ABŞ dolları), yaxud 1,9% az olub. ÜDM-n pul göstəricisinin azalması və hökumət xərcləri 2009-cu ildə istehlak xərcləri indeksi üzrə inflyasiyanın zəifləyərək rəsmən 1,5% həcmində olmasına (2008-ci ilə nisbətən 21%) şərait yaradıb (qeyri-rəsmi hesablamalara görə, 7%). Neft qiymətlərinin aşağı düşməsinə baxmayaraq, aktiv ticarət balansı sabit olaraq 8,6 milyard ABŞ dolları, ixracat 14,7 milyard ABŞ dolları, idxal isə 6,1 milyard ABŞ dolları həcmində qalıb. Yerli istinad valyutasına, yəni ABŞ dollarına nisbətəndə AZN faktiki surətdə dəyişməz qalıb, yəni 2008-ci ilin sonunda 1 ABŞ dolları 0,8010 AZN, 2009-cu ilin sonunda isə 1 ABŞ dolları 0,8031 AZN təşkil edib. Enerji ixracatı ortamüddətli iqtisadi sabitliyi təmin etməlidir, amma 2008-ci ildə əmtəə qiymətlərinin aşağı düşməsi göstərdi ki, inflyasiyanın təsirinə nəzarət edilməsi, neft gəlirlərindən əldə olunan mənfəətin artırılması və korrupsiyanın azaldılması ilə bərabər, iqtisadiyyatın diversifikasiyası da Azərbaycan üçün əsas vəzifələrdən biri olaraq qalır.

Oxşar ssenari bank sektorunda da özünü göstərib. Belə ki, 2006-2008-ci illərdə 50%-dən artıq olan artım səviyyəsi azalmaya doğru getsə də, bu göstərici müsbət olaraq qalır. Qlobal kapital bazarlarının imkanlarının məhdudlaşdığı bir şəraitdə təkrar maliyyələşdirmə ilə əlaqədar çətinliklər nəticəsində yaranmış likvidlik problemləri səbəbindən kredit verilməsini azaltmalı olan bir çox banklarda artım səviyyəsinin azalması baş verib. Bununla belə, Mərkəzi Bank bu məsələyə müdaxilə edərək likvidliyi yüksəltmək məqsədi ilə depozit ehtiyatını ilin əvvəlindəki 6%-dən I rübdə 0,5%-dək endirib (2008-ci ilin II rübünün sonunda bu, 12% təşkil edirdi), xarici borclara münasibətdə 5%-lik ehtiyat tələbatını ləğv edib və bir çox banklara birbaşa kreditlər verib. Nəticədə bank aktivlərinin cəmi 2009-cu ildə 14% (10,3 milyard AZN-dən 11,7 milyard AZN-dək), kredit portfelinin cəmi isə 20% (6,8 milyard AZN-dən 8,2 milyard AZN-dək) artıb. ÜDM-n payı qismində ümumi bank aktivləri 33%-dək, ümumi kredit portfeli isə 24%-dək artıb, halbuki, 2008-ci ilin sonunda bu göstəricilər, müvafiq olaraq, 27% və 18% təşkil edirdi. Bununla belə, bu rəqəmlər nüfuz səviyyəsinin aşağı olduğunu göstərir. Depozitlərin artım göstəricisi daha aşağıdır – 4%, yəni 5,7 milyard AZN, yaxud ÜDM-n cəmi 17%-ni təşkil edir. Bank sektorunu stimullaşdırmaq məqsədi ilə Azərbaycan Prezidenti, həmçinin, 1 yanvar 2009-cu ildən başlayaraq, kapitallaşdırılmış mənfəətin üç il müddətinə vergidən azad olunmasına dair fərman verib.

Bu, həmçinin, bank sektorunda vergi ödənişlərini azaltmaqla 2010-cu ildə likvidliyin artırılmasına kömək edəcək. Mərkəzi Bank uzun illər bank sektorunda konsolidasiyanı dəstəkləsə də, 2009-cu ildə bu cür konsolidasiya baş verməyib və bankların sayı 46 olaraq qalıb.

Bir çox banklar tərəfindən kredit verilməsinin səngiməsi Azərbaycanın kiçik biznes icmaları üçün AccessBank-ın bir kreditor kimi əhəmiyyətini yüksəldib. AccessBank sektorda bütün əsas aspektlər üzrə əhəmiyyətli yer tutur və bu, AccessBank-ın bazardakı payının və mövqeyinin yüksəlməsində öz əksini tapır. Ümumi bank aktivləri ilə hesabladıqda, AccessBank-ın bazardakı payı 2008-ci ilin sonundakı 2,0%-dən 2,7%-dək artıb və 46 bank arasında AccessBank 2008-ci ildə tutduğu 11-ci yerdən 9-cu yerə yüksəlib. Ümumi kredit portfeli ilə hesabladıqda, bank öz mövqeyini 10-cu yerdən 6-cı yerə yüksəlib, bankın bazardakı payı isə 2,3%-dən 2,9%-dək artıb. Kənd təsərrüfatı kreditlərində AccessBank hesabətçi banklar arasında birinci yeri tutub. Biznes müştərilərinin sayına dair rəqəmlər dərc edilməsə də, AccessBank-ın mikro və kiçik biznes kreditlərinin verilməsində aparıcı mövqe tutması şübhəsizdir.

Azərbaycanda banklardan əlavə, 96 qeyri-bank maliyyə təşkilatı da fəaliyyət göstərir ki, bunlardan da təxminən 18-i mikromaliyyələşdirmə ilə məşğul olur. Azərbaycan Mikromaliyyə Assosiasiyası (AMMA) mikromaliyyə fəaliyyəti ilə məşğul olan 31 təşkilat (18 qeyri-bank maliyyə təşkilatı və 13 bank, o cümlədən AccessBank) haqqında məlumat toplayıb. Həmin təşkilatların mikro kredit portfeli 2009-cu ilin sonunda 443 milyon ABŞ dolları həcmində qalıb və nəticədə AccessBank-ın bazardakı payı 36% təşkil edib və AccessBank aparıcı mikromaliyyə təşkilatı olub. AccessBank-dan sonrakı yeri 16%-lik bazar payı ilə Finca tutur.

ACCESSBANK-İN MÜŞTƏRİLƏRƏ MÜSBƏT TƏSİRİ

2009-cu ildə Azərbaycan Mikromaliyyə Assosiasiyası (AMFA) tərəfindən aparılan müstəqil tədqiqatlar göstərdi ki, AccessBank öz mikromaliyyə müştərilərinə əhəmiyyətli dərəcədə müsbət təsir göstərir. Tədqiqat zamanı 2 000 azərbaycanlı mikromaliyyə müştərisi təhlil olunub ki, onların yarısı yeni müştərilər, yarısı isə uzunmüddətli müştərilərdir. AccessBank öz yeni müştərilərinə, tədqiqatda göstərilən həcmdən azacıq artıq olan orta həcmli kreditlər təklif edib (1 100 AZN yox, 1 500 AZN), uzunmüddətli müştərilər isə əhəmiyyətli dərəcədə artıq irihəcmli kreditlər alıb (2 000 AZN yox, 3 400 AZN). Buna baxmayaraq, kredit ödənişini öz biznes gəlirləri hesabına ödəyən AccessBank müştərilərinin faiz göstəricisi də tədqiqatda göstəriləndən artıqdır (71% yox, 80%).

Maliyyələşdirmə nəticəsində AccessBank-ın uzunmüddətli müştərilərinin təsərrüfat gəlirləri yeni müştərilərlə müqayisədə, orta hesabla, 90% (2 025 AZN-lə müqayisədə, 3 800 AZN), biznes gəlirləri isə 120% (5 629 AZN-lə müqayisədə, 12 397 AZN) artıq olub. Daha yüksək gəlir səviyyələri də, təhsil xərclərinə, əmanətlərə və digər "həyat əhəmiyyətli" sahələrə yönəldilib. Bu rəqəmlər AccessBank müştəriləri üçün, bütünlüklə sektorun müştəriləri ilə müqayisədə daha artıq olub. Tədqiqat zamanı müəyyən olunub ki, bu fərqlər, AccessBank-ın maliyyələşdirmə fəaliyyətinin Azərbaycanda mikro və kiçik sahibkarlığın inkişafına əhəmiyyətli dərəcədə müsbət təsir göstərdiyini sübut edir (Tam hesabatla bizim veb saytımızda tanış olmaq olar).

Bank və mikromaliyyə sektorlarında rəqabət intensivləşsə də, AccessBank-ın məqsədli müştəri qruplarına digər banklar tərəfindən göstərilən maliyyə xidmətləri məhdud olaraq qalır. Eyni zamanda, qeyri-bank mikromaliyyə təşkilatlarına münasibətdə AccessBank-ın üstünlüyü ondan ibarətdir ki, o, əsas maliyyələşdirmə xidmətlərindən əlavə, öz müştərilərinə tam çeşidli bank xidmətləri göstərmək iqtidarındadır. AccessBank öz xidmətlərində maksimal effektivliyə və şəffaflığa riayət etməklə, müştərilərin puluna və vaxtına qənaət etməklə, özünün bazaradakı mikro və kiçik biznes üzrə aparıcı mövqeyini qoruyub saxlayır. Rəqabət AccessBank-ın inkişafına minimal təsir göstərir və ötən iki il ərzində AccessBank-ın xidmətlərinə olan tələbat artıb, çünki likvidliklə və risk idarəçiliyi ilə bağlı çətinliklər səbəbindən bir çox banklar və təşkilatlar öz kreditləşdirmə fəaliyyətini məhdudlaşdırmalı olub.

MALİYYƏ NƏTİCƏLƏRİ

2009-cu ildə AccessBank-ın ümumi aktivləri 55%-dək artaraq ilin sonunda 375 milyon ABŞ dolları təşkil edib, halbuki, 2008-ci ilin sonunda bu rəqəm 242 milyon ABŞ dolları təşkil edirdi. Bu yüksəliş, müştəri depozitlərinin artması, bölüşdürülməmiş mənfəət (25 milyon ABŞ dolları) və borc vəsaitlərinin artması (30%, yeni 2008-ci ilin sonundakı 168 milyon ABŞ dollarından 219 milyon ABŞ dollarınadək) sayəsində mümkün olub. Kapital adekvatlığı son dərəcə sabit qalaraq ilin sonunda Ümumi Kapital Adekvatlığı üzrə 26%, I dərəcəli kapital üzrə isə 21% təşkil edib. Bu isə Mərkəzi Bankın tənzimləyici normasını (müvafiq olaraq, 12% və 6%) iki dəfədən də artıq üstələyir. 2009-cu ildə vergidən sonrakı mənfəət 25 milyon ABŞ dollarına çatıb ki, 2008-ci ildə bu rəqəm 13 milyon ABŞ dolları təşkil edirdi. Yüksək mənfəətlilik gəlir axınının davamlı surətdə artması, o cümlədən portfelin artması (43%, yəni 2008-ci ilin sonundakı 208 milyon ABŞ dollarından 297 milyon ABŞ dollarınadək) və xərclərə

nəzarət edilməsi sayəsində baş verib. Mənfəətliliyə, həmçinin, kapitallaşdırılmış mənfəətin vergidən azad edilməsi (yuxarıdakı məlumatla bax) də şərait yaradıb ki, AccessBank da bundan faydalanıb, çünki 2009-cu il üzrə bütün mənfəət kapitallaşdırılıb. Xərclərə mükəmməl nəzarət gəlir-xərc nisbətində də öz əksini tapıb – ilin sonunda bu, 58% təşkil edib, yəni 2008-ci ilə eyni səviyyədə qalıb. Maliyyə gəlirinin 2008-ci ildəki 33,8%-dən 33,1%-ə düşməsi, xalis maliyyə xərclərinin 2008-ci ildəki 9,1%-dən 8,5%-dək azalması ilə balanslaşdırılıb və nəticədə portfelin mənfəəti 2008-ci ilə müqayisədə təxminən dəyişməz qalaraq 24,7%-dən 24,6%-ə düşüb.

ACCESSBANK-IN MƏNFƏƏTLİLİYİNİN MÜŞTƏRİ ÜÇÜN FAYDASI

AccessBank genişləndikcə və öz effektivliyini artırdıqca, bankın biznesi də mənfəət gətirməyə başlayıb. İndiyədək səhmdarlar bütün mənfəəti biznesin inkişafına, bankın sürətlə genişlənməsinə yönəldiblər. 2010-cu ilin yanvar ayında AccessBank-ın maliyyə vəsaitindənin yararlanan sahibkarların sayı 4 il əvvəlki göstəricidən, 2006-cı ilin yanvar ayı ilə müqayisədə 18 dəfə artıq olub. Eyni zamanda, bankın mənfəətliliyi milli valyuta ilə, yeni AZN-lə verilən kreditlərin əhəmiyyətli dərəcədə artmasına şərait yaradıb və bu da AccessBank-ın on minlərlə debitoru üçün valyuta riskinin qarşısını alıb. Bankın kapitalı AZN denominasiyasında olduğundan, bu, AccessBank-ın əsas AZN resurslarından birini yaradıb. Bölüşdürülməmiş mənfəət bankın kapitalına daxil edildiyindən, AccessBank-ın AZN resursları da artıb. 2009-cu ilin sonunda AccessBank 58 000 biznes debitoruna AZN denominasiyalı kreditlər verib (ümumi kreditlərin 74%-i), 2006-cı ilin sonunda isə bu göstərici 4 300 nəfər (33%) təşkil edirdi. 2009-cu ilin sonunda AccessBank-ın AZN portfeli 85 milyon ABŞ dolları ekvivalentinə (biznes portfelinin 31%-i) çatıb, 2006-cı ilin sonunda isə bu göstərici 4,5 milyon ABŞ dolları (biznes portfelinin 10%-i) təşkil edirdi.

KREDİT PORTFELİNİN İNKİŞAFI

2009-cu ildə AccessBank-ın ödənilməmiş kredit portfelinin cəmi 43% artıb. Bütünlükdə portfel artımının 17%-i bank sektorunun payına düşüb və 297 milyon ABŞ dollarına çatıb, 2008-ci ilin sonunda isə bu, 208 milyon ABŞ dolları təşkil edirdi. 2009-cu ildə ümumilikdə 363 milyon ABŞ dolları məbləğində 104 000 kredit verilib (2008-ci ilin sonunda 269 milyon ABŞ dolları məbləğində 76 000 kredit verilib) və orta kredit həcmi 3 494 ABŞ dolları (2008-ci ildə 3 534 ABŞ dolları) təşkil edib. İlin sonunadək AccessBank-da 900 milyon ABŞ dollarından artıq məbləğdə 275 000 kredit verilib. Portfelin keyfiyyəti yüksək səviyyədə qalıb, Riskli portfel > 30 gün (ümumi portfelin faizi qismində, 30 gündən artıq gecikdirilmiş ödənişlərlə birlikdə tam kapital məbləği kimi ölçülməklə) 2009-cu ildə 0,85%, 2008-ci ildə isə 0,56% təşkil edib. Bu artım iki amilin sayəsində baş verib. Birincisi, AccessBank çox az sayda kreditləri hesabdən silib: 2006-cı ildən etibarən ilk dəfə olaraq, 2009-cu ilin I rübündə 223 000 ABŞ dolları hesabdən silinib və hesabdən silinənlər arasında SME krediti yoxdur. Bu isə o deməkdir ki, bir çox borc kreditləri bir neçə il ərzində toplanıb. İkincisi, iqtisadi böhran şəraitində bəzi sahibkarlar çətinliklərlə üzləşib. Portfelin artımı Mikro Kredit seqmentində daha yüksək olub, çünki rəhbərlik iqtisadi mühitdə baş verən dəyişikliklərə cavab olaraq, SME və Pərakəndə kreditlərə qarşı daha konservativ yanaşma tətbiq edib (qrafikə bax).

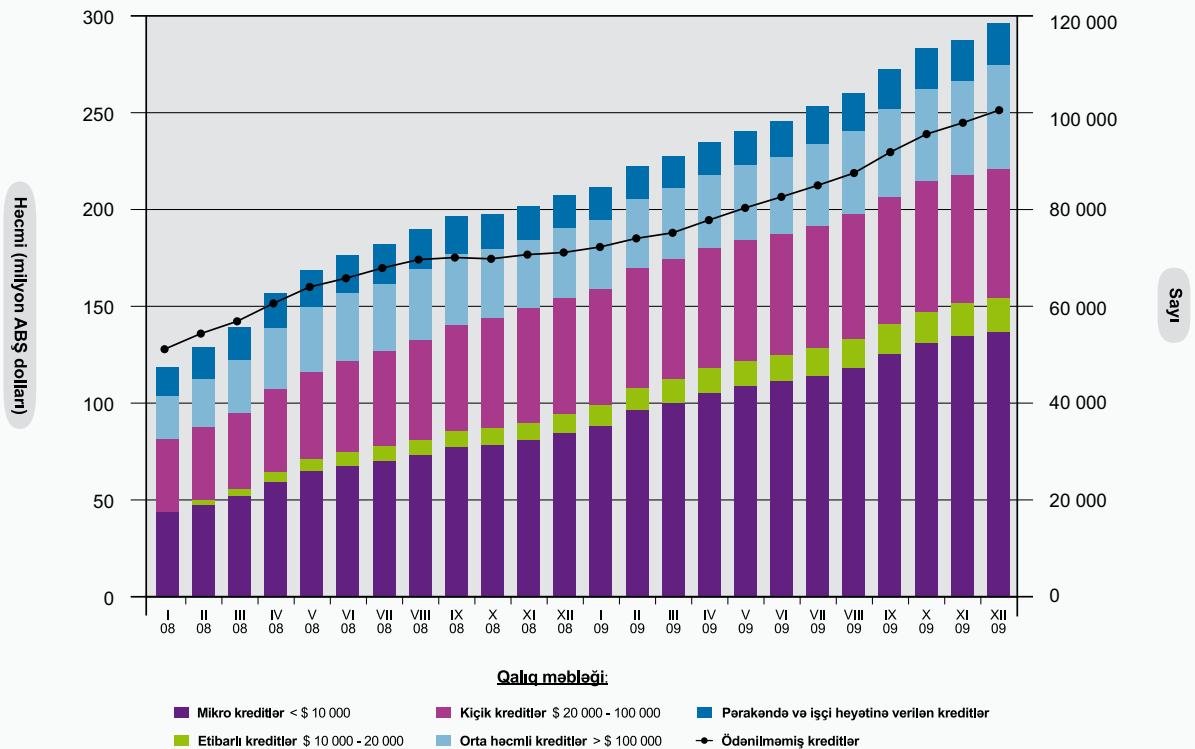
BİZİM MÜŞTƏRİLƏRİMİZ

ONUN ŞƏXSİ MAL-QARASI

Adil İmanov öz əmək fəaliyyətinə İmişlidəki yerli kolxozda çobanlıqla başlayıb. 1991-ci ildə Sovet İttifaqı süqut etdikdən sonra o, fermadan 120 qoyun alaraq mal-qara sahibi olub. İllər ərzində onun mal-qarasının sayı artıb, amma maliyyə çatışmazlığı üzündən bu artım ləng gedib. 2009-cu ildə AccessBank-dan 20 000 ABŞ dolları həcmində aqrokredit götürdükdən sonra A.İmanov öz mal-qarasının sayını 600-ə çatdırıb. Nəticədə onun gəliri artıb və o, üç nəfər çobanı da işə cəlb edib.

2008-2009-cu illərdə ümumi kredit portfelinin inkişafı

BİZNES BANKÇILIĞI

Biznes portfelinin inkişafı - 2009-cu ilin sonunadək ödənilməmiş biznes kreditləri portfeli 44% artaraq 276 milyon ABŞ dollarına çatıb (76 000 müştəriyə 78 000 kredit verilib), 2008-ci ildə isə bu rəqəm 191 milyon ABŞ dolları təşkil edib. Ümumilikdə, 2009-cu ildə 338 milyon ABŞ dolları məbləğində 82 000 kredit verilib, bu isə 56% artım (2008-ci il üzrə 38% artım) deməkdir. Bütün biznes kreditlərinin orta həcmi 4 130 ABŞ dolları təşkil edib və bütün biznes kreditlərinin 50%-i AccessBank-dan ilk dəfə kredit almış müştərilərə verilib. Bu müştərilərin bir çoxu üçün bu kredit, onların maliyyə təşkilatından aldığı ilk kredit olub.

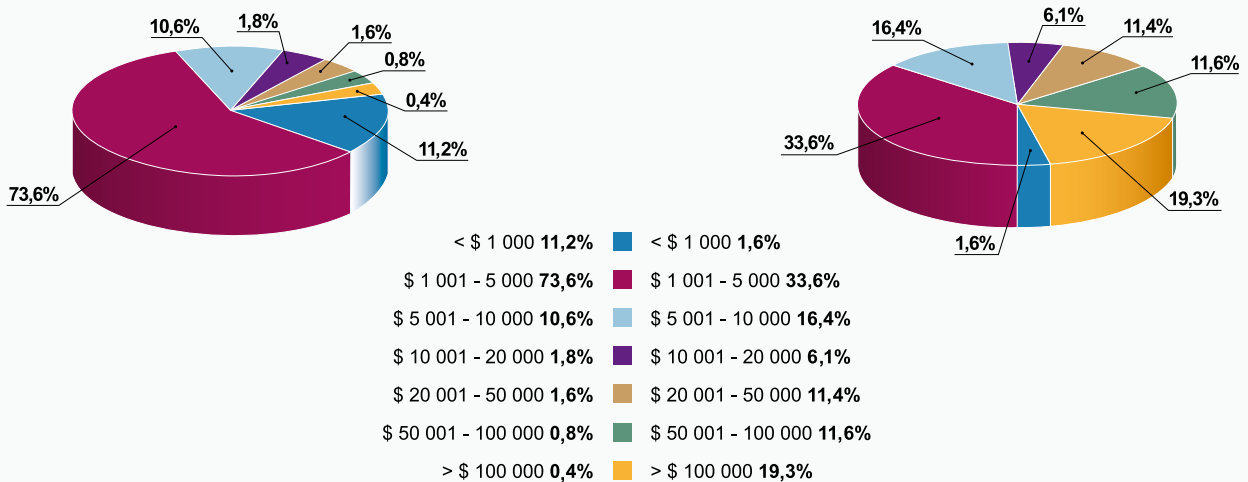
Ən əhəmiyyətli artım, 100 – 10 000 ABŞ dolları civarında dəyişən Mikrokredit seqmentində baş verib. İl ərzində ödənilməmiş kredit portfeli 62% artaraq 142 milyon ABŞ dollarına çatıb (74 000 kredit). Bu seqment həm kreditlərin sayında – bütün biznes kreditlərinin 95%-i 10 000, 85%-i isə 5 000 ABŞ dollarından az olub – həm də məbləğində üstünlük təşkil edib və ümumi biznes portfelinin 51%-dən artıq olub. 2009-cu ildə ümumilikdə 217 milyon ABŞ dolları həcmində 79 000 mikro kredit verilib (orta kredit həcmi 2 737 ABŞ dolları olmaqla), bu isə 2009-cu il üzrə SME müştərilərinə verilən kreditlərdən iki dəfə artıqdır. Bu, AccessBank-ın Mikro seqmentinə yetirdiyi diqqətin təzahürüdür. AccessBank-ın risk idarəçiliyinin gücü

mikro portfel üzrə Riskli portfel > 30 gün göstəricisinin son dərəcə aşağı, yəni 0,4% olmasındadır. Riskin həm bank, həm də müştərilər üçün aşağı olması yerli valyuta ilə verilən kreditlərin davamlı olaraq artması sayəsində mümkün olub: 2009-cu ildə verilmiş 79 000 mikro kreditdən 62 586 (76%-i) AZN-lə verilib, 2008-ci ildə isə bu rəqəm 34 000 kredit (kreditlərin cəminin 64%-i) təşkil edirdi (yuxarıdakı mətnə bax). AccessBank-ın fəaliyyət effektivliyinin artırılmasına daim diqqət yetirməsi hər bir kredit ekspertinin payına düşən orta portfel artımı ilə təzahür olunur. 2009-cu ilin sonunda bu göstərici 556 000 ABŞ dolları, yaxud 2008-ci illə müqayisədə (364 000 ABŞ dolları) 53% artıq olub.

Effektivliyi daha da artırmaq və müştərilərin tələbatlarını ödəmək məqsədi ilə AccessBank öz mikro kredit metodologiyasını 10 001 - 20 000 ABŞ dolları seqmentində yüksəldib və 2008-ci ildə bunu ayrıca məhsul kimi tətbiq edib. Bu, həmin kreditlərin verilməsi prosesini sadələşdirib və onu həm müştərilər, həm də işçi heyəti üçün daha sürətli edib. 2009-cu ilin əvvəlində bu məhsul Etibarlı Kredit adını alıb. 2009-cu ildə 14 milyon ABŞ dolları məbləğində 853 Etibarlı Kredit verilib və ilin sonunda qalıq portfeli 13 milyon ABŞ dolları həcmində 1 084 kreditdən ibarət olub, bu isə 2008-ci ilin sonuna nisbətən 89% artıq olub.

2009-cu ildə KOBK portfeli (20 000 ABŞ dollarından artıq kreditlər) 26% artaraq 122 milyon ABŞ dollarına çatıb və il ərzində 107 milyon ABŞ dolları həcmində 1 733 kredit verilib (orta kredit həcmi 61 761 ABŞ dolları). KOBK kreditləri üzrə Riskli portfel > 30 gün göstəricisi il ərzində 0,8%-dən 1,4%-dək artıb, çünki bank hələ KOBK kreditlərini hesabdən silməyib və gecikdirilmiş kreditlər tədricən artıb. Buna, həmçinin, ümumi iqtisadi səviyyənin aşağı düşməsi də səbəb olub. Həmin artımla bərabər, keyfiyyət göstəricisi də yüksək olaraq qalır, portfelin keyfiyyəti isə daim rəhbərliyin diqqət mərkəzindədir.

31 dekabr 2009-cu il tarixinə, qalıq kreditləri üzrə biznes portfelinin verilmiş kreditlərin məbləğləri əsasında paylaşdırılması

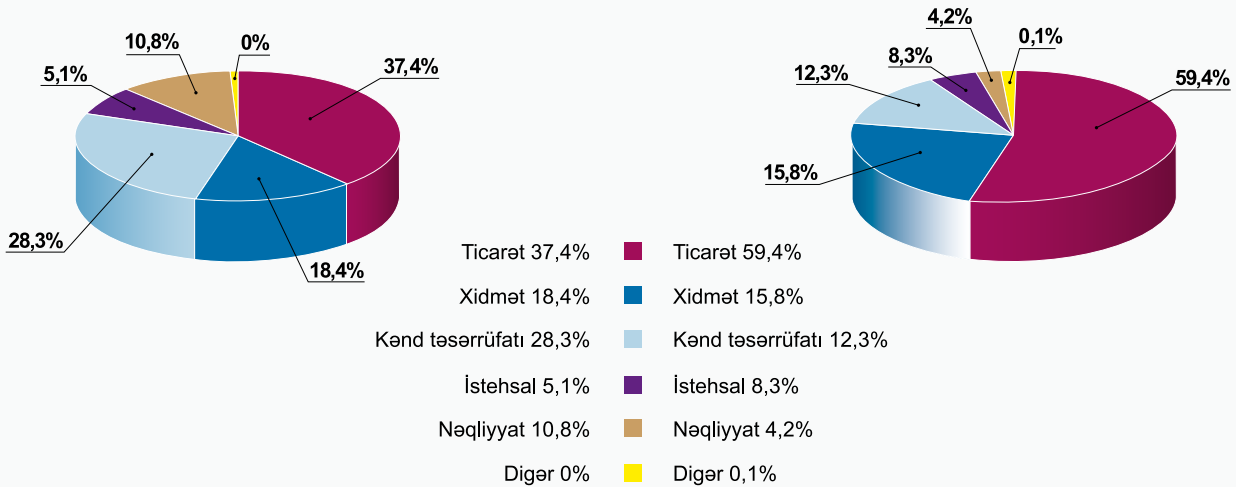
Kredit məbləğinə görə qalıq kreditlərinin sayı

Kredit məbləğinə görə qalıq portfeli

AccessBank-ın kredit portfelinin iqtisadi sektorlar üzrə diversifikasiyası 2009-cu ildə də təkmilləşməkdə davam edib. Özəl iqtisadiyyatı və maliyyə strukturunu əks etdirməklə, pərakəndə və topdansatış ticarətinin payı daha da genişləniş və ilin sonunda qalıq kreditlər üzrə biznes portfelinin 59,4%-ni təşkil edib (xidmətlər - 15,8%, kənd təsərrüfatı – 12,3%). Ticarət göstəriciləri yüksək olsa da, onlar 2008-ci ilin sonundan 66%, 2006-cı ilin sonundan isə 73% aşağı olub. Bu sektorda portfel də, həmçinin, pərakəndə və topdansatış fəaliyyəti üzrə diversifikasiya olunub. Portfelin ticarət üzrə hesablanmış payı kənd təsərrüfatı sektoruna nüfuz edib və bu, 2009-cu ildə ən yüksək artım kimi qeyd olunaraq 2008-ci ilin sonuna nisbətən 6,5%, 2006-cı ilin sonuna nisbətən isə 1,2% artıq olub. Statistika kreditlərin sayında hətta daha müsbətdir, portfelin 28% kənd təsərrüfatının payına düşür (2008-ci ilin sonunda 17%, 2006-cı ilin sonunda isə 5%) və bu sektorda orta kredit həcmi daha aşağıdır.

AccessBank-ın portfelində kənd təsərrüfatı sektorunun payının artması 2007-ci ildən aqrokredit məhsulunun uğurlu tətbiqinin nəticəsidir. Hal-hazırda AccessBank-ın regional filiallarında verilən bütün biznes kreditlərinin təxminən yarısı aqrokredit məhsuludur. İlin sonunadək qalıq aqrokredit portfeli (o cümlədən, mikro kredit portfeli), 2008-ci ilin sonundakı 14 milyon ABŞ dollarından 38 milyon ABŞ dollarına çatıb (verilən kreditlərin orta həcmi cəmi 2 194 ABŞ dolları təşkil edir). Keyfiyyət yüksək olaraq qalır, Riskli portfel > 30 gün göstəricisi 0.28% həddindədir. Aqrokredit portfelinin cəmi, yuxarıda göstərilən əsas kənd təsərrüfatı sektorunun göstəricisindən yüksəkdir, çünki aqrokredit məhsulu, həmçinin, mövsümi gəlir gətirən kənd təsərrüfatı ilə əlaqədar xidmətlərin və təsərrüfatların (məsələn, müvafiq olaraq, ticarət və xidmət sektorları üzrə təsnif olunan, toxum və gübrə satışı və ya baytarlıq xidmətləri göstərən müştərilərin) maliyyələşdirilməsi üçün də istifadə olunur.

31 dekabr 2009-cu il tarixinə qalıq biznesi portfelinin sektor üzrə bölüşdürülməsi

Qalıq kreditlərinin sayı
iqtisadi sektora görə

Qalıq portfeli
iqtisadi sektora görə

BİZİM MÜŞTƏRİLƏRİMİZ

MƏŞĞULİYYƏTDƏN SÜRƏTLƏ İNKİŞAF EDƏN BİZNESƏDƏK

Əşrəf Həbibov cənub bölgəsi olan Astarada 20 ildən artıq dekorativ bitkilərin becərilməsi ilə məşğul olub. O, yerli məktəbdə riyaziyyat müəllimi işləyərkən bu işi öz gəlirini artırmaq üçün özünə məşğuliyyət seçib. Amma 30 illik müəllimlik fəaliyyətindən sonra Ə.Həbibov təqaüdə çıxaraq özünü tam olaraq əkinlərinə həsr edib.

Amma gəlirinin az olması üzündən, regionda baş verən qasırğa nəticəsində dəyən ziyanın aradan qaldırılması və öz biznesinin genişləndirilməsi üçün onun maddi ehtiyatı az olub. Son 3 il ərzində Ə.Həbibov AccessBank-dan 3 dəfə, 2 000 – 4 000 AZN məbləğində kredit götürüb və bu da ona daha çox toxum almaqda, öz çiçək ləklərini genişləndirməkdə, suvarma sistemini yaxşılaşdırmaqda və bitki istixanasını təmir etməkdə kömək edib. Ə.Həbibov yüksək nüfuz qazanıb və bu gün o, ölkənin hər yerindən sifarişlər qəbul edir.

Korporativ xidmətlər - AccessBank-ın müştəriləri inkişaf etdikcə, onların maliyyə xidmətlərinə olan tələbatları da tədricən artır. Həmin tələbatları ödəmək məqsədi ilə Korporativ Xidmətlər Departamenti yaradılıb və Baş Ofis heyəti, filial heyətinə müştərilərə xüsusişdirilmiş xidmətlər göstərməkdə kömək edir. Buraya AccessBank vasitəsi ilə Əməkhaqqı Layihəsi (aşağıda göstərilir) və Ticarətin Maliyyələşdirilməsi Əməliyyatları əsasında şirkətin əməkhaqqı cədvəlinə nəzarət edilməsi daxildir. Departament, həmçinin, bank xidmətlərinə ehtiyacı olan, amma heç də mütləq maliyyə axtarışında olmayan daha böyük xarici və Azərbaycan şirkətlərinin və təşkilatların cəlb olunmasına və onlara xidmət göstərilməsinə çalışır. Bu cür təşkilatların və onların əməkdaşlarının cari hesabları və depozit balansları, Accessbank-ın mikro və kiçik müəssisələrə kredit verilməsi fəaliyyətinin genişləndirilməsi və diversifikasiyası kimi strateji məqsədə nail olmaqda kömək edir.

PƏRAKƏNDƏ BANKÇILIQ VƏ ƏMƏLİYYATLAR

2006-2007-ci illərdə əsas məhsul çeşidləri işləyib hazırlamış AccessBank indi öz müştəri bazasını artırmağa və öz biznes fəaliyyətini genişləndirməyə çalışır. Buraya işçi heyətinin intensiv şəkildə təlimatlandırılması və cəmiyyətdə mükəmməl marketinq və müştərilərin əldə olunması proqramlarının həyata keçirilməsi daxildir.

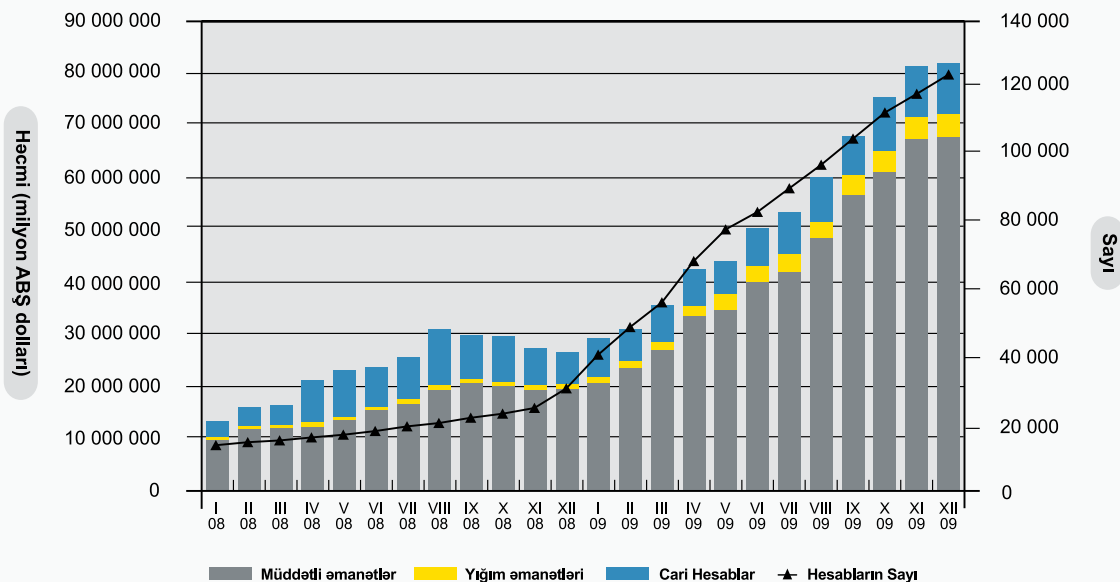
Depozitlər və cari hesablar – 2009-cu ildə depozit və cari hesabların həcmnin artım səviyyəsi yüksək olub. İl ərzində sektor üzrə 4% artımla müqayisədə, 210%-lik artım müşahidə olunub və bu da Azərbaycanda AccessBank-ın nüfuzunun artdığını göstərir. 2008-ci ilin sonunda cari hesabların və depozitlərin (28 000 hesab) məbləği 26 milyon ABŞ dollar təşkil edirdisə, 2009-cu ilin sonunda bu rəqəm 82 milyon ABŞ dollarına

çatıb (115 000 hesab). Depozitlərdə 56 milyon ABŞ dollarlıq artım portfelin artımının 60%-ni təşkil edib, Ümumi Aktivlərdə və Kredit Portfelində depozitlərin payı isə 2009-cu ildə iki dəfə artıb və müvafiq olaraq, 23% və 28% təşkil edib (2008-ci ilin sonunda 11% və 13%).

Hesab dövriyyəsi – Sahibkarların, beynəlxalq pulköçürmələr zamanı vergi orqanlarından və qanuni məhdudiyyətlərdən yayınmaq üçün hələ də qeyri-rəsmi pulköçürmə sistemlərinə üstünlük vermələrinə baxmayaraq, 2009-cu ildə hesab dövriyyəsi 85% artıb. Qeyri-nağd dövriyyə 2008-ci ildəki 95 milyon ABŞ dollarından 2009-cu ildə 84%, yəni 175 milyon ABŞ dollarınadək, nağd dövriyyə isə 2008-ci ildəki 306 milyon ABŞ dollarından 2009-cu ildə 63%, yəni 497 milyon ABŞ dollarınadək artıb. Bu biznesi inkişaf etdirərək AccessBank mükəmməl müştəri xidmətlərinin göstərilməsinə, müştərilərə HÖEKS Azərbaycan banklararası kliring sistemindən, beynəlxalq pulköçürmələr üçün SWIFT sistemindən istifadə olunmasının təklif edilməsinə, bankın müxbir hesabları şəbəkəsinə girişin təmin olunmasına diqqət yetirir.

Pulköçürmə sistemləri – Xaricdə çalışan ailə üzvlərinin həyata keçirdiyi beynəlxalq pulköçürmələr bir çox aşağı gəlirli azərbaycanlı ailələr üçün əsas gəlir mənbəyidir. Bu bazara xidmət göstərmək üçün AccessBank öz müştərilərinə, hesab açılmadan və açılmış hesablara pulköçürmələr üzrə bir sıra aparıcı beynəlxalq pulköçürmə sistemləri təklif edir. Buraya Western Union, CoinStar (keçmiş Travelex), Bistraya Pochta, PrivatMoney, Migom və Kontakt sistemləri daxildir. Sonuncu dörd sistem öz fəaliyyətini, azərbaycanlı mühacirlərin daha çox iş axtardığı MDB ölkələrinə yönəldib. Həmin sistemlər vasitəsi ilə həyata keçirilən əməliyyatların ümumi sayı 2009-cu ildə 38%, yəni 30 225 artıb, rəsmiləşdirilmiş pulköçürmələrin ümumi həcmi isə 3%, yəni 18 milyon olub. Azalma, əksər azərbaycanlı mühacirlərin çalışdığı Rusiyada və Ukraynada meydana çıxaraq onların dollar gəlirlərini aşağı salıb. Həqiqətən də, pulköçürmələrin həcmi il ərzində bütünlüklə Azərbaycan üzrə 20% aşağı düşüb və AccessBank-ın öz bazardakı payını bir daha artırdığını təzahür etdirib.

2008-2009-cu illər üzrə depozit hesablarının artması

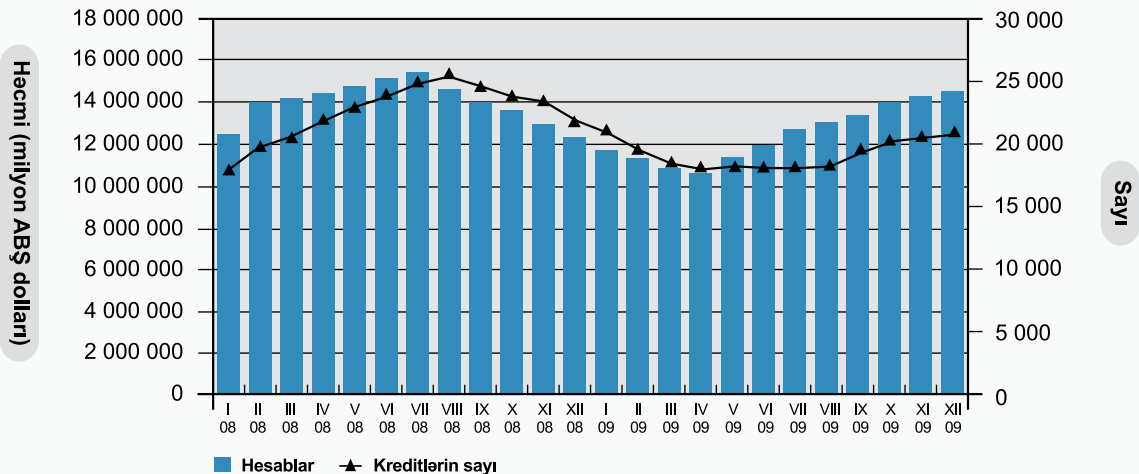

Viza kartları – 2007-2008-ci illərdə geniş çeşidli məhsullar işləyib hazırladıqdan sonra 2009-cu ildə AccessBank öz diqqətini, xüsusən Əməkhaqqı Layihələri əsasında, bankın Viza markalı plastik kart müştəriləri bazasının genişləndirilməsinə yönəldib. AccessBank-ın Viza kartlarının xüsusiyyətlərinə “çoxvalyutalı” seçim daxildir. Bu o deməkdir ki, kartlar AZN, ABŞ dolları və Avro hesablarına qoşularaq istifadəçiyə həm Azərbaycanda, həm də xaricdə valyuta konvertasiyasına görə heç bir komissiya ödəmədən, bu üç valyutadan hər hansı biri ilə alqı-satqı aparmağa imkan verir. Bu, Azərbaycanda ilk belə xidmətdir. Digər xidmətlərə kartdan karta pulköçürmələr, eləcə də bankomatlar vasitəsi ilə mobil telefon danışıqlarının ödənilməsi daxildir. Viza debit kartlarının tətbiqində strateji məqsədlərdən biri müştəriləri öz cari hesablarından istifadə etməyə və AccessBank-da daha çox nağd vəsaiti depozit qismində qoymağa sövq etməkdir. 2007-ci ildə bankın KOBK müştəriləri ilə Əməkhaqqı Layihəsi işə salındıqdan və bu xidmətin inkişafından sonra AccessBank KOBK, korporativ müştərilər və onların əməkdaşları tərəfindən cari hesablarından istifadə olunmasını stimullaşdırıb. Bu layihə əsasında, işəgötürənlər öz əməkdaşlarına əməkhaqqını AccessBank vasitəsi ilə verir və AccessBank işçilərə plastik debit kartları təqdim edir. Həmin kartlar əsasında işçilər öz əməkhaqqı hesablarını AccessBank-ın hər hansı filialından və ya bankomatından əldə edə bilərlər. Cari hesab balansının və dövriyyənin artımından əlavə, Əməkhaqqı Layihələri, həmçinin, KOBK və korporativ müştərilərlə əlaqələri möhkəmləndirməyə kömək edir. 2009-cu ildə AccessBank, həmçinin, bir neçə təhsil müəssisəsini də cəlb edib və hal-hazırda Əməkhaqqı Layihəsi əsasında tələbələrə aylıq stipendiyalar ödənilir. Bu, Əməkhaqqı Layihələrinə qoşulmuş fiziki şəxslərin sayının 2008-ci ilin sonundakı 1 500 nəfərdən 2009-cu ilin sonunda 7 500 nəfərədək artmasına (96 Əməkhaqqı layihəsi əsasında) imkan yaradıb. 2009-cu ildə debit kartların ümumi sayı, ötənili 5 854 ədəddən 157%, yəni 15 070 ədədədək artıb. 2009-cu ildə əməliyyatların ümumi həcmi daha aşağı sürətlə – 59%, yəni 26 milyon ABŞ dollarınadək artıb. Buna səbəb tələbələrin stipendiya kartları ilə aparılan əməliyyatların aşağı həcmdə olmasıdır. 2009-cu ildə artım güclü olsa da, AccessBank hələ də bu biznes aspektinin inkişafın ilk mərhələsi olduğunu düşünür.

Pərakəndə kreditlər – AccessBank pərakəndə kreditləri 3 strateji məqsədi həyata keçirmək üçün inkişaf etdirir: birincisi, kiçik və orta gəlirli təsərrüfatları maliyyə mənbəyi ilə təmin etmək; ikincisi, AccessBank-ın

pərakəndə müştəri bazasının artırılmasına şərait yaratmaq; üçüncüsü isə, AccessBank-ın göstərdiyi xidmət çeşidlərini artırmaqla KOBK və korporativ müştərilərin əlaqələrini gücləndirməkdir. Ailələrə ən vacib təsərrüfat mallarının əldə olunmasına kömək etmək və bankın KOBK müştərilərinə xidmət göstərmək üçün 2006-cı ildə ilk pərakəndə kredit məhsulu – Tərəfdaş Kreditləri tətbiq olunmağa başlayıb. Bu məhsul əsasında AccessBank, elektrik cihazlarının, təsərrüfat mallarının və mebel əşyalarının pərakəndə satışı ilə məşğul olan bir sıra KOBK müştəriləri ilə birləşib. Həmin müştərilər öz müştərilərini aldıkları malları maliyyələşdirmək üçün AccessBank-a yönəldir və bəzi hallarda həmin pərakəndə satıcılar kreditlərə əlavə zəmanət verir. Bu proqram, həmçinin, pərakəndə satıcıların işçi heyətinə də kreditlər verir və bu kreditlərə də pərakəndə satıcılar zəmanət verir. Bunun davamı olaraq, 2007-ci ildə nəqliyyat vasitələrinin alınması üçün avtokredit xidməti işə salınıb. 2009-cu ildə səciyyəvi, seçilmiş və sabit peşə sahibləri (ilk əvvəl, yalnız müəllimlər və həkimlər) üçün Nağd Kreditlər və Depozit Kreditləri – yaxud, depozitlərlə zəmanət verilən kreditlər - tətbiq olunmağa başlayıb. Bu, müştərilərə, öz uzunmüddətli depozitlərini dayandırmadan qısamüddətli maliyyə mənbəyi əldə etməyə imkan yaradır. 2009-cu ildə iqtisadiyyat zəiflədiyindən, rəhbərlik Pərakəndə kreditləşməyə və Pərakəndə portfelə xüsusi diqqət yetirib və il 14,4 milyon ABŞ dolları (22 000 kredit) ilə başa vurulub. Bu, 12,2 milyon ABŞ dolları (23 000 kredit) ilə başa vurulmuş 2008-ci ilə nisbətən 18% yüksək olsa da, 2008-ci ilin iyul ayında əldə olunmuş zirvədən (15,3 milyon ABŞ dolları – 26 000 kredit) aşağıdır. Ümumi portfelin faizi qismində, Pərakəndə kreditlər 2007-ci ilin sonunda 10%, 2009-cu ilin sonunda isə 4,8% təşkil edib. Tərəfdaş kreditləri Pərakəndə Portfelin ən böyük nisbəti olaraq 53%, Nağd kreditlər – 38%, Avtokreditlər – 6,4%, Depozit kreditləri isə 2,4% təşkil edir. AccessBank, müştərilərin həddən artıq borclanmaması üçün pərakəndə kreditlərin işlənilib hazırlanmasına məsuliyyətlə yanaşır. Rəhbərlik, bankın çalışdığı pərakəndə tərəfdaşların sayını azaltmaqla, məhdud pərakəndə kredit məhsulları işləyib hazırlamaqla və kredit ərizəçilərinin borc-gəlir əmsallarına ciddi məhdudiyətlər tətbiq etməklə bu biznesin artımını fəal surətdə məhdudlaşdırır. AccessBank-ın məsul kreditləşməni həyata keçirməsinin sübutu olaraq, Riskli Portfel > 30 gün göstəricisinin çox aşağı olduğunu və ilin sonunda cəmi 1,4% təşkil etdiyini göstərmək olar.

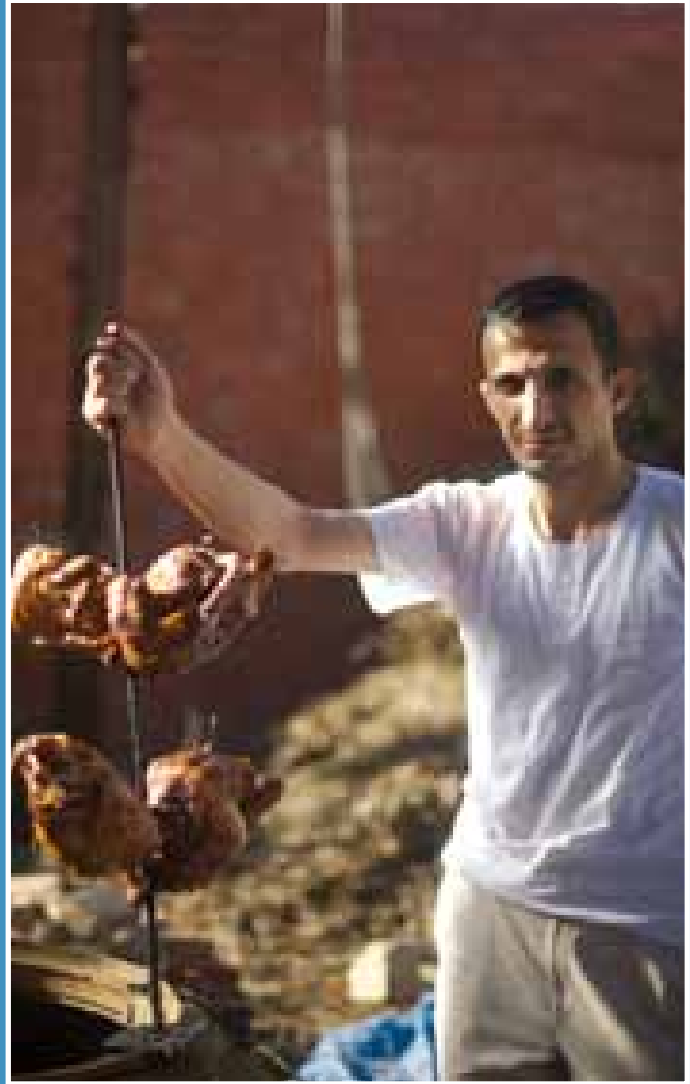
2008-2009-cu illərdə pərakəndə kreditlərin inkişafı (qalıq portfel)

BİZİM MÜŞTƏRİLƏRİMİZ

MASALLI MƏTBƏXİ

Ramin Məmmədəliyevin doğma regionu olan Masallıda təndir çörəyinin bişirilməsi geniş ənənə şəklini alıb. Amma sonradan o başa düşüb ki, bu ənənə çörəyin yalnız bir so-badan ibarət təndirxanalarda bişirilməsi ilə məhdudlaşır, bu işə tələbatın ödənilməsi üçün kifayət deyil. R. Məmmədəliyev anasının çörəkbişirmə bacarığından istifadə edərək bir neçə təndirdən və işçidən ibarət geniş çörəkbişirmə müəssisəsi yaradıb və burada çörək və qızardılaraq içi qozla doldurulan cücə, yeni “ləvəngi” istehsal etməyə başlayıb. İllər ötdükcə onun biznesi artaraq səkkiz təndirdən və doqquz əməkdaşdan ibarət olub, amma hava şəraiti üzündən məhsuldarlıq məhdud olaraq qalıb, çünki təndirlərdən 5-i çöldə olub və baca olmayıb. 2009-cu ildə AccessBank-dan götürdüyü 20 000 ABŞ dolları məbləğində kredit hesabına R. Məmmədəliyev baca düzəldib, çöldəki təndirləri örtüb və bişirmə əməliyyatını hava şəraitindən mühafizə edib. Bu, həmçinin, işçilərin əməkhaqqını 30% artırmağa və biznesin gələcəkdə genişləndirilməsi üçün qənaət etməyə imkan yaradıb.

Marketing – AccessBank-ın 2009-cu ildə keçirdiyi çoxşaxəli marketing kampaniyaları biznes kreditlərinin fasiləsiz əlverişliliyinin təmin olunmasına və böhran şəraitində AccessBank-ın etibarlılıq nüfuzunun gücləndirilməsinə yönəldilib. Bu, AccessBank-ın ilk dəfə olaraq kreditlər üzrə keçirdiyi marketing kampaniyası olsa da, ən uğurlu “depozit” kampaniyasına çevrilib və bu, əhali arasında banka inam yaradılmasına və depozitlərin cəlb olunmasına kömək edib. Digər marketing əməliyyatları, yeni açılan filialların reklam edilməsini, marketing üzrə ictimai tədbirlərin keçirilməsini, eləcə də Korporativ Sosial Məsuliyyət layihəsini – Bakı Filarmoniyasında analar və körpələr və kimsəsiz uşaqlar üçün klassik konsertlərin, həmçinin gənc musiqiçilərə baxış konsertlərinin keçirilməsini əhatə edir. Marketing Departamenti, həmçinin, AccessBank-ın Məlumat Mərkəzinə cəlb olunub və ilin sonunadək gün ərzində bank xidmətləri ilə əlaqədar təxminən 1 000 zəng qeydiyyatı alınıb.

TƏKRAR MALİYYƏLƏŞDİRMƏ

2009-cu ildə AccessBank 89 milyon ABŞ dolları həcmində portfel artımının əksər hissəsini depozitlərin artması və bölüşdürülməmiş mənfəət sayəsində maliyyələşdirib. Bu maliyyə mənbəyinin cəmi 81 milyon ABŞ dolları həcmində olub və AccessBank-ın xaricdən maliyyələşdirilməsinə ehtiyacı azaldı. 2009-cu ildə bank yeni təkrar maliyyə mənbəyi qismində 65 milyon ABŞ dolları əldə edib və əlavə 5 milyon ABŞ dollarını konsolidasiya edib. Bu, bankın 2008-ci ildə əldə etdiyi 81 milyon ABŞ dollarından qat-qat azdır. Borc vəsaitlərinin cəmi, 2008-ci ilin sonundakı 170 milyon ABŞ dollarına nisbətən 49 milyon ABŞ dolları artaraq 219 milyon ABŞ dollarına çatıb. İl ərzində aparılan əhəmiyyətli sövdələşmələrə: AccessBank-a ilk sindikatlaşdırılmış (AYİB tərəfindən 28 milyon ABŞ dolları həcmində verilmiş) kreditinin verilməsi; BMK-nın 15 milyon ABŞ dolları həcmində verdiyi yeni kredit; DWM / SNS Mikromaliyyə Fondu tərəfindən, hər ikisi AZN denominasiyalı, 5 milyon və əlavə 2 milyon ABŞ dolları həcmində təkrar maliyyələşdirmə; eləcə də AYİB ilə 10 milyon ABŞ dolları həcmində AZN denominasiyalı kredit müqaviləsinin imzalanması (kreditin qaytarılması 2010-cu ilə nəzərdə tutulur) daxildir. Maliyyənin digər hissəsi KfW (2008-ci ildə bağlanmış kredit müqaviləsi əsasında 10 milyon ABŞ dolları), DWM / SNS Mikromaliyyə Fondu (5 milyon ABŞ dolları) və Triodos (5 milyon ABŞ dolları) tərəfindən verilib.

Fitch Ratings Agentliyi tərəfindən AccessBank-a, Azərbaycanın özəl bankları üçün ən yüksək və ölkə üzrə ali göstəriciyə müvafiq olan BB+ Uzunmüddətli Emitent Reytinginin verilməsi AccessBank-ın təkrar maliyyələşdirmə mənbəyi əldə etməsini daha da asanlaşdırıb.

İNFRASTRUKTUR

2009-cu ildə AccessBank, biri Bakıda, ikisi isə regionlarda – Cəlilabadda və Salyanda olmaqla, 3 yeni filial açıb. Hal-hazırda Azərbaycanın 12 böyük şəhərində AccessBank-ın ümumilikdə 23 filialı fəaliyyət göstərir. Bu, AccessBank-ın xidmətlərinin bütün ölkəni əhatə etməsi məqsədini daha da reallaşdırır. Mövcud filiallardan ikisi yeni binalara köçürülüb: fəaliyyət sahəsi köhnə binaya sığmayan Gəncə filialı daha geniş bina-da, topdansatış bazarının yerinin dəyişilməsi ilə əlaqədar olaraq isə Aeroport filialı Badamdar qəsəbəsində məskunlaşıb. Filiallardan ikisi – Şəki və Lənkəran filialları, əməliyyat miqyasının artması səbəbindən iki dəfə genişləndirilib, Baş Ofis üçün isə əlavə ofis sahəsi ayrılıb.

İl ərzində AccessBank, bütün filiallarda rabitə qovşaqlarının təkmilləşdirilməsinə, Baş Ofisin serverinin optik naqillli kəbellərlə təchiz olunmasına və yardımçı Qəza Kompüter Mərkəzinin yaradılmasına böyük vəsait sərf edib. İnformasiya texnologiyaları ilə əlaqədar riskləri azaltmaq üçün bank öz əməliyyatlarında yalnız tam lisenziyalaşdırılmış proqram təminatı vasitələrindən istifadə edir.

RİSKLƏRİN İDARƏ OLUNMASI

Portfelin keyfiyyətinin yüksək olması AccessBank-da risklərin mükəmməl səviyyədə idarə olunmasından xəbər verir. Amma bu, rəhbərliyi arxayınlaşdırmır, çünki rəhbərlik dərk edir ki, iqtisadi artımın səngiməsi və bankın böyüməsi risklərin də artmasına gətirib çıxara bilər. Risk idarəçiliyinin gücləndirilməsi və nəzarət olunması davamlı bir prosesdir. AccessBank üçün əsas risk hesab olunan kredit risklərinin idarə olunması, 2005-ci ildə, biznes kreditlərinə nəzarət məqsədi ilə Baş Ofisdə kredit idarəçiliyi şöbəsinin yaradılması (hal-hazırda bu şöbəyə Biznes Bankçılığı üzrə Direktor və ayrıca Mikro, KOBK, Korporativ Xidmətlər, Bək Ofis və Tre-

BİZİM MÜŞTƏRİLƏRİMİZ

AĞAC ÜZƏRİNDƏ OYMA

Lənkəranın yerli hava limanında hava nəqliyyatı nəzarətçisi vəzifəsində çalışan Vüsal Xalıqov ağac üzərində oyma sənəti ilə məşğul olur. O, toy mərasimləri üçün ənənəvi əşyalar və suvenirlər düzəltməklə gəlir əldə edir və Lənkərandakı və Bakıdakı mağazalardan və fiziki şəxslərdən sifarişlər alır. Bununla belə, yüksək keyfiyyətli, nəfis işlənmiş məmulatlar üçün yüksək keyfiyyətli materiallar tələb olunur – nağd pul ehtiyatı olmayan V.Xalıqov çox vaxt hər bir fərdi sifariş üçün material almalı olur, bu isə sifarişlərin yerinə yetirilməsini gecikdirir və müştərilərin itirilməsinə səbəb olur. V.Xalıqov toplu şəkildə material almaq və öz ehtiyatını artırmaq üçün AccessBank-dan 2007-ci ildə 2 000 AZN, 2008-ci ildə isə 3 000 AZN kredit götürüb. Bu, ona sifarişləri tez bir zamanda başa çatdırmaqda və məmulatların qiymətini artırmaqda kömək edib. Hal-hazırda o, düzəltdiyi məmulatları birbaşa satmaq üçün öz dükənini açmaq niyyətindədir.

ning üzrə ayrıca rəhbərlər daxildir), Böyük Kredit mütəxəssislərinin birbaşa kreditləşmə öhdəliklərindən azad olunması və tam olaraq öz diqqətini filialın kredit mütəxəssislərinin idarə olunmasına və təlimatlandırılmasına, onlara nəzarət və rəhbərlik edilməsinə yönəltməsi ilə əhəmiyyətli şəkildə gücləndirilib.

Bu struktur, 2006-2007-ci illərdə filial səviyyəli KOBK rəhbərlərinin şəxsinde və işçi heyətinin öz yeni vəzifələrində daha geniş təcrübə qazanması ilə bir araya gətirilib. Kredit kimi, Pərakəndə Bankçılıq və Əməliyyatlar biznesi ilə əlaqədar risklərin idarə olunması üçün 2006-cı ildə Baş Ofis şöbələri də yaradılıb. İndi buraya Bank Xidmətləri, Pərakəndə Kreditləşmə, Metodologiya və İnkişaf və Plastik Kartlar üzrə Departament Rəhbərləri daxildir.

Baş Ofisin biznes menecerlərinin texniki dəstəyi ilə, filial rəhbərinə iyerarxik təbəçilikdən ibarət olan bu nəzarət strukturu effektiv olmaqla bərabər, həyata keçirilən siyasət və prosedurların risk idarəçiliyinə tam müvafiq olduğunu sübut edir.

2008-ci ildə Risk İdarəçiliyi, hər rüb Müşahidə Şurasına hesabat verən Risk, APİK və İT Komitələrinin yaradılması ilə daha da gücləndirilib. Həmçinin, Risk İdarəçiliyi Departamenti də yaradılıb və bu Departament, ilk növbədə, 100,000 ABŞ dollarından artıq məbləğdə verilən bütün yeni kreditlərin nəzərdən keçirilməsi üçün məsuliyyət daşıyır – bu, daha bir müstəqil nəzarət, strateji monitoring və risklərə nəzarət səviyyəsini təmin edir. 2009-cu ildə, həm sahələr üzrə, həm də bütünlüklə bank üzrə risklərə nəzarəti gücləndirmək, Mikro və KOBK analizlərini müşahidə etmək və müştərilərin xidmətlərini araşdırmaq üçün dörd nəfər əlavə əməkdaşın cəlb edilməsi Risk İdarəçiliyi Departamentini daha da gücləndirib.

Qeyri-kredit əməliyyatları artdıqca, çirkli pulların yuyulması və terrorizmin maliyyələşdirilməsi ilə mübarizə prosedurları daha böyük əhəmiyyət kəsb edir. AccessBank hər iki problemin idarə olunması üzrə müfəssəl prosedurlar qəbul edib – bu prosedurlar KYC – ÖMT (Know Your Customer – Öz müştərini tanı) siyasətinin

əsas qayəsidir və Azərbaycan vətəndaşlarının və qanunlarının mühafizəsinə xidmət edir. Bu prosedurlar FATF (Financial Action Task Force) və digər beynəlxalq tövsiyələrə müvafiq surətdə tərtib olunub.

AccessBank-ın biznesinin uğuru, gündəlik əməliyyatların aparılması və rəhbərliyin məlumatlandırılması üçün nəzərdə tutulmuş İT sistemine əsaslanır. Bütün filiallar onlayn qaydada birləşib və bütünlüklə biznes tam olaraq mərkəzi məlumatlar bazasında inteqrasiya edilib. Bu, bütün fəaliyyətilər haqqında məlumatların vaxtılı-vaxtında rəhbərliyin şəxsi kompüterlərinə daxil edilməsinə və bununla da rəhbərlik tərəfindən nəzarətin gücləndirilməsinə və risklərin idarə olunmasına imkan yaradır.

AccessBank-da nəzarət mexanizmlərinin və Risk İdarəçiliyinin effektivliyinə Daxili Audit şöbəsi tərəfindən daim nəzarət olunur. 2009-cu ilin sonuna Audit Departamentində 10 nəfər əməkdaş tam ştatla çalışır və onlar ildə iki dəfə hər bir filial və Baş Ofis departamentini yoxlayır. Departamentin işi, bilavasitə Müşahidə Şurasına və Səhmdarların Ümumi Yığıncağına hesabat verən Audit Komitəsi tərəfindən dəstəklənir.

Bankda Risk İdarəçiliyinin texniki inkişafı da, həmçinin, AccessHolding səviyyəsində, LFS-n Berlindəki biznes mütəxəssisləri tərəfindən dəstəklənir.

PERSPEKTİV

2009-cu ildə iqtisadiyyatdakı zəifləmələr bütövlükdə Azərbaycanın Bank Sektoruna da təsir göstərüb və biznes risklərini artırıb. Bununla belə, AccessBank və onun işçi heyəti çətinliklərin öhdəsindən gəlib və bank sürətlə böyüməkdə, gəlirlərini artırmaqda və effektivliyini yüksəltməkdə davam edib və eyni zamanda, risklərin uğurla idarə edilməsinə, mikro və kiçik sahibkarlara və aşağı və orta gəlirli ailələrə xidmət göstərməkdən ibarət olan əsas missiyasını həyata keçirməyə nail olub. 2010-cu ildə iqtisadi mühitin daha sabit olacağı gözlənilsə də, bu, ölkə üçün nisbətən zəif artımın başlanğıcı olacaq.

Son illər ərzində bu sektordakı rəqabət intensivləşsə də, AccessBank Azərbaycandakı mikro və kiçik sahibkarların və aşağı və orta gəlirli ailələrin tələbatlarını ödəmək məqsədi ilə fəaliyyət göstərən yeganə bank olaraq qalır. Eyni zamanda, o, müvafiq bazar segmentlərinə xidmət göstərmək üçün nəzərdə tutulmuş xüsusi məhsullara, həmin bazarla əlaqədar risklərin idarə olunması üzrə ixtisaslaşmış heyətə və etibarlı texnologiyaya malik olan yeganə bankdır. AccessBank-ın digər mikromaliyyə təşkilatlarından üstünlüyü ondan ibarətdir ki, tam bank lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərməklə o, öz müştərilərinə tam çeşidli maliyyə xidmətləri göstərir. 2010-cu ildə iqtisadiyyat inkişaf etdikcə, AccessBank-ın da inkişaf edəcəyi gözlənilir. Bu inkişaf nəticəsində kredit portfelində və filial şəbəkəsində yüksəliş səngiyəcək, çünki əsas diqqət fəaliyyətin genişləndirilməsinə yox, dərinləşməsinə yönəldiləcək. AccessBank, həmçinin, risklərə nəzarət edilməsi və idarə olunması üçün nəzərdə tutulmuş mənbələri də genişləndirməkdə davam edəcək, çünki pul təchizatının azalması (ÜDM artımının və inflyasiyanın aşağı düşməsi) bir çox sahibkarların işini çətinə salacaq.

AccessBank 2010-cu ilə yüksək kapital adekvatlığı və likvidliklə, yüksək keyfiyyətli portfellə, sabit depozit artımı və təkrar maliyyələşdirmə tərəfdaşları ilə qədəm qoyur. AccessBank-ın Azərbaycan bazarındakı nüfuzu da əhəmiyyətli dərəcədə artıb, çünki bank 2009-cu ildəki çətin şəraitdə öz gücünü və sabitliyini nümayiş etdirə bilib. Rəhbərlik və işçi heyəti yeni problemlərin öhdəsindən gəlməyə qadir olduğunu sübut edib və rəhbərlik əmindir ki, səhmdarlarla birlikdə AccessBank 2010-cu ildə də yaranacaq çətinlikləri aradan qaldıra biləcək və Azərbaycanın etibarlı bank tərəfdaşı olaraq qalacaq.

TƏŞKİLAT VƏ İŞÇİ HEYƏTİ

AccessBank-ın peşəkar və yüksək ixtisaslı işçi heyəti bankın uğurlarının əsasını təşkil edir. AccessBank öz ədalətli, şəffaf və bərabər imkan səviyyəli heyət seçimi və təkmilləşdirilməsi prosesindən qürur duyur. Bank, əsasən, ali məktəb məzunlarını işə cəlb edir və ilkin bank təcrübəsindən daha çox, işgüzar qabiliyyətə və ixtisaslılığa önəm verir. AccessBank yeni işçi heyətinə daxili seminarlarda və iş prosesində peşəkar və bank bilikləri verir. Bankın sürətlə genişlənməsi işçi heyətinə dinamik karyera imkanları təklif edir. Bundan əlavə, ilk əvvəl xarici rəhbər heyətinin təyin olunduğu rəhbər vəzifələr indi təşkilat daxilində yerli namizədlərə həvalə olunur və yalnız Baş Menecer vəzifəsini əcnəbi mütəxəssis tutur. Nəticədə, AccessBank öz işçi heyətində özünə inam, loyallıq yaradır, onların sərbəst düşünməsinə və çalışmasına imkan verir.

AccessBank-ın ali qərarverici orqanı olan Səhmdarların Ümumi Yığıncağı 2009-cü ildə 3 dəfə iclas keçirib. Ümumi Yığıncaq tərəfindən təyin olunmuş Müşahidə Şurasının 5 üzvü hər rüb görüşərək bankın və bank rəhbərliyinin işini müzakirə edirlər. 2009-cu ildə Müşahidə Şurasının üzvləri cənab Maykl Yainzik (Sədr); cənab Syed Aftab Ahmed; cənab Orhan Aytemiz; cənab Tomas Engelhart və xanım Oksana Pak olmuşlar. 2010-cü ilin əvvəlində xanım Oksana Pakı xanım Viktoriya Maylz əvəz edib. Müşahidə Şurasının üzvləri illər ərzində dəyişsə də, 5 üzvdən 4-ü elə AccessBank yarandığı vaxtdan, müvafiq təşkilatlarda müxtəlif vəzifələrdə bankla birgə çalışır. Beləliklə, AccessBank bank və mikromaliyyə işinə və regiona yaxşı bələd olan güclü Müşahidə Şurasına malikdir.

Gündəlik biznes əməliyyatları haqqında, cənab Andrü Pospilovskinin sədrlik etdiyi və 5 üzvdən ibarət olan İdarə Heyətinə məlumat verilir. Cənab Pospilovski də bankın ümumi fəaliyyətinə görə cavabdehlik daşıyır. Filial menecerləri, eləcə də Hüquq və İnsan Resursları departamentləri birbaşa ona hesabat verirlər. 2008-ci ildən Biznes əməliyyatları üzrə Direktor vəzifəsində çalışan Şakir Rəhimov Mikrokredit, KOBK Kreditləri, Kredit Bəq Ofis, Risk İdarəçiliyi və Korporativ Xidmətlər departamentlərinin işinə görə məsuliyyət daşıyır. 2007-ci ildə Pərakəndə Bankçılıq və Əməliyyat Direktoru təyin olunmuş Anar Həsənov Bank Xidmətləri, Pərakəndə Kreditlər, Plastik Kartlar, Kassa əməliyyatları, Marketing, Metodologiya və İnkişaf şöbələrinə və Məlumat Mərkəzinə cavabdehdir. 2006-cı ildən İnfrastruktur Direktoru təyin olunmuş cənab Rüfət İsmayılov filial şəbəkələri, Texniki təminat və Təchizat, Katiblik, Təhlükəsizlik, İnformasiya Texnologiyaları və Arxiv Departamentinə rəhbərlik edir. Bankın yarandığı tarixdən Maliyyə Direktoru vəzifəsini tutan Elşən Hacıyev isə Mühasibat, Maliyyə Nəzarəti və Xəzinədarlıq Departamenti üzrə məsul şəxsdir.

AccessBank-ın idarəetmə strukturunda Baş Ofis şöbələrinin texniki rəhbərliyi iyerarxik təbəçilik yaradır və bunun əsasında filialların əməkdaşları bilavasitə öz filial menecerlərinin tabeliyindədirlər. Mikro, KOBK və Pərakəndə Kredit, Kredit Bəq Ofis, Bank Xidmətləri, Plastik kartlar və Kassa əməliyyatları üzrə biznes menecerləri filial şəbəkəsi daxilində fəaliyyət göstərərək filial menecerlərinə və işçi heyətinə dəyərli yardım göstərir və məsləhətlər verirlər.

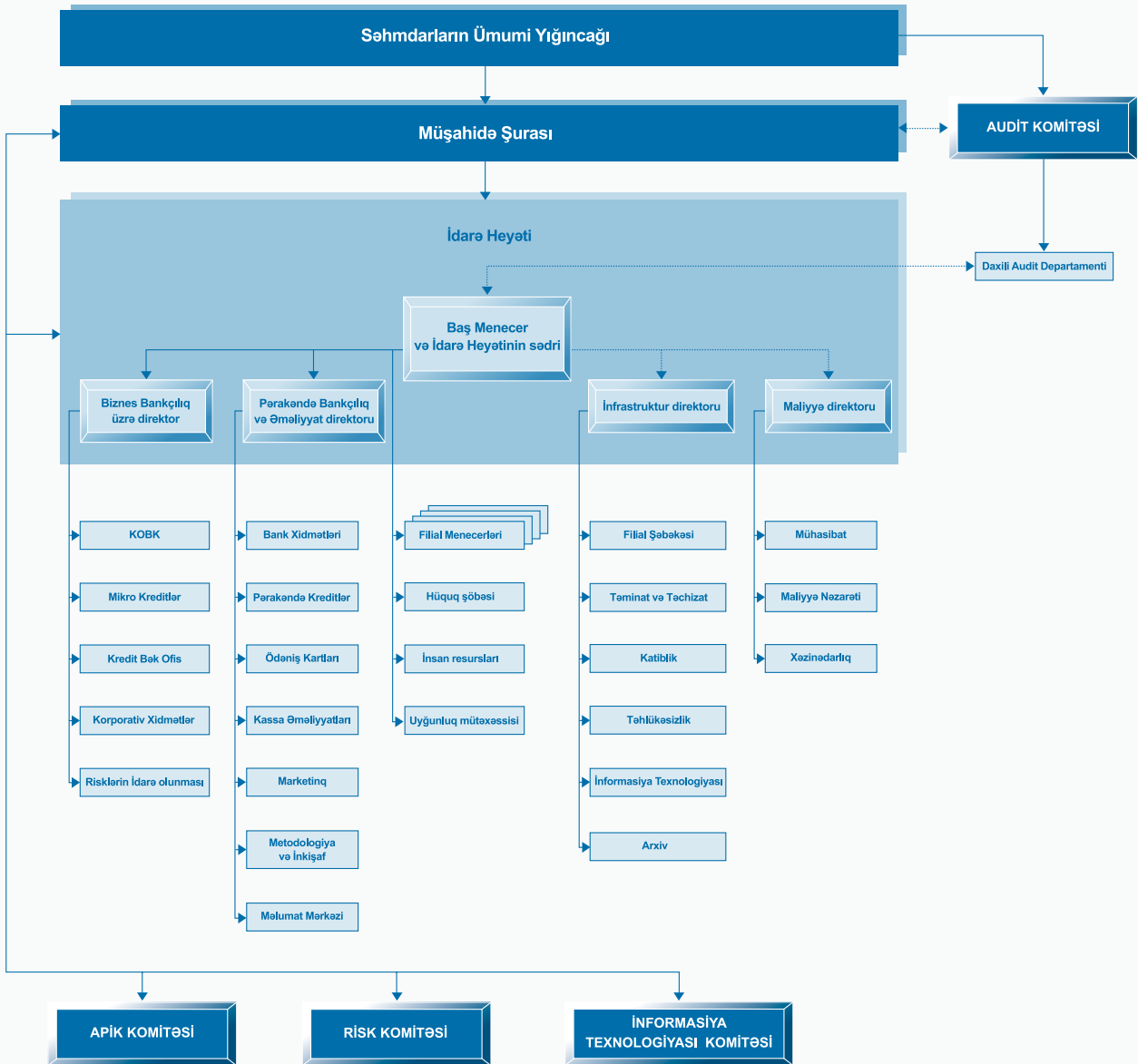
Audit Komitəsi Səhmdarların Ümumi Yığıncağı tərəfindən təyin olunub və Daxili Audit Departamentinin işinə nəzarət edir. Komitə 3 əməkdaşdan – sədr Kristofer Falko, xanım Aleksandra Veyxezmiller və cənab Söhrab Fərhadovdan ibarətdir. Daxili auditorlar filiallar şəbəkəsi daxilində sürətli və müstəqil biznes yoxlamaları

aparır. Bundan əlavə, daxili auditorlar və Audit Komitəsi rəhbərliyə siyasət və prosedurlar, eləcə də ümumi nəzarət mühiti haqqında məsləhətlər verirlər.

2008-ci ildə risk idarəçiliyinin gücləndirilməsi üçün APIK, İT və Risk Komitələri yaradılıb. Bu komitələr Müşahidə Şurası tərəfindən təyin olunur və bilavasitə Müşahidə Şurasına hesabat verirlər.

2009-cü il dekabr ayına olan təşkilati struktur

SOSIAL, ƏTRAF MÜHİT VƏ ETİK KORPORATİV MƏSULİYYƏT

AccessBank-ın fəaliyyətə başladığı vaxtdan etibarən yüksək etik qaydalara və məsuliyyətli bankçılıq prinsiplərinə riayət olunması bankın əsas korporativ elementi hesab olunub və işçi heyətinə münasibətdən tutmuş, müştərilərlə qurulan əlaqələrdə, o cümlədən yerli icmalara və orqanlara, səhmdarlara və təkrar maliyyələşdirmə üzrə tərəfdaşlara münasibətdə məsuliyyət bankın işinin bütün aspektlərini əhatə edir.

2008-ci ildə AccessBank BMT-nin Global Compact Proqramına qoşularaq öz öhdəliyini rəsmiləşdirib. Bu proqram, 4 əsas sahə çərçivəsində mövcud prinsiplərin yerinə yetirilməsini nəzərdə tutur: bunlar, AccessBank-ın elə yarandığı vaxtdan riayət etdiyi insan hüquqları, ətraf mühitin mühafizəsi, əmək hüquqları və korrupsiya ilə mübarizə prinsipləridir. 2009-cu ildə AccessBank-ın Müştərilərin Mühafizəsi üzrə Beynəlxalq Kampaniyaya qoşulması bu öhdəliyi daha da gücləndirib. Maliyyə Vəsaitlərinin Cəlb Olunması Mərkəzi tərəfindən keçirilən bu kampaniya ifrat borclanmanın qarşısının alınması, şəffaf qiymətqoyma, müvafiq toplama təcrübəsi, işçi heyətin etik davranışı, şikayətlərin araşdırılması mexanizmləri və müştəri haqqında məlumatların məxfiliyi kimi prinsipləri nəzərdə tutur. AccessBank Azərbaycanda Global Compact Proqramına və Müştərilərin Mühafizəsi üzrə Beynəlxalq Kampaniyaya qoşulmuş ilk bankdır.

Əməyin mühafizəsi üzrə Global Compact öhdəliyini paylaşan AccessBank əməkdaşların ədalətli və bərabərhüquqlu şəkildə işə cəlb olunmasına, cinsi, irqi, milli və ya dini mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, işçi heyəti ilə müsbət davranışa və onların təlimatlandırılmasına böyük önəm verir. Bu, işçi heyəti və gender siyasətində, eləcə də Global Compact proqramında da nəzərdə tutulub və işçi heyətinə peşəkar davranışın aşılmasını əhatə edir. AccessBank sektora rəhbərlik etməklə işçi heyətinin təlimatlandırılmasını, onların şəxsi sağlamlığının sığortalanmasını və yüksək rəqabət şəraitində mükafatlandırılmasını təmin edir. Global Compact məqsədlərini rəhbər tutaraq, AccessBank Azərbaycanda “kişi işi” kimi tanınan vəzifələrdə qadınların da karyera qurması üçün fəal tədbirlər görür.

AccessBank-ın müştərilərinə göstərilən şəffaf, düzgün və anti-bürokratik maliyyə xidmətləri Global Compact və Müştərilərin Mühafizəsi üzrə Beynəlxalq Kampaniyanın korrupsiya əleyhinə standartlarına müvafiq olmaqla, AccessBank-ın ticarət nişanı qismində çıxış edir. Şəffaflıq öhdəliyini yerinə yetirməklə, AccessBank Azərbaycanda Micro Finance Transparency (Mikromaliyyə Şəffaflığı) tərəfindən təşkil olunmuş Qiymət Şəffaflığı Təşəbbüsünə qoşulmuş aparıcı bankdır. Bu təşəbbüs mikromaliyyə təşkilatlarından faktiki kredit qiymətləri haqqında məlumatların toplanmasını və təsdiqlənməsini, eləcə də həmin təşkilatların müqayisəli və effektiv faiz dərəcələrinin dərc olunmasını nəzərdə tutur.

Global Compact proqramında nəzərdə tutulan insan hüquqları öhdəliyini AccessBank həm əməkdaşlara, həm də müştərilərə münasibətdə, eləcə də biznes fəaliyyətinin həyata keçirilməsində yerinə yetirir. Bank verilmiş kreditlərin həm müştəriyə, həm də cəmiyyətə müsbət töhfə verməsinə böyük diqqət yetirir. AccessBank rəhbərliyi cəmiyyət üçün zərərli hesab etdiyi fəaliyyət növlərini maliyyələşdirmir. Həm pərakəndə, həm də biznes kreditləri üzrə məsuliyyət, həmçinin, müştərilərin ifrat borclanmasının qarşısının alınmasını nəzərdə tutur. Bu prinsipə riayət olunmasını bankdakı borc faizlərinin son dərəcə aşağı olması

Kimsəsiz uşaqlar üçün Dövlət Filarmoniyasında keçirilən xeyriyyə konserti

Talassemiya xəstəliyindən əziyyət çəkən uşaqlar üçün donor günü

Yaşıllaşdırma günü

Əillər üçün trening

da sübut edir. Bundan əlavə, AccessBank Azərbaycan əhalisinə ən ümdə insan hüquqlarından birinin – yoxsulluqdan mühafizənin təmin olunmasında kömək edir (bax: “Müştərilər” xanasında “AccessBank-ın müsbət təsiri”) və həm biznesin, həm də peşəkarlığın inkişafı üçün şərait yaradır.

Yerli icmalar və dövlət orqanları qarşısındakı məsuliyyətini genişləndirməklə AccessBank, xüsusən, regionlarda peşəkarların işlə təmin olunmasına imkan yaradan aparıcı təşkilatlardan biridir. Bank, həmçinin,

özünün bütün vergi və sosial sığorta öhdəliklərini yerinə yetirir və hal-hazırda Azərbaycanın maliyyə sektorunda əsas vergi ödəyicilərindən biri kimi, 2009-cu ildə 6.9 milyon AZN (8.6 milyon ABŞ dolları) həcmində vergi və sosial sığorta ödənişlərini (əməkdaşların gəlir vergisi də daxil olmaqla) həyata keçirib.

Bundan əlavə, AccessBank, innovativ vasitələrdən istifadə etməklə, sponsorluq və xeyriyyəçilik tədbirlərini həyata keçirməklə, yerli icmalar qarşısında standart öhdəliklərini icra edir (bax: AccessBank – Əhatəli İcmaların Yaradılması).

AccessBank Global Compact proqramında nəzərdə tutulmuş ətraf mühit standartlarına da riayət edir. Çünki ətraf mühitin mühafizəsinin ən yaxşı üsulu ziyanın ilk mərhələdə qarşısının alınmasıdır. Ekologiyaya ziyan vuran fəaliyyət növləri ilə məşğul olan sahibkarlara kreditlərin verilməsini qadağan edən siyahıya riayət edərək, AccessBank Azərbaycanın ekoloji sistemini mühafizə etməklə bərabər, həm də yerli bankçılıq sənayesinin lideri kimi nümunə göstərir. Bu siyahı bankın səhmdarlarının ciddi tələblərinə müvafiq surətdə tərtib olunub və ətraf mühitlə əlaqədar risklərin qiymətləndirilməsi standart kreditləşdirmə prosedurunun bir hissəsidir. AccessBank-ın bu sahədə fəaliyyətinin məcmusu Ətraf Mühit haqqında İllik Hesabatda öz əksini tapır. Həmin ideyalara riayət etməklə, bu hesabat, Azərbaycanın maliyyə təşkilatları arasında, təkrarən istifadə olunan kağızda çap edilmiş ilk hesabatdır.

ACCESSBANK – ƏHATƏLİ İCMALARIN YARADILMASI

AccessBank bütünlüklə Azərbaycanda yerli icmaların iqtisadi inkişafında əhəmiyyətli rol oynamaqla bərabər, həm də əhatəli yerli icmaların təkamülünə təkan və fayda verən xeyriyyəçilik və ictimai layihələrə sponsorluq edir və həmin layihələrə qoşulmuş işçi heyətinə yardım edir.

2009-cu ildə həyata keçirilən bu cür layihələrə misal olaraq: AccessBank-ın qadın menecerlərindən birinin cəlb olunduğu və Azərbaycanın regionlarında yaşayan məktəbli qızlar üçün nəzərdə tutulmuş “Dünyamızı İdarə Edən Qızlar” (DİEQ) adlı yay düşərgəsinə sponsorluq; ətraf mühiti mühafizə təyinatlı yay məktəbinin təşkili və orada təqdimat mərasiminin keçirilməsi, o cümlədən iqtisadiyyatın ətraf mühitə təsirinə dair müzakirə aparılması; ətraf mühitin mühafizəsi ilə məşğul olan, gənclərdən ibarət yerli “Yaşıl velosipedçilər” adlı QHT tərəfindən təşkil olunmuş fotosəkil yarışmasının və sərginin keçirilməsi; şəhər ərazisinin yaşıllaşdırılması üçün ağac və kolların əkilməsi; yerli, mütəşəkkil gənclərin təlim-təhsil prosesinə yardım göstərmək üçün Bakı Filarmoniyasında konsertlərin keçirilməsi; fiziki cəhətdən qüsurlu şəxslərin sonradan bank daxilində işə cəlb olunması üçün onlara peşəkar treninqlərin keçirilməsi; Azərbaycanın regionlarında yaşayan əhali üçün sahibkarlıq treninqlərinin keçirilməsi; cəmiyyətə inteqrasiya olunmasına təkan vermək üçün uşaq evlərində tədbirlərin və yığıncaqların təşkili və s. bu kimi tədbirləri göstərmək olar. İşçi heyəti də uşaq evlərinə yardım etmək məqsədi ilə maddi vəsait və geyim əşyaları toplayıb.

AccessBank Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti

31 dekabr 2009-cu il tarixinə

**Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına
Uyğun Maliyyə Hesabatları və Müstəqil
Auditorun Hesabatı**

MÜNDƏRİCAT

MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI

MALİYYƏ HESABATLARI

Maliyyə Vəziyyəti haqqında Hesabat	1
Məcmu Gəlirlər haqqında Hesabat	2
Səhmdar Kapitalında Dəyişikliklər haqqında Hesabat	3
Pul Vasaitlərinin Hərəkəti haqqında Hesabat	4

Maliyyə Hesabatları Üzrə Qeydlər

1 Giriş	5
2 Bankın Əməliyyat Mühiti	5
3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi	6
4 Uçot Siyasətinin Tətbiqi Zamanı Əməliyyat Ehtimallar və Müləhizələr	15
5 Yeni və ya Yenidən İşlənmiş Standartların və Onlara Dair Şərhlərin Tətbiqi	16
6 Yeni Uçot Qaydaları	18
7 Pul Vasaitləri və Onların Ekvivalentləri	22
8 Digər Banklardan Alınacaq Vasaitlər	23
9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar	24
10 Sabitə Bilən İnvestisiya Qiymətli Kağızları	29
11 Binalar, Avadanlıqlar və Qeyri-Maddi Aktivlər	30
12 Digər Maliyyə Aktivləri	31
13 Digər Aktivlər	32
14 Digər Banklara Ödəniləcək Vasaitlər	33
15 Müştəri Hesabları	33
16 Borc Götürülmüş Digər Vasaitlər	34
17 Digər Maliyyə Passivləri	36
18 Subordinasiyalı Borc Öhdəlikləri	36
19 Nizamnamə Kapitalı	37
20 Fəlz Gəlirləri və Xərcləri	37
21 Haqq və Komissiya Gəlirləri və Xərcləri	38
22 İnzibati və Digər Əməliyyat Xərcləri	38
23 Mənfəət Vergisi	39
24 Səhm üzrə Mənfəət	40
25 Səqmənt üzrə Məlumatlar	41
26 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi	44
27 Kapitalın İdarə Edilməsi	53
28 Şərti Öhdəliklər	55
29 Maliyyə Alətlərinin Ədələti Dəyəri	56
30 Maliyyə Alətlərinin Qiymətləndirmə Kategoriyaları üzrə Təqdim Edilməsi	56
31 Əlaqəli Tərəflərdə Əməliyyatlar	58
32 Hesabat Tarixindən Sonra Baş Vermiş Hadisələr	59

MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI

AccessBank Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin (QSC) İdarə Heyətinə və Səhmdarlarına:

Biz, AccessBank QSC-nin ("Bank") 31 dekabr 2009-cu il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatı və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə məcmu gəlirlər, səhmdar kapitalında dəyişikliklər və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlarından, eləcə də əsas uçot siyasətinin və digər izahedici qeydlərin xülasəsindən ibarət olan əlavə edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini aparmışıq.

Maliyyə Hesabatları üzrə Rəhbərliyin Məsuliyyəti

Hazırkı maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq hazırlanmasına və düzgün təqdim edilməsinə görə Rəhbərlik məsuliyyət daşıyır. Həmin məsuliyyətə fərdiyyət və ya səhv nəticəsində yaranmasından əsli olmayaraq, əhəmiyyətli səhvlər olmayan maliyyə hesabatlarının hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi üçün müvafiq daxili nəzarət sisteminin təşkil, tətbiqi və saxlanması; müvafiq uçot siyasətinin seçilməsi və tətbiqi; və müəyyən şəraitə münasib olan uçot ehtimallarının müəyyən edilməsi daxildir.

Auditorun Məsuliyyəti

Bizim məsuliyyətimiz apardığımız audit əsasında həmin maliyyə hesabatları üzrə rəy bildirməkdir. Biz, auditə Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparmışıq. Həmin Standartlar bizdən etik normalara riayət etməyi və auditin planlaşdırılması və aparılmasını maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlərə yol verilmədiyinə kifayət qədər əmin olacaq tərzdə həyata keçirməyi tələb edir.

Audite maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər və açıqlamalara dair audit sübutunun əldə edilməsi üçün prosedurların həyata keçirilməsi daxildir. Seçilmiş prosedurlar auditorun mülahizəsindən, eləcə də fərdiyyət və ya səhv nəticəsində maliyyə hesabatlarının əhəmiyyətli dərəcədə təhrif edilməsi risklərinin qiymətləndirilməsindən əsliyədir. Həmin riskləri qiymətləndirərkən auditor müəssisənin daxili nəzarət sisteminin effektivliyinə dair rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə görə müvafiq audit prosedurlarının işlənilməsi və hazırlanması məqsədilə müəssisə tərəfindən maliyyə hesabatlarının hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi üçün müvafiq daxili nəzarət sistemini nəzərdən keçirir. Bundan əlavə, auditə mövcud uçot siyasətinin uyğunluğunun və rəhbərliyin uçot ehtimallarının əsaslandırılmasının qiymətləndirilməsi, eləcə də maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatının dəyərləndirilməsi daxildir.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsas təmin edir.

Rəy

Bizim rəyimizcə, əlavə edilən maliyyə hesabatları 31 dekabr 2009-cu il tarixinə Bankın maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

PricewaterhouseCoopers Audit Azerbaijan LLC

Bakı, Azərbaycan Respublikası
31 may 2010-cu il

AccessBank QSC
Maliyyə Vəziyyəti haqqında Hesabat

Min Azərbaycan Manatı ilə	Qeyd	31 dekabr 2009	31 dekabr 2008
AKTİVLƏR			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	46,507	16,300
Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankında ("ARMB") yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar		253	995
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	10	40	5,863
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	8	9,828	20
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	9	233,681	163,669
Ödəniş tarixində saxlanılan investisiya qiymətli kağızları		-	125
Əsas vəsaitlər	11	7,123	5,127
Qeyri-maddi aktivlər	11	1,994	977
Digər maliyyə aktivləri	12	289	163
Digər aktivlər	13	997	618
CGMİ AKTİVLƏR		300,772	193,915
PASSİVLƏR			
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	14	3,005	2
Müştəri hesabları	15	64,999	21,852
Borc götürülmüş digər vəsaitlər	16	169,120	120,051
Cari vergi öhdəliyi	23	-	1,754
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	23	-	12
Digər maliyyə passivləri	17	2,107	756
Digər passivlər		34	-
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	18	8,222	8,189
CGMİ PASSİVLƏR		247,487	160,616
KAPİTAL			
Nizamnamə kapitalı	19	20,000	20,000
Bölüqdürülməmiş mənfəət		33,285	13,299
CGMİ KAPİTAL		53,285	33,299
CGMİ PASSİVLƏR VƏ KAPİTAL		300,772	193,915

31 may 2010-cu il tarixində İdarə Heyəti adından imzalanmış və buraxılış üçün təsdiqlənmişdir.

Cənab Endryu Pospolovski
İdarə Heyətinin Sədri

Cənab Elşən Hacıyev
Maliyyə Direktoru, İdarə Heyətinin üzvü

31 dekabr 2009-cu il tarixinə qüvvədə olan valyuta məzənnələri: 1 ABŞ Dolları = 0.8031 AZN və 1 Avro = 1.1499 AZN (31 dekabr 2008: 1 ABŞ Dolları = 0.8010 AZN və 1 Avro = 1.1292 AZN). 3 sayılı Qeydə baxın.

AccessBank QSC
Məcmu Gəlirlər haqqında Hesabat

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Qeyd	2009	2008
Faiz gəlirləri	20	68,198	45,471
Faiz xərcləri	20	(18,733)	(12,545)
Xalis faiz gəlirləri		49,465	32,926
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	9	(2,599)	(2,116)
Ehtiyat ayırmalarından sonra xalis faiz gəlirləri		46,866	30,810
Haqq və komissiya gəlirləri	21	767	523
Haqq və komissiya xərcləri	21	(171)	(200)
Xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə gəlir – zərər çıxılmaqla		893	395
Xarici valyuta müvqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə (zərər)/gəlir		(528)	2
Digər əməliyyat gəlirləri		34	8
Digər maliyyə aktivləri üzrə ehtiyatın qaytarılması/yaradılması	12	-	(54)
İnzibati və digər əməliyyat xərcləri	22	(27,879)	(18,071)
Vergidən əvvəlki mənfəət		19,982	13,413
Mənfəət vergisi krediti(xərci)	23	4	(2,958)
İl üzrə mənfəət		19,986	10,455
İl üzrə digər məcmu gəlirlər		-	-
Cəmi il üzrə məcmu gəlirlər		19,986	10,455
Bankın səhmdarlarına düşən mənfəət üçün səhm üzrə mənfəət, əsas və azaldılmış (bir səhm üzrə AZN ilə)	24	0.99	0.66

AccessBank QSC
Sahmdar Kapitalında Deyişiklikler haqqında Hesabat

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Nizamname kapitalı	Bölgüclürülməmiş mənfəət	Cəmi
31 dekabr 2007-ci il tarixinə qalıq	11,000	2,844	13,844
İl üzrə ədi səhmdarlara düşən mənfəət	-	10,455	10,455
Səhm emissiyası	9,000	-	9,000
31 dekabr 2008-ci il tarixinə qalıq	20,000	13,299	33,299
İl üzrə ədi səhmdarlara düşən mənfəət	-	19,986	19,986
İl üzrə ədi səhmdarlara düşən cəmi mənfəət	-	19,986	19,986
31 dekabr 2009-cu il tarixinə qalıq	20,000	33,285	53,285

AccessBank QSC
Pul Vasaitlərinin Hərəketi haqqında Hesabat

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Qeyd	2009	2008
Əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vasaitlərinin axını			
Əldə edilmiş faizlər		67,157	40,920
Ödənilmiş faizlər		(16,741)	(10,460)
Əldə edilmiş haqq və komissiyalar		767	2,784
Ödənilmiş haqq və komissiyalar		(171)	(200)
Xarici valyuta ilə əməliyyatlardan əldə edilmiş gəlirlər		-	287
Əldə edilmiş digər əməliyyat gəlirləri		32	678
İşçilərə ödənilmiş xərclər		(15,494)	(10,233)
Ödənilmiş inzibati və digər əməliyyat xərcləri		(10,052)	(6,567)
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(1,755)	(1,601)
Əməliyyat aktiv və passivlərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vasaitlərinin axını			
		23,743	15,608
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlarda xalis artım			
Digər banklardan alınacaq vasaitlərdə xalis (artım)/azalma		742	87
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslarda xalis (artım)/azalma		(9,637)	665
Müştərilərə verilməmiş kreditlər və avanslarda xalis (artım)/azalma		(71,739)	(71,073)
Digər maliyyə aktivlərində xalis (artım)/azalma		(126)	259
Digər banklara ödəniləcək vasaitlərdə xalis artım/(azalma)		3,003	-
Müştəri hesablarında xalis artım/(azalma)		41,534	9,432
Digər maliyyə passivlərində xalis artım/(azalma)		90	508
Digər passivlərdə xalis artım/(azalma)		34	-
Əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan xalis pul vasaitləri			
		(12,356)	(44,514)
İnvestisiya fəaliyyətindən daxil olan pul vasaitlərinin axını			
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızlarının alınması	10	-	(28,428)
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızlarının satışından daxilolmalar		5,945	27,337
Mülkiyyət və avadanlıqların alınması	11	(2,906)	(2,540)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması	11	(1,566)	(935)
İnvestisiya fəaliyyətindən daxil olan/(investisiya fəaliyyətinə yönəlmiş) xalis pul vasaitləri			
		1,473	(4,566)
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən daxil olan pul vasaitlərinin axını			
Borc götürülmüş digər vasaitlərdən daxilolmalar	16	52,330	55,815
Borc götürülmüş digər vasaitlərin qaytarılması		(11,606)	(6,725)
Adi səhmlərin emissiyası	19	-	9,000
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən daxil olan xalis pul vasaitləri			
		40,724	58,090
Məzənnə dəyişikliklərinin pul vasaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri			
		366	397
Pul vasaitləri və onların ekvivalentlərində xalis artım			
İlin əvvəlinə pul vasaitləri və onların ekvivalentləri		30,207	9,407
İlin sonuna pul vasaitləri və onların ekvivalentləri		16,360	6,953
İlin sonuna pul vasaitləri və onların ekvivalentləri			
	7	46,567	16,360

1 Giriş

Hazırkı maliyyə hesabatları 31 dekabr 2009-cu il tarixində tamamlanan il üzrə Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq AccessBank Qapalı Şəhmdar Cəmiyyəti ("Bank") üçün hazırlanmışdır.

Bank, Azərbaycan Respublikasında 5 sentyabr 2002-ci il tarixində Azərbaycan Mikro Maliyyələşdirmə Bankı Qapalı Şəhmdar Cəmiyyəti kimi təsis edilmişdir. Bank, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı ("ARMB") tərəfindən bank fəaliyyətinin göstərilməsi üçün verilmiş 245 nömrəli lisenziya əsasında fəaliyyət göstərir. 6 sentyabr 2008-ci il tarixində Bankın adı Azərbaycan Mikro Maliyyələşdirmə Bankı QSC-dən dəyişdirilərək AccessBank QSC adlandırılmışdır.

Əsas fəaliyyət növləri. Bankın əsas fəaliyyəti Azərbaycan Respublikasında hüquqi və fiziki şəxslər üçün bank xidmətlərinin göstərilməsindən ibarətdir.

Bank 29 dekabr 2006-cı il tarixli "Əmanətlərin sığortalanması haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulan əmanətlərin sığortalanması üzrə dövlət proqramında iştirak edir. Əmanətlərin Sığortalanması Fondu fiziki şəxslərin 30,000 AZN-dən çox olmayan bütün əmanətləri üzrə kompensasiya ödənilməsinə zəmanət verir.

Bankın Azərbaycan Respublikasında iyirmi üç filialı vardır (31 dekabr 2008: Azərbaycan Respublikasında iyirmi filialı vardır).

Bankın hüquqi ünvanı və fəaliyyət göstərdiyi ölkə. Bankın hüquqi ünvanı aşağıdakı kimidir:

176 B. Səferoğlu küçəsi,
Bakı AZ1000,
Azərbaycan Respublikası

Əməliyyat valyutası. Hazırkı maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə ("AZN") ifadə olunmuşdur.

2 Bankın Əməliyyat Mühiti

Azərbaycan Respublikası. Azərbaycan Respublikasında inkişaf etməkdə olan bazar iqtisadiyyatına xas xüsusiyyətlər, o cümlədən digər ölkələrdə sərbəst dönerli valyuta hesab edilməyən valyutanın mövcudluğu və nisbətən yüksək inflyasiya müşahidə olunmaqdadır. Azərbaycanın bank sektoru icimai fikirdəki mənfi dəyişikliklərə və iqtisadi şəraitə qarşı həssasdır. Bəzən Azərbaycan iqtisadiyyatında likvidlik riskləri ilə əlaqədar olaraq investitorların bank sektoruna inamının azalması halları müşahidə olunur. Rəhbərlik, bank sektorundakı iqtisadi tendensiyaları və aplanacaq islahatları, habelə Azərbaycanın bank sektorunda likvidlik və ya inamın azalması hallarının Bankın maliyyə vəziyyətinə mümkün təsirini qabaqcadan proqnozlaşdırmaq iqtidarında deyil. Buna baxmayaraq, rəhbərlik Bankın yenidən maliyyələşdirmə tərəfdaşları ilə sıx əlaqələrinin olduğunu və hazırkı tarixdə heç bir likvidlik problemləri ilə üzləşmədiyini hesab edir.

Azərbaycan Respublikasının vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif səhifələrə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Bundan əlavə, Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən bankların üzvləşdiyi çətinliklərə müflisləşmə və iflas haqqında qanunverici bazanın təkmilləşdirilməsi zərurəti, rəsmiləşdirilmiş qeydiyyat və girovun hesabına borcların ödənilməsi prosedurlarının çatışmazlığı, ələcə də hüquqi və fiskal sistemlə bağlı digər çatışmazlıqlar daxildir. Azərbaycan Respublikasında iqtisadi inkişafın gələcək perspektivləri Hökumətin həyata keçirdiyi iqtisadi, maliyyə və pul islahatlarının effektivliyindən, ələcə də vergi, hüquq, normativ və siyasi sistemin inkişafından xeyli dərəcədə asılıdır.

2 Bankın Əməliyyat Mühiti (davamı)

Global maliyyə və iqtisadi böhranın təsiri. 2007-ci ilin ortalarında yaranmış global likvidlik böhranı kapital bazarlarında maliyyələşdirmə səviyyəsinin aşağı düşməsinə, bəzən normal banklararası kredit dərəcələrindən daha çox olmasına və Azərbaycanın bank sektorunda likvidlik səviyyəsinin azalmasına səbəb olmuşdur. Bu isə müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların sayının əhəmiyyətli dərəcədə azalmasına və beynəlxalq təşkilatlar və digər yerli banklardan borc vəsaitlərinin alınması mümkün olduqda maliyyələşdirmə xərclərinin artmasına gətirib çıxarır. Global maliyyə bazarlarında baş verən qeyri-müəyyənliklər, həmçinin, Amerika Birləşmiş Ştatları, Qərbi Avropa və Rusiyada bankların müflisələşməsinə gətirib çıxarmışdır. Bu cür hallar Bankın yeni borc vəsaitləri əldə etməsi və daha erkən dövrlərdə həyata keçirilən əməliyyatlara tətbiq edilən şərtlər ilə mövcud borc vəsaitlərini yenidən maliyyələşdirməsi qabiliyyətinə təsir göstərə bilər. Bundan əlavə, Bankın debitorları likvidlik səviyyəsinin aşağı olmasından zərər çəkə bilər və bu da öz növbəsində onların öhdəliklərini yerinə yetirmək qabiliyyətinə təsir göstərə bilər. Debitorlar üçün qeyri-əlverişli əməliyyat şərtləri rəhbərliyin pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə proqnozlarına, eləcə də maliyyə və qeyri-maliyyə aktivləri üzrə dəyersizləşmənin müəyyən edilməsinə də təsir göstərə bilər. Rəhbərlik mövcud məlumatlara əsasən dəyersizləşmənin qiymətləndirilməsi zamanı istifadə edilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə təxminlərin yenidən nəzərdən keçirilməsini lazımı şəkildə əks etdirmişdir.

Rəhbərlik maliyyə bazarlarında likvidliyin gələcəkdə azalması və valyuta və kapital bazarlarında qeyri-sabitliyin artmasının Bankın maliyyə vəziyyətinə təsirini dəqiq qiymətləndirmək iqtidarında deyil. Rəhbərlik, mövcud şəraitdə Bankın fəaliyyətinin inkişafını təmin etmək üçün bütün lazımı tədbirlərin görüldüyünü və Bankın yenidən maliyyələşdirmə tərəfdaşları ilə sıx əlaqələrinin olduğunu və hazırkı tarixdə heç bir likvidlik problemləri ilə üzlaşmadığını hesab edir.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi

Maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsinin əsas prinsipləri. Hazırkı maliyyə hesabatları ədalətli dəyərle göstərilən maliyyə alətlərinin ilkin uçotu və müəyyən maliyyə aktivlərinin yenidən qiymətləndirilməsi istisna olmaqla, Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq hazırlanmışdır. Həmin maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilən əsas uçot prinsipləri aşağıda göstərilir. Hazırkı maliyyə hesabatlarını təsdiqləyən İdarə Heyəti həmin hesabatlara dəyişiklik etmək səlahiyyətinə malikdir. Bütün bu cür dəyişikliklər İdarə Heyəti tərəfindən təsdiqlənməlidir.

Fasiləsiz fəaliyyət prinsipi. Rəhbərlik hazırkı maliyyə hesabatlarını fasiləsiz fəaliyyət prinsipinə əsasən hazırlamışdır.

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları. Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri ədalətli dəyərde və ya amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır. Həmin qiymətləndirmə üsulları aşağıda əks etdirilir.

Ədalətli dəyər müstəqil şəkildə fəaliyyət göstərən yaxşı məlumatlandırılmış müstəqil tərəflər arasında əməliyyatın ümumi şərtlər əsasında həyata keçirildiyi zaman aktivin mübadilə edile bəliyi və ya öhdəliyin yerinə yetirildiyi məbləği təşkil edir. Ədalətli dəyər fəal bazarda alınıb satılan maliyyə aktivləri üzrə cari tələb qiymətini və maliyyə öhdəlikləri üzrə cari təklif qiymətini əks etdirir. Bazar riskləri qarşılıqlı şəkildə evezləşdirilən aktiv və öhdəliklər ilə əlaqədar Bank qarşılıqlı surətdə evezləşdirilən risklər üzrə ədalətli dəyər göstəricilərinin müəyyən edilməsi üçün orta bazar qiymətlərindən istifadə edə bilər və xalis açıq mövqeyə müvafiq tələb və təklif qiyməti tətbiq edə bilər. Maliyyə aləti fəal bazarda o zaman sərbəst surətdə alınıb satıla bilən aktivlər kimi qəbul edilir ki, onların qiymətləri haqqında məlumat fond birjasında və ya digər maliyyə təşkilatından sərbəst və müntəzəm şəkildə əldə edilə bilsin və bu zaman həmin qiymətlər könüllü şəkildə bazar şərtləri çərçivəsində həyata keçirilən real və müntəzəm əməliyyatları əks etdirsin.

Bazar qiymətləri mövcud olmayan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti modeli, könüllü şəkildə həyata keçirilən ən son əməliyyatlar haqqında məlumata əsaslanan modellər kimi qiymətləndirmə üsulları, eləcə də investisiya qoyulan müəssisələr haqqında maliyyə məlumatlarının təhlili istifadə edilir. Qiymətləndirmə üsulları müşahidə edilə bilən bazar məlumatları ilə dəstəklənməyən fərziyyələrin istifadə olunmasını tələb edə bilər. Bu fərziyyələrin hər hansı birinin mümkün alternativ variantla əvəz edilməsi nəticəsində mənfəət, gəlir, aktiv və passivlərin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsinə səbəb olacaq hallar barədə məlumat hazırkı maliyyə hesabatlarında açıqlanır.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

İkinci dəyər alış tarixinə aktiv almaq üçün ödənilmiş pul vəsaitlərini və ya onların ekvivalentlərinin məbləğini və yaxud verilmiş digər resursların ədalətli dəyərini əks etdirir və əməliyyat xərclərini ehtiva edir. İkinci dəyər qiymətləndirmə yalnız bazar qiymətləri olmayan və ədalətli dəyərli etibarlı şəkildə ölçülə bilməyən pay alətlərindəki investisiyalara tətbiq edilir.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alış, buraxılması və ya satışı ilə əlaqədardır. Əlavə xərclər əməliyyatın həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalına ödəmələr, əlavə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri maliyyə xərclərinə daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş maye dəyər əsas məbləğin ödənilməsi çəkilməklə, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə dəyersizləşmə zərərli üzrə hər hansı silinməni çəkilməklə aktivlərin ikinci dəyərini əks etdirir. Hesablanmış faizlərə ikinci uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödənilmiş məbləği üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya olunmuş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilir və müvafiq aktiv və passivlərin balans dəyərinə daxil edilir.

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində uçota alınması metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərli xaric olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərinə diskontlaşdırılan dəqiq dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişən faiz dərəcəsi üzrə kredit spreadini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən əsli olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilir. Bu cür mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavi müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərinin hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir.

Maliyyə alətlərinin ikinci uçotu. Mənfəət və zərər vasitəsilə ədalətli dəyərli göstərilən ticarət üçün qiymətli kağızlar, derivativlər və digər maliyyə alətləri əvvəlcə ədalətli dəyərde qeydə alınır. Bütün digər maliyyə alətləri, dövlət və dövlət təşkilatlarından alınmış kreditlər istisna olmaqla, əməliyyat xərcləri də daxil olmaqla ədalətli dəyərde qeydə alınır, lakin uçot zamanı ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq əməliyyat qiyməti ilə sübut edilir. İkinci uçot zamanı yaranan gəlir və ya zərər yalnız ədalətli dəyər ilə əməliyyat qiyməti arasında fərq olduqda qeydə alınır. Ədalətli dəyər eyni maliyyə aləti ilə aparılan digər cari bazar əməliyyatlarının müqabiləsi və yaxud həmin bazarlardan əldə edilən məlumatlara əsaslanan qiymətləndirmə üsulu ilə sübut edilir.

Cənunvericilik və ya ümumi qəbul edilmiş bazar qaydaları ilə müəyyən edilmiş vaxt çərçivəsində təchiz olunması nəzərdə tutulan maliyyə aktivlərinin bütün digər alış və satışı ("müntəzəm" alış və satışı), Bankın maliyyə aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini qəbul etdiyi əməliyyat tarixində qeydə alınır. Alış üzrə bütün digər əməliyyatlar müəssisənin həmin maliyyə aləti üzrə müqavilə tərəfi olduqda qeydə alınır.

Maliyyə aktivlərinin uçotdan silinməsi. Bank aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərini uçotdan silir: (a) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya (b) Bank maliyyə aktivlərindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını üzrə mülkiyyət hüququnu ötürdükdə və ya ötürülmə haqqında müqavilə bağlandıqda və bu zaman (i) həmin aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürdükdə və ya (ii) bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda, lakin, həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamadıqda. Nəzarət qarşı tərəfin öz mülkiyyətində olan aktiv satış üzrə məhdudiyətlər qoymadan əlaqəli olmayan üçüncü tərəfə satmaq üçün praktiki imkana malik olmadığı hallarda saxlanılır.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri kassa və bank hesablarındakı nağd pul və asanlıqla müəyyən nağd pul məbləğinə çevrilə bilən və dəyəri cüzi dəyişikliklərə məruz qalan maddələrdir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə ilkin ödəmə müddəti üç aydan az olan banklararası bütün depozitlər daxildir. Məhdudlaşdırılmış vəsaitlər pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərindən çıxılır. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri amortizasiya olunmuş maya dəyərində əks etdirilir.

ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar. ARMB-də manatla və xarici valyutada yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınmaqla, Bankın gündəlik əməliyyatlarını maliyyələşdirmək üçün nəzərdə tutulmayan məcburi ehtiyat depozitlərini əks etdirir və bu səbəbdən pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatın tərtib edilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə aid edilmir.

Digər banklardan alınacaq vəsaitlər. Digər banklardan alınacaq vəsaitlər təsbit edilmiş və ya müəyyən edilə bilən tarixlərdə qaytarılmaq şərti ilə Bank tərəfindən müxbir banklara avans şəklində nağd pul verildiyi zaman uçota alınır. Bu zaman, Bankın derivativ maliyyə alətləri ilə əlaqəsi olmayan və sərbəst surətdə alınıb satıla bilməyən debitor borcları üzrə alqı-satqı əməliyyatı aparmaq niyyəti olmur. Digər banklardan alınacaq vəsaitlər amortizasiya olunmuş maya dəyərində əks etdirilir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar təsbit edilmiş və ya müəyyən edilə bilən tarixlərdə qaytarılmaq şərti ilə sərbəst surətdə alınıb satıla bilməyən qeyri-derivativ maliyyə alətləri ilə əlaqəsi olmayan debitor borclarının əldə edilməsi və ya yaradılması məqsədilə, Bank tərəfindən müştərilərə avans şəklində nağd pul verildiyi zaman uçota alınır. Bu zaman Bankın həmin debitor borcları üzrə alqı-satqı əməliyyatı aparmaq niyyəti olmur. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar amortizasiya olunmuş maya dəyərində əks etdirilir.

Amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınan maliyyə aktivlərinin dəyersizləşməsi. Maliyyə aktivinin ilkin uçotundan sonra baş vermiş bir və ya bir neçə halın ("zərər halları") nəticəsində yaranmış və etibarlı şəkildə təxmin edilə bilən maliyyə aktivləri və ya maliyyə aktivləri qrupu üzrə gələcək pul vəsaitlərinin məbləğinə və ya vaxtına təsir göstərən dəyersizləşmə üzrə zərər və mənfəət əldə edilir. Ayrıca qiymətləndirilən maliyyə aktivləri (əhəmiyyətindən asılı olmayaraq) ilə əlaqədar dəyersizləşmə üzrə zərərin baş verməsinə dair Bankda obyektiv dəlil olmadıqda, həmin aktiv analoji kredit riskinə məlik olan maliyyə aktivləri qrupuna aid edilir və dəyersizləşməyə görə birlikdə qiymətləndirilir. Maliyyə aktivinin dəyersizləşməsi məsələsinə baxarkən Bankın nəzərə aldığı əsas amillər həmin aktivin vaxtı keçmiş statusu və hər hansı girov təminatının realizasiya oluna bilməsidir. Dəyersizləşmə üzrə zərərin baş verməsinə dair obyektiv əlamətlərin mövcud olmasını müəyyən edən əsas meyarlar aşağıda göstərilir:

- hər hansı ödənişin gecikdirilməsi və bu zaman gecikdirilmiş ödənişin hesablaşma sistemlərindəki gecikmə ilə izah edilə bilməməsi;
- borclarının əhəmiyyətli maliyyə çətinlikləri ilə üzvləşməsi və bunun Bankın borcları haqqında maliyyə məlumatları ilə təsdiqlənməsi;
- borclarının müflisləşməsi və ya onun maliyyə strukturunun yenidən təşkil edilməsi riskinə məruz qalması;
- borcalara təsir göstərən milli və ya yerli iqtisadi şəraitin dəyişməsi nəticəsində onun ödəniş statusunda mənfəət dəyişikliklərinin baş verməsi; və ya
- girovun dəyərinin bazar şərtlərinin pisləşməsi nəticəsində əhəmiyyətli dərəcədə aşağı düşməsi.

Aktivlər üçün dəyersizləşmə üzrə zərərlərin kollektiv şəkildə qiymətləndirilməsi məqsədilə maliyyə aktivləri analoji kredit risk xüsusiyyətlərinə əsasən qruplaşdırılır. Həmin xüsusiyyətlər qiymətləndirilən aktivlərin müqavilə üzrə şərtlərinə uyğun olaraq borcalanlar tərəfindən bütün məbləğlərin ödənilməsi qabiliyyətinin göstəricisi olmaqla, bu cür aktivlər qrupu üzrə gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin təxmin edilməsi üçün uyğundur.

Dəyersizləşməyə qarşı məcmu şəkildə qiymətləndirilən maliyyə aktivləri qrupundakı pul vəsaitlərinin gələcək hərəkəti, həmin aktivlərə bağlı müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinə, keçmişdə baş vermiş zərər halları nəticəsində yaranacaq vaxtı keçmiş borcların həcmində dair rəhbərlikdə mövcud olan statistikaya və vaxtı keçmiş borcların geri qaytarılması nailiyyətinə əsasən müəyyən edilir.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Keçmiş dövrlərə təsir göstərməyən cari şəraitin təsirini əks etdirmək və cari dövrdə mövcud olmayan keçmiş hadisələrin təsirini aradan qaldırmaq məqsədilə, keçmiş illərin statistikasını müəhəzədə edilə bilən cari məlumatlara əsasən tənzimlənir.

Amortizasiya olunmuş maya dəyərində uçota alınan maliyyə aktivi ilə bağlı şərtlərə yenidən baxılarsa və ya bu şərtlər borcalanın və yaxud borcverenin maliyyə vəziyyətindəki dəyişikliklərə görə dəyişərsə, dəyersizləşmənin uçotu şərtlərin dəyişməsindən əvvəlki effektiv faiz dərəcəsinə əsaslanır.

Aktivin balans dəyərini effektiv faiz dərəcəsilə diskont edilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərinə (kreditlər üzrə baş verməmiş gələcək zərərlər istisna olmaqla) silmək üçün aktivlər üçün dəyersizləşmə üzrə zərərlər ehtiyat hesabında qeydə alınır. Girov qoyulmuş maliyyə aktivi üzrə təxmin edilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərini hesablanması girovun əldə edilməsi və satılması xərcləri çıxılmaqla, girov nəticəsində yaranə bilən (girovun olub-olmaması ehtimal edildikdə) pul vəsaitlərinin hərəkətini əks etdirir.

Dəyersizləşmə üzrə zərərin məbləği, sonrakı dövrdə baş vermiş hadisəyə görə azalarsa və həmin azalma obyektiv olaraq zərərin qeydə alınmasından sonra baş vermiş hadisəyə (məsələn, borcalanın kredit reytinginin artması kimi) əsas edilərsə, əvvəl qeydə alınmış dəyersizləşmə üzrə zərər il üzrə mənfəət və zərər hesabına yaradılmış ehtiyata düzəliş etməklə bərpə edilir.

Aktivlər qaytarılma bilmədikdə onlar, aktivin və ya onun hissəsinin bərpə olunması üçün bütün zəruri prosedurların tamamlanmasından və zərərin məbləğinin müəyyən edilməsindən sonra müvafiq zərər ehtiyatından silinir. Əvvəllər silinmiş və sonradan bərpə edilmiş məbləğlər il üzrə mənfəət və zərər dəyersizləşmə üzrə zərər kimi uçota alınır.

Verilmiş kreditin geri ödənilməməsinə görə Bankın mülkiyyətinə keçmiş təminat. Verilmiş kreditin geri ödənilməməsinə görə Bankın mülkiyyətinə keçmiş təminat vaxdı ötmüş kreditlərlə bağlı Bank tərəfindən əldə edilmiş maliyyə və qeyri-maliyyə aktivlərini əks etdirir. Bu aktivlər əldə edildiyi zaman ikinci olaraq ədalətli dəyərde uçota alınır və aktivlərin növündən və Bankın həmin aktivləri istifadə etmək niyyətindən asılı olaraq binalar və əvəzliliklər, digər maliyyə aktivləri və ya digər aktivlərin tərkibində mal-matərial ehtiyatlarına daxil edilir və sonradan bu cür aktivlər üçün uçot siyasətinə uyğun olaraq yenidən qiymətləndirilir və uçota alınır.

Verilmiş kreditin geri ödənilməməsinə görə girov təminatının Bankın mülkiyyətinə keçməsi nəticəsində Bankın həmin aktivin ikinci mülkiyyətçisi üzərində nəzarətinin yaranmasına gətirib çıxardığı təqdə, müəssisələrin birləşməsi alış metodu ilə uçota alınır. Bu zaman ödənilmiş kreditin ədalətli dəyəri alış dəyərini əks etdirir. Assosiasiya olunmuş müəssisələr üçün uçot siyasəti Bankın həmin müəssisələr üzrə əhəmiyyətli təsir əldə etdiyi, lakin onlara nəzarət etmədiyi hallarda verilmiş kreditin geri ödənilməməsinə görə Bankın mülkiyyətinə keçmiş səhmlərə tətbiq edilir. Assosiasiya olunmuş müəssisənin ikinci dəyəri girov qoyulmuş səhmlərin Bankın mülkiyyətinə keçməsi vasitəsilə ödənilmiş kreditin ədalətli dəyərində bərabərdir.

Kreditlərlə bağlı digər öhdəliklər. Bank akkreditivlər və maliyyə zəmanətləri daxil olmaqla, kreditlərlə bağlı öhdəlikləri öz üzərinə götürür. Maliyyə zəmanətləri müştərinin üçüncü şəxslər qarşısında öz öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi və kreditlər kimi eyni kredit riskinə məruz qaldığı halda, ödənişlərin sənədləşməsi üzrə dəyişilməz öhdəlikləri əks etdirir. Kreditlərin verilməsi üzrə maliyyə zəmanətləri və öhdəlikləri əvvəlcə qaydaya görə əldə edilmiş komissiya gəlirləri ilə təsdiqlənən ədalətli dəyərlə qeydə alınır. Həmin məbləğ öhdəliyin qüvvədə olduğu müddət ərzində düz xətt metodu ilə amortizasiya edilir. Bu metod Bankın xüsusi kredit müqaviləsi imzalayacağı və onu qısa müddətdə satmayacağı ehtimal edildikdə tətbiq edilir; bu cür kreditlərin verilməsi öhdəlikləri üzrə komissiya gəlirləri təxirə salınmaqla, kreditin ikinci uçotu zamanı onun balans dəyərində daxil edilir. Hər bir balans tarixində öhdəliklər (i) ikinci uçot zamanı amortizasiya olunmamış məbləğ və (ii) balans tarixində öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün tələb olunan xərclər üzrə ən yaxşı təxminlərdən daha yüksək olanı ilə ölçülür.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Ödəniş tarixində saxlanılan investisiya qiymətli kağızları. Bu kateqoriyaya Bankın ödəniş tarixində saxlamaq niyyəti və imkanı olan sabit və ya müəyyən edilə bilən və müəyyən edilmiş ödəmə müddətinə malik olan qeyri-derivativ maliyyə aktivləri daxildir. Rəhbərlik ödəniş tarixində saxlanılan qiymətli kağızları ilkin uçot zamanı təsnifləşdirir və hər bir hesabat dövrünün sonunda bu təsnifləşdirməni yenidən nəzərdən keçirir. Ödəniş tarixində saxlanılan investisiya qiymətli kağızları amortizasiya olunmuş maya dəyərində əks etdirilir.

Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları. Bu kateqoriyaya, Bankın qeyri-müəyyən müddət ərzində saxlamaq niyyəti olan və likvidliyin saxlanması üzrə tələblərdən asılı olaraq və ya faiz dərəcələri, valyuta məzənnələri və ya səhmlərin qiymətinin dəyişməsi nəticəsində satıla bilən investisiya qiymətli kağızları daxildir.

Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları ədalətli dəyerdə qeydə alınır. Satıla bilən borc qiymətli kağızları üzrə faiz gəlirləri effektiv faiz metodu ilə hesablanır və il üzrə mənfəət və zərərde qeydə alınır. Satıla bilən pay alətləri üzrə dividendlər, Bankın ödənişləri əldə etmək hüququ müəyyən edildikdə və dividendlərin əldə edilməsi ehtimalı yarıda qaldıqda il üzrə mənfəət və zərərde əks etdirilir. Ədalətli dəyerdəki dəyişikliklərin bütün digər elementləri investisiyanın uçotdan silinməsi və ya dəyersizləşməsi anındakı digər məcmu gəlirlərdə əks etdirilir. Bu zaman yaranan gəlir və ya zərər digər məcmu gəlirlər kateqoriyasından il üzrə mənfəət və zərərə köçürülür.

Dəyersizləşmə üzrə zərərlər satıla bilən investisiya qiymətli kağızlarının ilkin uçotundan sonra baş vermiş bir və ya bir neçə halın ("zərər halları") nəticəsində yarıda qaldıqda il üzrə mənfəət və zərərde əks etdirilir. Pay qiymətli kağızların ədalətli dəyərindən onun alış dəyərindən əhəmiyyətli dərəcədə və ya davamlı şəkildə aşağı olması həmin qiymətli kağızların dəyersizləşməsini göstərir. Alış dəyəri ilə cari ədalətli dəyər arasında fərq kimi müəyyən edilən dəyersizləşmə üzrə yığılmış zərər, ilkin olaraq mənfəət və zərərde əks etdirilən həmin aktivin dəyersizləşməsi üzrə zərər çıxılmaqla, digər məcmu gəlirlər kateqoriyasından il üzrə mənfəət və zərərə köçürülür. Pay alətlərinin dəyersizləşməsi üzrə zərər bərpa edilmir və sonrakı gəlirlər digər məcmu gəlirlər kimi qeydə alınır. Satıla bilən qiymətli kağızlar kimi təsnifləşdirilmiş borc alətlərinin ədalətli dəyəri hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində artarsa və həmin artım obyektiv olaraq dəyersizləşmə üzrə zərərin mənfəət və zərər kimi uçota alınmasından sonra baş vermiş hadisəyə aid edilə bilirsə, dəyersizləşmə üzrə zərər il üzrə mənfəət və zərər hesabına bərpa edilir.

Əsas vəsaitlər. Əsas vəsaitlər yığılmış amortizasiyanı və lazım olduqda dəyersizləşmə üzrə ehtiyatı çıxılmaqla, ilkin dəyerdə əks etdirilir.

Kiçik həcmli təmir və istismar xərcləri çəkildiyi zaman xərçə silinir. Mülkiyyət və əvəzliliklərin əsas komponentlərinin əvəz edilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr balansdan silinir.

Hər bir hesabat dövrünün sonunda rəhbərlik, əsas vəsaitlər üzrə dəyersizləşmə əlamətlərinin mövcud olub-olmadığını qiymətləndirir. Əgər bu cür əlamətlər mövcud olarsa, rəhbərlik bərpa dəyərini təxmin edir. Aktivin bərpa dəyəri, onun satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olan dəyəridir. Aktivin balans dəyəri onun bərpa dəyərində qədər azaldılır və dəyersizləşmə üzrə zərər il üzrə mənfəət və zərər haqqında hesabatda qeydə alınır. Satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri və ya aktivin istifadə dəyərini qiymətləndirmək üçün istifadə edilmiş təxminlərdə dəyişiklik baş verdiyi təqdirdə, əvvəlki illərdə qeydə alınmış dəyersizləşmə üzrə zərər ləğv edilir.

Satışdan yaranan gəlir və zərər, gəlirin məbləği ilə balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və il üzrə mənfəət və zərərde (digər əməliyyat gəlirləri və ya xərcləri kimi) əks etdirilir.

Amortizasiya. Torpaq və başa çatdırılmamış kapital qoyuluşları üçün amortizasiya hesablanmır. Digər əsas vəsaitlər üzrə amortizasiya düz xətt metoduna əsasən, yeni əsas vəsaitlərin təxmini faydalı xidmət müddəti ərzində aşağıdakı illik amortizasiya dərəcələrini tətbiq etməklə aktivlərin ilkin dəyərini onların qalıq dəyərində azaltılmaqla hesablanır:

Kompüter və rabitə avadanlıqları	4 il;
Məbel, qurğular və sair avadanlıqlar	4-5 il;
Nəqliyyat vasitələri	4 il;
İcarəyə götürülmüş aktivlərin yaxşılaşdırılması	5 il;
Banka məxsus binalar	10 il

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Aktivin artıq köhnəldiyi və istismar müddəti başa çatdığı halda, satış üzrə təxmin edilən xərclər çıxılmaqla, Bankın həmin aktivin satışı nəticəsində əldə edəcəyi təxmin edilən məbləğ aktivin qalıq dəyəridir. Bank aktivini onun fiziki istismar müddətinin sonuna qədər istifadə edəcəyini gözlədikdə, aktivin qalıq dəyəri sıfıra bərabər olur. Aktivlərin qalıq dəyərləri və faydalı xidmət müddətləri lazım olduqda hər bir balans tarixində nəzərdən keçirilir və dəqiqləşdirilir.

Qeyri-maddi aktivlər. Qudvildən başqa, Bankın qeyri-maddi aktivləri müəyyən faydalı xidmət müddətinə malik olmaqla əsasən kapitallaşdırılmış proqram təminatından ibarətdir.

Əldə edilmiş proqram təminatı lisenziyaları, patentlər və ticarət nişanları həmin proqram təminatının alınması və tətbiq edilməsi üçün çəkilmiş xərclərin əsasında kapitallaşdırılır.

Bank tərəfindən nəzarət olunan identifikasiya edilə bilən unikal proqram təminatı ilə birbaşa əlaqəli olan tərtibat xərcləri, çəkilmiş xərclərdən artıq olan əlavə iqtisadi səmərə gətirəcəyi halda qeyri-maddi aktivlər kimi tanınır. Kapitallaşdırılmış xərclərə proqram təminatını tərtib edən işçilərə sərf olunan xərclər və ümumi təsərrüfat xərclərinin müvafiq hissəsi daxildir. Proqram təminatı ilə əlaqəli bütün digər xərclər (məsələn, texniki dəstək xərcləri) çəkildiyi zaman xərəcə silinir. Kapitallaşdırılmış proqram təminatı təxmin edilən faydalı xidmət müddəti (5 il) ərzində düz xətt metodu ilə amortizasiya olunur.

Əldə edilmiş proqram təminatı lisenziyaları həmin proqram təminatının alınması və tətbiq edilməsi üçün çəkilmiş xərclərin əsasında kapitallaşdırılır. Qrup tərəfindən nəzarət olunan identifikasiya edilə bilən unikal proqram təminatı ilə birbaşa əlaqəli olan tərtibat xərcləri, çəkilmiş xərclərdən artıq olan əlavə iqtisadi səmərə gətirəcəyi halda qeyri-maddi aktivlər kimi tanınır. Kapitallaşdırılmış xərclərə proqram təminatını tərtib edən işçilərə sərf olunan xərclər və ümumi təsərrüfat xərclərinin müvafiq hissəsi daxildir. Proqram təminatı ilə əlaqəli bütün digər xərclər (məsələn, texniki dəstək xərcləri) çəkildiyi zaman xərəcə silinir. Kapitallaşdırılmış proqram təminatı təxmin edilən faydalı xidmət müddəti (3.5-5 il) ərzində düz xətt metodu ilə amortizasiya olunur.

Əməliyyat lizinqi. Bank lizinqlənən qismində çıxış etdikdə və lizinq obyektlərinin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar risk və gəlirlər lizinqverən tərəfindən Banka ötürülmədikdə, əməliyyat lizinqi müqavilələri üzrə cəmi ödənişlər lizinqin müddəti ərzində düz xətt metoduna əsasən il üzrə mənfəət və zərəri (icarə xərclərinə) aid edilir.

Digər müqavilələrdə nəzərdə tutulan lizinq a) müqavilənin yerinə yetirilməsi konkret aktiv və ya aktivlərin istifadəsi ilə əlaqəli olub-olmadıqda və b) müqavilədə aktivdən istifadə hüququnun ötürülməsi nəzərdə tutulub-tutulmadıqda ayrılır.

Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər. Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər, müxbir banklar tərəfindən Banka nağd pul və ya digər aktivlər verildiyi andan qeydə alınır. Qeyri-derivativ maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır. Bank verdiyi borcları geri aldıqda, həmin borc öhdəlikləri balansdan silinir və öhdəliyin balans dəyəri ilə ödənilmiş məbləğ arasındakı fərq borcun ödənilməsi üzrə yaranan gəlir və ya xərclərə aid edilir.

Müştəri hesabları. Müştəri hesabları fiziki şəxslər, dövlət müəssisələri və ya hüquqi şəxslər qarşısında olan qeyri-derivativ maliyyə öhdəliklərini əks etdirir və amortizasiya olunmuş dəyerdə qeydə alınır.

Borc götürülmüş digər vəsaitlər. Borc götürülmüş digər vəsaitlərə qeyri-rezident maliyyə institutu tərəfindən sabit ödəmə müddəti və sabit və dəyişən faiz dərəcələri ilə verilmiş kreditlər daxildir. Borc götürülmüş digər vəsaitlər amortizasiya olunmuş maya dəyərində əks etdirilir.

Sahmdarlardan alınmış kreditlər amortizasiya olunmuş maya dəyərində əks etdirilir. Borc götürülmüş və üçüncü tərəflərə satılmış qiymətli kağızların qaytarılması üzrə öhdəliklər mənfəət və zərəri vasitəsilə ədalətli dəyərle əks etdirilir.

Subordinasiyalı borc öhdəlikləri. Subordinasiyalı borc öhdəlikləri beynəlxalq maliyyə təşkilatları qarşısında uzunmüddətli qeyri-derivativ öhdəlikləri əks etdirir və amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır. Subordinasiyalı borc öhdəlikləri likvidasiya zamanı bütün digər kreditör borclarından sonra ödənilir və kapital adekvatlığının hesablanması məqsədilə bankın "2-ci dərəcəli kapitalına" daxil edilir.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Mənfəət vergisi. Mənfəət vergisi hazırkı maliyyə hesabatlarında qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş yerli qanunvericiliyə uyğun olaraq göstərilmişdir. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya digər dövrdə vergi təsiri bilavasitə kapitalda qeydə alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, məcmu gəlirlər haqqında hesabatda qeydə alınır.

Cari mənfəət vergisi, cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət ilə əlaqədar vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbləği təşkil edir. Vergiyə cəlb edilən mənfəət maliyyə hesabatlarının müvafiq vergi bəyannamələrinin təqdim olunmasından əvvəl təsdiqləndiyi halda təxmini göstəricilərə əsasən hesablanır. Mənfəət vergisindən başqa digər vergilər inzibati və əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və passivlərin vergi bazası və maliyyə hesabatlarının hazırlanması məqsədləri üçün onların balans dəyəri arasında yaranan keçmiş illərin vergi zərəri və bütün müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır. İkinci uçot zamanı istisna hal olaraq, əgər əməliyyat maliyyə mənfəəti və vergiyə cəlb edilən mənfəətə təsir göstərmirsə, aktiv və passivin ilkin qeydə alınması nəticəsində yaranan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi hesablanır (biznes birləşməsi halları istisna olmaqla). Təxirə salınmış vergi qalıqları, qüvvədə olan və ya hesabat tarixinə qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə əsasən müvəqqəti fərqlərin qaytarılacağı və ya keçmiş illərdən yığılmış vergi zərərlərinin istifadə ediləcəyi dövrdə tətbiq edilməli vergi dərəcələrindən istifadə etməklə hesablanır. Gəlirdən çıxılan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri və keçmiş illərin vergi zərərləri o zaman hesablanır ki, bu çıxılmaların realizasiya oluna bilməsi üçün gələcəkdə kifayət qədər vergiyə cəlb ediləcək mənfəətin mövcudluğu ehtimal edilsin.

14 noyabr 2008-ci il tarixində "Bankların, sığorta və təkrarsığorta şirkətlərinin kapitallaşma səviyyəsinin artırılmasının stimullaşdırılması haqqında" yeni qanun ("Qanun") tətbiq olunmuşdur. Bu qanuna əsasən bankların, sığorta və təkrarsığorta şirkətlərinin mənfəətinin nizamnamə kapitalının artırılmasına yönəldilmiş hissəsi 1 yanvar 2009-cu il tarixindən etibarən 3 il müddətində mənfəət vergisindən azad olunmuşdur. Rəhbərlik bu Qanunun qəbul olunmasının Bankın təxirə salınmış vergisinin hesablanmasına təsirini nəzərdən keçirmişdir. Rəhbərlik cari ilin mənfəətinin Qanunda nəzərdə tutulan növbəti 3 il ərzində səhmdar kapitalının artımına yönəldiləcəyini proqnozlaşdırdığına görə Bank, bu Qanunun müddəalarından yararlanı biləcəkdir. Bununla əlaqədar olaraq Bank, 31 dekabr 2009-cu il tarixinə vergi bazasını artıran və azaldan bütün müvəqqəti fərqlərlə bağlı təxirə salınmış verginin uçotunu aparmamışdır. Həmin müvəqqəti fərqlər 31 dekabr 2009 və 31 dekabr 2011-ci il tarixləri arasında geri qaytarılacaqdır.

Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar. Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlara qeyri-müəyyən müddət və ya məbləğə malik olan qeyri-maliyyə xarakterli öhdəliklər daxildir. Bank keçmiş hadisələr nəticəsində yaranan öhdəliklərə malik olduqda (hüquqi və ya işgüzar praktikadan irəli gələn) ehtiyatlar maliyyə hesabatlarında əks etdirilir. Bu zaman, həmin öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün Bankdan iqtisadi resursların sərf olunması tələb edilə bilər və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ölçülə bilər.

Kreditor borcları. Kreditor borcları qarşı tərəfin müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirməsi zamanı qeydə alınır və amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır.

Nizamnamə kapitalı. Adi səhmlər və geri ödənilməsi məcburi olmayan və dividendlərin ödənilib-ödənilməsi rəhbərliyin qərarından asılı olan imtiyazlı səhmlər səhmdar kapitalı kimi təsnifləşdirilir. Yeni səhmlərin emissiyası ilə birbaşa əlaqəli olan əlavə məsrəflər səhmdar kapitalında daxilolmaların azalması kimi (vergi çıxılmaqla) göstərilir. Alınmış məbləğin ədalətli dəyərinin buraxılmış səhmlərin nominal dəyərindən artıq olan hissəsi səhmdar kapitalında səhm mükafatı kimi qeydə alınır.

Məcburi kupon vərəqi olan və ya müəyyən edilmiş tarixdə və ya səhmdarın seçməindən asılı olaraq ödənilən imtiyazlı səhmlər maliyyə öhdəlikləri kimi təsnifləşdirilir və borc götürülmüş digər vəsaitlər kimi əks etdirilir. Həmin imtiyazlı səhmlər üzrə dividendlər effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyər əsasında faiz xərcləri kimi qeydə alınır.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Dividendlər. Dividendlər elan edildikləri dövrdə kapitalda əks etdirilir. Hesabat dövrünün başa çatmasından sonra, lakin maliyyə hesabatlarının imzalanmasından əvvəl elan edilmiş dividendlər haqqında məlumat "hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr" Qeydində açıqlanır. Mənfəətdən dividendlər və digər ödənişlər Bankın yerli qanunvericiliyə uyğun hazırlanmış maliyyə hesabatlarına əsasən həyata keçirilir.

Gəlir və xərclərin uçotu. Bütün borc alətləri üzrə faiz gəlirləri və xərcləri məcmu gəlirlər haqqında hesabatda effektiv faiz metodundan istifadə etməklə hesablama metodu ilə qeydə alınır. Bu metoda əsasən, faiz gəlirləri və xərclərinə müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün komissiya və haqlar, əməliyyat xərcləri, ələcə də bütün digər mükafat və ya güzəştlər daxildir.

Effektiv faiz dərəcəsinə aid olan komissiya haqlarına maliyyə aktivinin yaradılması və ya alınması, yaxud maliyyə passivinin (məsələn, ödəmə qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, zamanətlərin və ya girovun dəyərləndirilməsi və qeydə alınması, maliyyə alətinin təqdim edilməsi şərtlərinin razılaşdırılması və sövdələşmə sənədlərinin hazırlanması haqları) buraxılması ilə əlaqədar əldə edilmiş və ya ödənilmiş komissiya haqları daxildir. Bazar faiz dərəcələri ilə kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlik üçün Bank tərəfindən əldə edilmiş komissiya haqları, Bankın xüsusi kredit müqaviləsini imzalayacağı ehtimal edildikdə və kreditin verilməsindən sonra qısa müddət ərzində onun realizasiyasını planlaşdırmadıqda effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi hesab edilir. Bank, kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlikləri mənfəət və zərər vasitəsilə ədalətli dəyərle qeydə alınan maliyyə passivləri kimi təsnifləməz.

Kreditlərin və digər borc alətlərinin vaxtında qaytarılması ilə bağlı şübhə yarandıqda, onlar dəyərsizləşmə məbləğinin müəyyən edilməsi məqsədilə gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin diskontlaşdırılması üçün istifadə edilən effektiv faiz dərəcəsi əsasında faiz gəlirlərini əks etdirməkdə bərpə dəyərində qədər azaldılır.

Bütün digər komissiya gəlirləri, digər gəlirlər və digər xərclər adətən göstərilməli olan ümumi xidmətlərdə faktiki göstərilmiş xidmətlərin payı kimi müəyyən edilmiş konkret əqdin tamamlanma dərəcəsinə əsaslı olaraq hesablama metodu ilə qeydə alınır. Sindikalaşdırılmış kreditlər üzrə komissiya haqları, sindikalaşdırma başa çatdıqda və Bank kredit paketinin hər hansı hissəsini özündə saxlamadıqda və ya paketin bir hissəsini əqdin digər iştirakçıları kimi eyni effektiv faiz dərəcəsi ilə özündə saxladıqda gəlir kimi əks etdirilir.

Üçüncü tərəflər üçün əqdərin təşkil üzrə komissiya gəlirləri (məsələn, kreditlərin, səhmlərin və digər qiymətli kağızların alınması və yaxud qeyd olunan əməliyyatlar nəticəsində əldə edilmiş müəssisələrin alqısı və ya satışı) əqdə başa çatdıqda qeydə alınır. İnvestisiya portfelinin idarə olunması və digər idarəetmə və məsləhət xidmətləri üzrə komissiya gəlirləri xidmətlərin göstərilməsinə dair müqavilələrin şərtlərinə uyğun olaraq adətən sərf edilmiş vaxta proporsional şəkildə əks etdirilir. İnvestisiya fondlarının aktivlərinin idarə olunması üzrə komissiya gəlirləri bu cür xidmətlərin göstərildiyi dövr ərzində göstərilmiş xidmətlərə proporsional şəkildə qeydə alınır. Eyni prinsip əmlakın idarə edilməsi, maliyyə planlaşdırılması və uzun müddət ərzində davamlı olaraq göstərilən depozitari xidmətləri üçün tətbiq edilir.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Xarici valyutanın yenidən qiymətləndirilməsi. Bankın funksional və hesabat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan Manatıdır ("AZN").

Monetar aktiv və passivlər, ARMB-nin müvafiq hesabat tarixinə qüvvədə olan rəsmi valyuta məzənnəsinə əsasən Bankın funksional valyutasına çevrilir. Xarici valyuta ilə əməliyyatların həyata keçirilməsi və ilin sonuna ARMB-nin rəsmi valyuta məzənnəsi ilə xarici valyutada ifadə olunan monetar aktiv və passivlərin Bankın funksional valyutasına çevrilməsi nəticəsində yaranan müsbət və mənfi məzənnə fərqləri mənfəət və zərərə aid edilir. İlin sonuna qüvvədə olan valyuta məzənnəsi ilə yerli valyutaya çevrilmə qeyri-monetar maddələrə, o cümlədən pay alətlərinə tətbiq edilmir. Məzənnə dəyişikliklərinin pay qiyməti kağızlarının ədalətli dəyərində təsiri ədalətli dəyər üzrə yenidən qiymətləndirmə nəticəsində gəlir və ya xərclərin bir hissəsi kimi əks etdirilir.

31 dekabr 2009-cu il tarixinə qüvvədə olan valyuta məzənnələri: 1 ABŞ Dolları = 0.8031 AZN və 1 Avro = 1.1499 AZN (31 dekabr 2008: 1 ABŞ Dolları = 0.8010 AZN və 1 Avro = 1.1292 AZN).

Əvəzləşdirmə. Maliyyə aktiv və passivlərinin əvəzləşdirilməsi və xalis məbləğin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda daxil edilməsi, qeydə alınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericilikdə müəyyən edilmiş hüquq, ələcə də əvəzləşdirməni aparmaq və ya eyni zamanda aktiv realizasiya edərək passivi ödəmək niyyəti mövcud olduğu hallarda həyata keçirilə bilər.

Səhm üzrə mənfəət. İmtiyazlı səhmlərin geri ödənilməsi məcburi sayılmır və iştirak səhmləri hesab edilir. Səhm üzrə mənfəət Bankın sahiblərinin mənfəət və ya zərərinə hesabat illi ərzində dövriyyədə olan adi səhmlərin orta sayına bölməklə hesablanır.

İşçilərə sərf olunan xərclər və müvafiq ayrılmalar. Əmək haqları, məvaciblər, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və bülətlənlər üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar Bankın işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlər göstərildikdə hesablanır.

Bankın yerli qanunvericiliyə uyğun olaraq müəyyən edilmiş haqlar üzrə pensiya planına ödənişlərdən başqa pensiya və analoji ödənişləri həyata keçirmək üçün hər hansı hüquqi və ya işgüzar praktikadan yaranan öhdəliyi yoxdur.

Səqmentlər üzrə hesabat. Əməliyyat səqmentləri haqqında məlumat daxili hesabat qaydalarına əsasən hazırlanır və əməliyyat məsələləri ilə bağlı Bankın əsas qərar qəbul edən şəxsinə təqdim edilir. Gəlirləri, maliyyə nəticələri və ya aktivləri bütün səqmentlərin on faizini və ya artıq hissəsini təşkil edən səqmentlər ayrıca şəkildə açıqlanır.

Maliyyə hesabatlarının təqdimatında dəyişikliklər. Lazım olduqda cari dövrün maliyyə hesabatlarındakı dəyişiklikləri əks etdirmək məqsədilə keçən ilin müqayisəli rəqəmləri müvafiq şəkildə düzəldilmişdir.

1 yanvar 2009-cu il tarixindən qüvvəyə minmiş yenidən işlənmiş BMS 1 "Maliyyə Hesabatlarının Təqdimatı" standartı müəssisənin uçot siyasətini retrospektiv qaydada tətbiq etdiyi və ya maliyyə hesabatlarındakı maddələri retrospektiv şəkildə düzəltdiyi və ya yenidən təsniflədiyi hallarda müəssisələr tərəfindən maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın (maliyyə vəziyyəti haqqında ilkin hesabat) müqayisəli məlumatların hazırlanacağı ən erkən dövrün başlanğıcına da təqdim edilməsini tələb edir.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Rəhbərlik bu tələbi yenidən işlənmiş 1 sayılı BMS-in tətbiqi və hazırkı Qeydde yenidən təsniflədirmənin təqdim edilməsi kontekstində nəzərə almışdır. Rəhbərlik, aparılmış yenidən təsniflədirmənin hazırkı maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsir etmədiyini nəzərə alaraq, Bank tərəfindən maliyyə hesabatlarında 1 yanvar 2008-ci il tarixinə ikinci balansın və ya əlavə açıqlamaların təqdim edilməsini zəruri hesab etmir. Həmin açıqlamaların maliyyə hesabatlarında əks etdirilməməsi faktı rəhbərliyin fikrincə əhəmiyyətli deyil.

Maliyyə hesabatlarına edilmiş yenidən təsniflədirmələrin təsiri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

31.12.2008-ci il tarixinə BMHS-ə uyğun qalıqlar	31.12.2009-cu il tarixinə BMHS-ə uyğun müqayisəli rəqəmlər	Yenidən təsniflədirmə üçün səbəb
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri – AZN 9,046	Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri – AZN 16,360	Digər müxbir banklardakı nostro hesabları "Digər banklardan alınacaq vəsaitlər" sətrindən yenidən təsniflədirilmişdir.
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər – AZN 7,334	Digər banklardan alınacaq vəsaitlər – AZN 20	Digər müxbir banklardakı nostro hesabları "Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri" sətrinə yenidən təsniflədirilmişdir.

4 Uçot Siyasətinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Ehtimallar və Mülahizələr

Bank növbəti maliyyə ili ərzində hesabatlarda əks etdirilən məbləğlərə və aktiv və passivlərin balans dəyərində təsir göstərən ehtimallar və mülahizələr irəli sürür. Həmin ehtimallar və mülahizələr müntəzəm olaraq rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, həmçinin rəhbərliyin fikrincə mövcud şəraitə uyğun olaraq əsaslandırılmış gələcək hadisələr üzrə təxminlərə əsasən təhlil edilir. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı rəhbərlik həmçinin peşəkar mülahizələr və ehtimallar irəli sürür. Maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşəkar mülahizələr və növbəti maliyyə ili ərzində aktiv və passivlərin balans dəyərində əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan ehtimallara aşağıdakılar daxildir:

Kreditlər və avansların dəyersizləşməsi üzrə zərərler. Bank müntəzəm olaraq kredit portfelini üzrə dəyersizləşmənin mövcudluğunu müəyyən etmək üçün onu təhlil edir. Deyersizləşmə üzrə zərərin il üzrə mənfəət və zərəre aid edilməsini müəyyən edərkən, Bank kredit portfelində konkret bir kreditin dəyərində azalmanın müşahidə edilməsindən əvvəl kredit portfelini üzrə pul vəsaitlərinin təxmin edilən hərəkətində ölçülə bilən azalmanı əks etdirən nəzərə çarpan əlamətlərin mövcudluğunu müəyyən etmək üçün peşəkar mülahizələr irəli sürür. Bu göstəricilərə, qrupdakı borcalıların ödəniş statusunda və ya qrupdakı aktivlər üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməməsi ilə əlaqədar ölkə səviyyəsində və ya yerli iqtisadi şərtlərdə mənfəət dəyişikliyin olduğunu əks etdirən müşahidə edilə bilən məlumatlar daxildir. Rəhbərlik gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin proqnozlaşdırılması üçün istifadə edilən kredit portfelindəki aktivlər ilə analoji kredit riskinə və dəyersizləşmə üzrə obyektiv əlamətlərə malik aktivlər ilə əlaqədar əvvəlki ilin zərərli haqqında məlumat əsaslanan təxminlər irəli sürür. Gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin məbləğini və müddətini təxmin edərkən istifadə edilən metodologiya və mülahizələr, təxmini və həqiqi zərərli arasındakı hər hansı fərqi azaltmaq məqsədilə müntəzəm olaraq nəzərdən keçirilir. Həqiqi və təxmini zərərli arasında 10% artım və ya azalma olarsa, bu, müvafiq olaraq kreditlərin dəyersizləşməsi üzrə zərərin 1,316 min AZN (2008: 583 min AZN) artmasına və ya azalmasına gətirib çıxara bilər. Ayn-ayn əhəmiyyətli kreditlərin dəyersizləşməsi üzrə zərərli, kreditin ödənilməsinə və müvafiq kredit üzrə girov qoyulmuş hər hansı aktivin realizasiyasını nəzərə alaraq, həmin ayn-ayn kreditlər üzrə diskont edilmiş gələcək nağd pul axınları üzrə təxminlərə əsasən hesablanır. Həqiqi zərərli və nağd pul axınlarının məbləği və vaxtı arasındakı fərqlərə görə yaranan ayn-ayn əhəmiyyətli kreditlər üzrə diskont edilmiş gələcək nağd pul axınları arasında 10% artım və ya azalma olarsa, bu, müvafiq olaraq kreditlərin dəyersizləşməsi üzrə zərərlərin artmasına və ya azalmasına gətirib çıxarmayacaqdır (2008: kreditlərin dəyersizləşməsi üzrə zərərlərdə artım və ya azalma olmamışdır).

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların ilkin uçotu. Bank öz fəaliyyəti gedişində əlaqəli tərəflərlə əməliyyatları aparır. 39 sayılı BMS-ə uyğun olaraq maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyərde uçota alınmalıdır. Lakin, həmin əməliyyatların bazar və ya qeyri-bazar faiz dərəcələrində həyata keçirilməsini müəyyən etmək məqsədilə bu cür əməliyyatlar üçün aktiv bazar mövcud olmadıqda peşəkar mülahizələrdən istifadə etmək lazım gəlir. Mülahizələrin irəli sürülməsinin əsasını əlaqəli olmayan tərəflərlə analoji əməliyyatların qiymətinin müəyyən edilməsi və effektiv faiz dərəcəsinin təhlili təşkil edir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların şərtləri haqqında məlumat 31 sayılı Qeydde açıqlanır.

5 Yeni və ya Yenidən İşlənmiş Standartların və Onlara Dair Şərhlərin Tətbiqi

1 yanvar 2009-cu il tarixindən bəzi yeni standartlar və onlara dair şərtlər Bank üçün məcburi xarakter daşıyır:

BMHS 8, Əməliyyat Səqmentləri. Bu Standart borc və ya pay alətləri açıq bazarda alınıb-satılan təşkilatlara, eləcə də açıq bazarda hər hansı növ alətlərin yerləşdirilməsi ilə əlaqədar maliyyə hesabatlarını tənzimləyici orqanlara təqdim edən və ya təqdim etməyi planlaşdıran müəssisələrə tətbiq edilir. BMHS 8, müəssisələrin öz əməliyyat səqmentləri haqqında maliyyə və təsviri məlumatları açıqlamasını tələb edir. Bu halda səqment üzrə məlumatlar daxili hesabatların hazırlanması zamanı istifadə olunan eyni prinsip ilə təqdim edilməlidir. Bu standartın tətbiq edilməsi nəticəsində 1 sayılı Qeyddə göstəriləyi kimi hesabat səqmentlərinin sayı artmamışdır. BMHS 8-in qəbul edilməsi Bankın əməliyyat səqmentləri əsasında fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi ilə nəticələnmişdir. Bank əməliyyat səqmentlərini Mikro, Kiçik və Orta Biznes kreditləri, Etibarlı girovla verilən kreditlər, İşçilərə verilmiş kreditlər və İstehlak kreditləri kimi müəyyən etmişdir. 25 sayılı Qeyddə baxın.

BMS 23, Borc Vəsaitləri Üzrə Xərclər, 2007-ci ilin mart ayında yenidən işlənmişdir. Bu Standarta edilmiş əsas dəyişiklik istifadəsi və ya satışı kifayət qədər uzun müddət tələb edən aktivlərə aid olan borc vəsaitləri üzrə xərclərin dərhal xərçə silinməsi üsulunun ləğv edilməsidir. Nəzərdə tutulan istifadəsi və ya satış üçün hazırlığı kifayət qədər vaxt tələb edən aktivin (şərtlərə cavab verən aktiv) əldə edilməsi, inşası və ya istehsalı ilə birbaşa əlaqəli olan borc vəsaitləri üzrə xərclər, kapitalaşdırmaya başlanma tarixi 1 yanvar 2009 və ya bu tarixdən sonra olarsa, həmin aktivin dəyərini təşkil edir. Borc vəsaitləri üzrə digər xərclər effektiv faiz metodundan istifadə etməklə xərçə silinir.

BMS 1, Maliyyə Hesabatlarının Təqdimatı, 2007-ci ilin sentyabr ayında yenidən işlənmişdir. BMS 1 üzrə əsas dəyişiklik mənfəət və zərər hesabatının məcmu gəlirlər haqqında hesabat ilə əvəz edilməsidir. Bu hesabatla həmçinin səhmdar kapitalında qeyri-sahibkarların iştirak paylarındakı bütün dəyişikliklər (məs, sətillə birlən maliyyə aktivlərinin yenidən qiymətləndirilməsi) daxildir. Alternativ olaraq, müəssisələr iki hesabat təqdim edə biləcəklər: ayrıca mənfəət və zərər hesabatı və məcmu gəlirlər haqqında hesabat. Bank yalnız məcmu gəlirlər haqqında hesabatı təqdim etməyi seçmişdir. Yenidən işlənmiş BMS 1 həmçinin yenidən təsnifləşdirmə, uçot siyasətindəki dəyişikliklər və ya səhvlərin düzəldilməsi ilə bağlı hər dəfə müəssisənin müqayisəli məlumatları yeniləşdirərək maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın (balans hesabatı) müqayisəli məlumatların hazırlanması ən erkən dövrün başlanğıcında tərtib edilməsi tələbini nəzərdə tutur. Yenidən işlənmiş BMS 1 Bankın maliyyə hesabatlarının təqdimatına təsir göstərmiş, lakin ayrıca əməliyyatların və ya qalıqların tanınması və ya ölçülməsinə heç bir təsir göstərməmişdir.

Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarının təkmilləşdirilməsi (2008-ci ilin may ayında dərc edilmişdir). 2008-ci ildə Beynəlxalq Məhasibat Standartları Şurası (BMSŞ) BMHS-ə lazımı, lakin təcili olmayan dəyişikliklərin apanması məqsədilə illik təkmilləşdirmə layihəsinin həyata keçirilməsinə dair qərar qəbul etmişdir. Dəyişikliklər müxtəlif standartlara edilmiş əsaslı dəyişikliklər, açıqlamalar və terminoloji düzəlişlərdən ibarətdir. Həmin əsaslı dəyişikliklər aşağıdakı sahələrdə apanılmışdır: törəmə müəssisə üzərində nəzarətin itirildiyi halda BMHS 5-ə əsasən onun satış üçün nəzərdə tutulan kimi təsnifləşdirilməsi; BMS 1-ə əsasən alqı-satqı üçün nəzərdə tutulan maliyyə alətlərinin uzunmüddətli aktivlər kimi təqdim edilməsi; BMS 15-ə uyğun olaraq əvvəllər icarə üçün nəzərdə tutulan aktivlərin satın alınması və BMS 7-ə əsasən müvafiq pul vəsaitləri hərəkətinin əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını kimi təsnifləşdirilməsi; BMS 19-a əsasən sekvestr anlayışının aydınlaşdırılması; BMS 20-ə uyğun olaraq bazar faiz dərəcələrindən aşağı faiz dərəcələri verilmiş dövlət subsidiyalarının uçotu; BMS 23-ə əsasən borc vəsaitləri üzrə xərclər anlayışının effektiv faiz metoduna uyğun olaraq verilməsi; BMS 27 və BMHS 5-ə əsasən satış üçün nəzərdə tutulan törəmə müəssisələr üzrə uçotun aydınlaşdırılması; BMS 28 və BMS 31-ə uyğun olaraq assosiasiya olunmuş və birgə müəssisələrlə bağlı məlumatların açıqlanması tələblərində azalma; BMS 35-ə uyğun olaraq açıqlamaların genişləndirilməsi; BMS 38-ə uyğun olaraq reklam xərcləri üzrə uçotun aydınlaşdırılması; "mənfəət və zərər hesabında ədalətli dəyerdə" kateqoriyası anlayışının BMS 39-a əsasən hecinq uçotu ilə uyğunluğu təmin etmək üçün dəyişdirilməsi; BMS 40-a uyğun olaraq tikinti başa çatdırılmamış investisiya mülkiyyəti üzrə uçotun apanması; və BMS 41-ə uyğun olaraq bioloji aktivlərin ədalətli dəyərini müəyyən edilməsi qaydalarındakı məhdudiyyətlərin azaldılması. BMS 8, 10, 18, 20, 29, 34, 40, 41 və BMHS 7-ə edilmiş digər dəyişikliklər yalnız terminoloji xarakter daşıyır və redaktə ilə bağlı dəyişiklikləri əks etdirir və BMSŞ-nin fikrincə bu dəyişikliklərin məhasibat uçotuna heç bir təsiri yoxdur və ya minimal təsir göstərir. Həmin dəyişikliklər aşağıdakılar istisna olmaqla, Bankın hazırkı maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

5 Yeni və ya Yenidən İşlənmiş Standartların və Onlara Dair Şərhlərin Tətbiqi (davamı)

- **BMS 16, Əsas vəsaitlər (və BMS 7-yə müvafiq dəyişikliklər).** Yenidən işlənmiş standartla uyğun olaraq, əvvəllər icarə üçün nəzərdə tutulmuş aktivlərini fəaliyyətin normal gedişində satan müəssisələr, həmin aktivlərin icarəsinin dayandırılması və satış üçün nəzərdə tutulması baxımından onları mal-material ehtiyatları kimi təsnifləşdirməli və satışdan əldə edilən vəsaitləri əsas fəaliyyətdən əldə edilmiş gəlir kimi uçota almalıdırlar. İcarə və satışdan əldə edilən gəlirlər əməliyyat fəaliyyətindən yaranan pul vəsaitlərinin hərəkəti kimi təsnifləşdirilməlidir. Bank öz uçot siyasətini müvafiq olaraq dəyişdirməmişdir.
- **BMS 20, Dövlət subsidiyalarının uçotu və dövlət yardımı haqqında məlumatın açıqlanması.** Bu dəyişiklik bazar faiz dərəcələrindən aşağı faiz dərəcələri ilə verilmiş dövlət kreditlərindən yaranan əlavə faydanın dövlət subsidiyaları kimi uçota alınmasını tələb edir. Dövlət subsidiyalarından yaranan əlavə fayda, əməliyyat xərcləri çıxılmaqla, daxilolmalar və kreditin ilkin ədalətli dəyəri arasında fərq kimi hesablanmalıdır. Bu dəyişiklik, 1 yanvar 2009-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan dövrlərdə alınmış dövlət kreditlərinə prospektiv qaydada tətbiq edilir.
- **BMS 40, İnvestisiya Mülkiyyəti (və BMS 16-yə müvafiq dəyişikliklər).** Tikilməkdə olan və ya gələcəkdə investisiya mülkiyyəti kimi istifadə üçün nəzərdə tutulan əmlak yenidən işlənmiş 40 sayılı BMS-in tətbiq dairəsinə düşür. Ədalətli dəyərle qiymətləndirmə modeli tətbiq edildikdə, bu cür əmlak ədalətli dəyərle qiymətləndirilir. Tikilməkdə olan investisiya mülkiyyətinin ədalətli dəyəri etibarlı şəkildə qiymətləndirilə bilmədikdə, daşınmaz əmlak tikintinin başa çatdırıldığı tarixdə və ya ədalətli dəyərin etibarlı şəkildə qiymətləndirilmə tarixində (bunlardan hansı daha tez baş verərsə) ilkin dəyərle qiymətləndirilir. Bank bu dəyişikliyi prospektiv olaraq 1 yanvar 2009-cu il tarixindən tətbiq edir.

Vaxtından əvvəl ödənilmək hüququna malik olan maliyyə alətləri və ləğvəmə zamanı yaranan öhdəliklər – BMS 32 və BMS 1 Standartlarına Dəyişiklik. Bu dəyişiklik maliyyə öhdəliyi anlayışına cavab verən bəzi maliyyə alətlərinin kapital kimi təsnifləşdirilməsini tələb edir. Bu dəyişiklik Bankın maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

Hüquqların verilməsi və ləğv edilməsi şərtləri – BMHS 2 Standartına Dəyişiklik, Səhm əsasında ödənişlər. Bu dəyişiklikdə yalnız xidmət şərtlərinin və icra şərtlərinin hüquqların verilməsi və ləğv edilməsi şərtləri olması müəyyən edilir. Səhm əsasında ödənişlərin digər xüsusiyyətləri hüquqların verilməsi və ləğv edilməsi şərtlərinə aid deyil. Bu dəyişiklik müəssisənin və ya digər tərəflərin ləğv edilməsinin eyni uçot qaydası ilə aparılmasını müəyyənləşdirir. Bu dəyişiklik Bankın hazırkı maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

BMHŞK 13, Müştəri loyallıq proqramları. BMHŞK 13-də mal və xidmətlərin müştəri loyallıq proqramları əsasında sabitliyi müəyyənləşdirilir (məsələn: loyallıq xatları və ya təmənnaş mehsullar), bu çox elementli bir razılaşmadır və müştəridən alınacaq məbləğlər ədalətli dəyərdən istifadə etməklə razılaşmanın komponentləri arasında bölüşdürülür. Bu dəyişiklik Bankın hazırkı maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

BMHŞK 15, Daşınmaz əmlakın tikintisi üzrə müqavilələr. Bu şərh birbaşa və ya subpodratçılar vasitəsilə daşınmaz əmlakın tikintisi ilə məşğul olan müəssisələrin gəlirləri və əlaqəli xərclərinin uçota alınmasına tətbiq edilir və daşınmaz əmlakın tikintisi üzrə müqavilələrin BMS 11 və ya BMS 18-ə uyğun olub-olmadığının müəyyən edilməsinə dair təlimat verir. BMHŞK 15 həmçinin, müəssisələr tərəfindən bu cür əməliyyatlar üzrə gəlirlərin nə vaxt uçota alınmasını müəyyən edən meyarları əks etdirir. Bu dəyişiklik Bankın hazırkı maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

Törəmə, birgə və ya assosiasiya olunmuş müəssisələrdəki investisiyaların maya dəyəri – BMHS 1 və BMS 27 Standartına Dəyişiklik (2008-ci ilin may ayında dərc edilmişdir). Bu dəyişiklik BMHS-i ilk dəfə qəbul edən müəssisələrə törəmə, birgə və ya assosiasiya olunmuş müəssisələrdəki investisiyaları əynca maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyərle yaxud əvvəlki uçot qaydalarına uyğun olaraq balans dəyəri ilə qiymətləndirmək imkanı verir. Bu dəyişiklik həmçinin, investisiya obyektlərindəki xalis aktivlərin alışdan əvvəlki gəlirlərini investisiyanın bərpa edilməsi kimi deyil, il üzrə mənfəət və zərərə aid edilməsini tələb edir. Bu dəyişiklik Bankın hazırkı maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

5 Yeni və ya Yenidən İşlənmiş Standartların və Onlara Dair Şərhlərin Tətbiqi (davamı)

Maliyyə alətləri haqqında məlumat açıqlamalarının təkmilləşdirilməsi – BMHS 7, Maliyyə alətləri: məlumatların açıqlanması Standartına Dəyişiklik (2009-cu ilin mart ayında dərc edilmişdir). Bu dəyişiklik ədalətli dəyərle qiymətləndirmələr və likvidlik riski ilə bağlı məlumat açıqlamalarının genişlənməsini tələb edir. Müəssisələr üç mərhələli ədalətli dəyərle qiymətləndirmə prinsipindən istifadə etməklə, maliyyə alətlərini təhlil etməlidirlər. Bu dəyişiklik (a) passivlərin ödəmə müddətlərinə görə təhlili cədvəlində maliyyə zəmanətinin tələb edilə bildiyi ən qısa müddətdə həmin zəmanətin maksimal məbləğinin əks etdirilməsini; və (b) müqavilə üzrə ödəmə müddətləri pul vəsaitləri hərəkətinin müddəti ilə bağlı məlumatın əldə edilməsi üçün əhəmiyyət daşıdığıda, maliyyə derivativlərinin müqavilə üzrə qalan ödəmə müddətləri haqqında məlumatın açıqlanmasını izah edir. Bundan əlavə, müəssisə likvidlik riskinin idarə edilməsi üçün malik olduğu maliyyə aktivlərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili üzrə məlumatları açıqlamalıdır (bu məlumat likvidlik riskinin xarakterini və həcmi müəyyən etmək üçün maliyyə hesabatlarının istifadəçilərinə lazım olduqda). Hazırkı maliyyə hesabatlarında müvafiq əlavə məlumatlar açıqlanmışdır.

Əlavə elementli derivativlər - BMHŞK 9 və BMS 39 Standartına Dəyişiklik, 2009-cu ilin mart ayında dərc edilmişdir. Bu dəyişikliklərdə maliyyə aktivinin "mənfəət və zərər vasitəsilə ədalətli dəyərle göstərilən maliyyə aktivləri" kateqoriyasından çıxarılması zamanı bütün əlavə elementli derivativlərin qiymətləndirilməsi və lazım olduqda ayrıca uçota alınması aydın şəkildə göstərilir. Bu dəyişiklik Bankın hazırkı maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

BMHŞK 16, Xarici müəssisələrdəki xalis investisiyalara hecinq. Bu şərhə hansı valyuta riskləri üzrə hecinq uçotunun aparılması uyğun olduğu izah edilir və qeyd olunur ki, funksional valyutadan təqdimat valyutasına köçürmə hecinq uçotunun tətbiq edilə biləcəyi riski yaratmır. BMHŞK 16, hecinq alətinin qrupun müəssisəsi və ya müəssisələri tərəfindən saxlanılmasına icazə verir (hecinq olunan xarici müəssisənin özü istisna olmaqla). Bu şərhə həmçinin hecləşdirilən xarici müəssisənin silinməsi zamanı digər məcmu gəlirlərdən mənfəət və zərərlə köçürülən gəlir və ya zərərin hesablanma qaydası açıqlanır. Hesabat hazırlayan müəssisələr tətbiq etdikləri hecinqin BMHŞK 16-da qeyd olunmuş hecinq uçotu meyarlarına cavab vermədiyi təqdirdə, bu hecləri prospektiv qaydada BMS 39-a uyğun olaraq hecinq uçotunu dayandıрмаq prinsipini tətbiq edirlər. BMHŞK 16 Bankın hazırkı maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

Kiçik və Orta Həcmli Müəssisələr üçün Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartları (2009-cu ilin iyul ayında dərc edilmişdir) kiçik həcmli müəssisələrin ehtiyac və imkanlarını təmin etmək üçün hazırlanmış ayrıca standartdır. Aktivlər, passivlər, gəlir və xərclərin uçota alınması və qiymətləndirilməsi üzrə tam həcmli BMHS-lərin bir çox prinsipləri sadələşdirilmiş və tələb olunan məlumat açıqlamalarının sayı əhəmiyyətli dərəcədə asanlaşdırılmış və ixtisar edilmişdir. Kiçik və orta həcmli müəssisələr üçün BMHS kənar istifadəçilər üçün ümumi məqsədli maliyyə hesabatlarını dərc edən və ictimaiyyət qarşısında məsuliyyət daşıyan müəssisələr tərəfindən tətbiq edilə bilər. Bank, onun fəaliyyətinin ictimai əhəmiyyətliyi ilə bağlı olaraq kiçik və orta həcmli müəssisələr üçün Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartı tətbiq edə bilməz.

Yuxarıda başqa cür göstərilmədiyi hallarda, hazırkı dəyişikliklər və şərhlər Bankın maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməmişdir.

6 Yeni Uçot Qaydaları

Bankın 1 yanvar 2010-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün məcburi xarakter daşıyan və ya Bank tərəfindən əvvəllər qəbul edilməyən bezi yeni standartlar və onlara dair şərhlər dərc olunmuşdur:

BMHŞK 17, Nağd olmayan aktivlərin səhmdarlar arasında bölüşdürülməsi (1 iyul 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu şərh, nağd olmayan aktivlərin səhmdarlara dividend şəklində ödənilməsi zamanı uçot qaydasını əks etdirir. Müəssisə, nağd olmayan aktivlərin dividend şəklində səhmdarlara ödənilməsi öhdəliyini bölüşdürülməli aktivlərin ədalətli dəyərində qiymətləndirməlidir. Bölüşdürülmüş nağd olmayan aktivlərin silinməsindən yaranan il üzrə gəlir və ya zərər müəssisə tərəfindən dividendlər ödənildikdən sonra, mənfəət və zərər hesabatında uçota alınır. BMHŞK 17-nin Bank maliyyə hesabatlarına hər hansı təsiri gözlənilmir.

6 Yeni Uçot Qaydaları (davamı)

BMHŞK 18, Müşərilər tərəfindən təqdim edilmiş aktivlərin köçürülməsi (1 iyul 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu şərh, müştərilər tərəfindən təqdim edilmiş aktivlərin köçürülməsini, xüsusilə aktiv anlayışının meyarlarına riayət olunması hallarını; aktivin uçotu və ilkin uçot zamanı onun dəyərini qiymətləndirilməsini; ayrıca identifikasiya edilə bilən xidmətlərin (köçürülmüş aktivin əvəzində bir və ya daha çox xidmətlər) müəyyən edilməsi; gəlirin uçotu və müştərilər tərəfindən təqdim edilmiş aktivlərin köçürülməsinin uçotu qaydasını əks etdirir. BMHŞK 18-in Bankın maliyyə hesabatlarına hər hansı təsiri gözənilmir.

Səhm Emissiyalarının Təsniyələşdirilməsi – BMS 32 Standartına Dəyişiklik (8 oktyabr 2009-cu il tarixində dərc edilmişdir; 1 fevral 2010 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu dəyişiklik xarici valyutada ifadə olunan müəyyən səhm emissiyaları üzrə daxilolmaları maliyyə derivatları kimi təsnifləşdirilməkdən azad edir. Bu dəyişikliyin Bankın maliyyə hesabatlarına hər hansı təsiri gözənilmir.

BMS 27, Konsolidasiya edilmiş və fərdi maliyyə hesabatları (2008-ci ilin yanvar ayında yenidən işlənmişdir; 1 iyul 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Yenidən işlənmiş BMS 27 şirkətdən ümumi gəlirlərin baş müəssisə sahiblərinə və nəzarət olunmayan iştirakçı sahiblərinə (bundan əvvəl "azlığın payı") aid edilməsini tələb edir (hətta nəzarət olunmayan pay üzrə nəticələrin kəsir olduğu təqdirdə). Qüvvədə olan standart əksər hallarda artıq zərərlərin baş müəssisənin sahiblərinə aid edilməsini tələb edir. Bundan əlavə, yenidən işlənmiş standartda göstərilir ki, baş müəssisənin töremlə müəssisədəki iştirakçı payında nəzarətin itirilməsi ilə nəticələnməyəcək dəyişikliklər səhm alətləri üzrə əməliyyatlar kimi uçota alınsın. Standart həmçinin töremlə müəssisə üzrə nəzarətin itirilməsi nəticəsində yaranan hər hansı mənfəət və zərərin müəssisə tərəfindən qiymətləndirilməsini müəyyənləşdirir. Nəzarətin itirildiyi tarixdə keçmiş töremlə müəssisədə saxlanılmış investisiyalar ədalətli dəyərle ölçülməlidir. Bu dəyişikliyin Bankın maliyyə hesabatlarına hər hansı təsiri gözənilmir.

BMHS 3, Müəssisələrin birləşməsi (2008-ci ilin yanvar ayında yenidən işlənmişdir; alış tarixi 1 iyul 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan birinci illik hesabat dövrünün başlanğıcı və ya sonra olan müəssisələrin birləşməsi üçün qüvvəyə minir). Yenidən işlənmiş BMHS 3, müəssisələrə nəzarət olunmayan iştirakçı paylarının mövcud BMHS 3 üsulundan istifadə etməklə (alıcının əldə edilmiş müəssisənin identifikasiya edilə bilən xalis aktivlərində proporsional payı) və ya ədalətli dəyərle qiymətləndirilməsi imkanı verir. Yenidən işlənmiş BMHS 3 müəssisələrin birləşməsində alış metodunun tətbiqi üzrə daha ətraflı təlimat verir. Qüvvədə olan hissənin hesablanması məqsədilə, hər bir mərhələli alış prosesində bütün aktiv və öhdəliklərin ədalətli dəyərle qiymətləndirilməsi tələbi hesabatdan çıxarılmışdır. Bunun əvəzində alıcı, müəssisələrin mərhələli birləşməsi zamanı satın alınan müəssisədə hər əvvəlki mərhələdə sahib olduğu payını alış tarixindəki ədalətli dəyərle yenidən qiymətləndirməli və il üzrə yaranan hər hansı gəlir və ya zərər mənfəət və zərər hesabatında uçota alınmalıdır. Alış ilə bağlı xərclər müəssisələrin birləşməsi əməliyyatından ayrıca tanınacaq və qüvvə kimi yox, xərc kimi uçota alınacaqdır. Alıcı şirkət, alış tarixində alış ilə bağlı hər hansı şərti məbləğ üzrə öhdəliyi alış tarixində uçota alınmalıdır. Alış tarixindən sonra bu öhdəliyin dəyərindəki dəyişikliklər qüvvənin təshih edilməsi yolu ilə deyil, tətbiq edilən digər BMHS-lərə uyğun olaraq uçota alınacaqdır. Yenidən işlənmiş BMHS 3 yalnız bir neçə müəssisənin iştirakı ilə müəssisələrin birləşməsini və təkcə müqavilə əsasında həyata keçirilmiş müəssisələrin birləşməsini əhatə edir. Bu dəyişikliyin Bankın maliyyə hesabatlarına hər hansı təsiri gözənilmir.

Müvafiq hecləşdirilən maddələr – BMS 39, Maliyyə alətləri: tanınması və qiymətləndirilməsi Standartına Dəyişiklik (1 iyul 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə retrospektiv qaydada tətbiq edilməklə qüvvəyə minir). Bu dəyişiklik hecləşdirilən risk və ya nağd pul axınlarının bir hissəsi üçün hecləşdirmə uçotunun tətbiq edilə bilməsini müəyyən edən prinsiplərin ayrı-ayrı vəziyyətlərdə necə istifadə edildiyini göstərir. Bank hecinq uçotunu aparmadığına görə, bu dəyişikliyin onun maliyyə hesabatlarına hər hansı təsiri gözənilmir.

BMHS 1, Beynəlxalq Maliyyə Hesabat Standartlarının ilk dəfə qəbul edilməsi (2008-ci ilin dekabr ayında edilmiş dəyişikliyi nəzərə alaraq, 1 iyul 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan dövr üçün BMHS-ə uyğun hazırlanmış ilk maliyyə hesabatlarına tətbiq edilir). Yenidən işlənmiş BMHS 1, istifadəçilərin Standarta edilmiş dəyişiklikləri başa düşməsi və mənimsəməsini asanlaşdırmaq üçün əvvəlki versiyaya edilmiş struktur dəyişiklikləri ilə birlikdə öz məzmununu saxlamışdır. Bank, yenidən işlənmiş standartın onun maliyyə hesabatlarına təsir etmədiyini qənaətinə gəlmişdir.

6 Yeni Uçot Qaydaları (davamı)

Qrup üzrə Pul Şəklində Səhm Əsasında Ödənişlər - BMHS 2, Səhm Əsasında Ödənişlər Standartına Dəyişikliklər (1 yanvar 2010 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu dəyişikliklərdə səhm əsasında ödənişlərin konsolidasiya edilmiş və ayrıca maliyyə hesabatlarında təsnifləşdirilməsi üsulları aydın şəkildə müəyyən edilir. Həmin dəyişikliklər qüvvədən düşmüş BMHŞK 8 və BMHŞK 11-də göstərilən təlimatı əks etdirir. Bu əlavələr standart üzrə şərhə əvvəllər nəzərdə tutulmayan planları əhatə etmək üçün BMHŞK 11-də verilmiş təlimatı daha ətraflı açıqlayır. Dəyişikliklərdə həmçinin, standartda əlavədə göstərilən anlayışların izahı verilir. Bank bu dəyişikliklərin onun maliyyə hesabatlarına hər hansı əhəmiyyətli təsirini gözəlmir.

BMHS-İ İllik Dəfə Tətbiq Edən Müəssisələr Üçün Əlavə İstisnalar – BMHS 1, BMHS-in İllik Dəfə Tətbiq Edilməsi Standartına Dəyişikliklər (1 yanvar 2010 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu dəyişikliklər tam xərc metodundan istifadə edən müəssisələrin neft və qaz aktivlərinin uçotu ilə bağlı BMHS-ləri retrospektiv qaydada tətbiq etməkdən, həmçinin, qüvvədə olan icarə müqavilələrinə malik olan müəssisələrin həmin müqavilələri, müəssisələrin milli uçot standartlarını tətbiq edəcəyi təqdirdə əldə edəcəkləri nəticələr ilə eyni olduqda, BMHŞK 4 "Müqavilədə İcarə Əlamətlərinin Mövcudluğunun Müəyyən Edilməsi" Şərhinə uyğun olaraq təsnifləşdirməkdən azad edir. Bu dəyişikliklər Bankın maliyyə hesabatlarına hər hansı təsir göstərmir.

Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarının təkmilləşdirilməsi (2009-cu ilin aprel ayında dərc edilmişdir; BMHS 2, BMS 38, BMHŞK 9 və BMHŞK 16-ya dəyişikliklər 1 iyul 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir; BMHS 5, BMHS 8, BMS 1, BMS 7, BMS 17, BMS 36 və BMS 39-a dəyişikliklər 1 yanvar 2010 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Təkmilləşdirmələr aşağıdakı standartlara və onlara dair şərhə edilmiş əsaslı dəyişikliklər və düzəlişlərdən ibarətdir: müəssisələr tərəfindən ümumi nəzarət olunan əməliyyatlara qoyuluşlar və birgə müəssisələrin yaradılmasının BMHS 2-ye uyğun olmadığını aydınlaşdırılması; BMHS 5 və digər standartlarda sabit üçün nəzərdə tutulan uzunmüddətli aktivlər (və ya silinmə qruplarının) və ya dayandırılmış əməliyyatlar üzrə məlumatların açıqlanması tələblərinin aydınlaşdırılması; BMHS 8-ə əsasən hesabat verilən bütün seqmentlər üzrə cəmi aktiv və passivlərin qiymətləndirilməsi ilə bağlı hesabatın hazırlanması tələbi (yalnız bu cür məbləğlər müntəzəm olaraq rəhbər işçiyə təqdim edildikdə); müəssisənin öz pay alətləri hesabına yerinə yetirilmiş bəzi öhdəliklərin uzunmüddətli öhdəliklər kimi təsnifləşdirilməsi üçün BMS 1-ə dəyişikliyin edilməsi; yalnız aktivlərin uçota alınmasına təsir göstərən xərclərin investisiya fəaliyyəti kimi təsnifləşdirilməsi üçün BMS 1-ə dəyişikliyin edilməsi; hətta lizinq müddətinin sonunda torpaq üzrə mülkiyyət hüququnu ötürmədən, bəzi uzunmüddətli torpaq lizinqlərinin BMS 17-ye uyğun olaraq maliyyə lizinqi kimi təsnifləşdirilməsi; müəssisənin prinsipal və ya agent qismində fəaliyyət göstərməsini müəyyən etmək üçün BMS 18-də əlavə təlimatın verilməsi; gəlir yaradan vahidin aktivlərin birləşməsindən əvvəl əməliyyat seqmentindən artıq olmayacağını BMS 36-da aydınlaşdırılması; müəssisələrin birləşməsi nəticəsində əldə edilmiş qeyri-maddi aktivlərin ədalətli dəyərinin qiymətləndirilməsi ilə bağlı BMS 38-ə dəyişikliyin edilməsi; (i) müəssisələrin birləşməsi ilə nəticələnən bəzi opsiyon müqavilələrinin BMS 39-a daxil edilməsi, (ii) nağd pul axınlarının hecləşdirilməsi alətləri üzrə gəlir və ya zərərin səhmdar kapitalından il üzrə mənfəət və zərəre köçürülməsi müddətinin aydınlaşdırılması və (iii) hətta opsiyon icra edilərkən borcverənə dəymiş zərər borc alan tərəfindən ödənildikdə, qabaqcadan ödəniş opsiyonunun əsas müqavilə ilə sıx əlaqəli olduğunu göstərmək üçün BMS 39-a dəyişikliyin edilməsi; ümumi nəzarət olunan əməliyyatlar zamanı əldə edilmiş müqavilələrdəki əlavə elementli derivativlər və birgə müəssisələrin yaradılmasının BMHŞK 9-a uyğun olmadığını aydınlaşdırılması; və hecinq alətlərinin özü hecləşdirilən xarici müəssisə tərəfindən saxlanıla bilməməsi haqqında məhdudiatın BMHŞK 16-dan çıxarılması. Bank, bu dəyişikliklərin onun maliyyə hesabatlarına hər hansı əhəmiyyətli təsirini gözəlmir.

BMS 24, Əlaqəli Tərəflərlə Əməliyyatlar Standartına Dəyişiklik (2009-cu ilin noyabr ayında dərc edilmişdir və 1 yanvar 2011 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). BMS 24, 2009-cu ildə yenidən nəzərdən keçirilmiş və nəticədə: (a) əlaqəli tərəf anlayışı sadələşdirilmiş, onun mənası dəqiqləşdirilmiş və uyğunsuzluqlar aradan qaldırılmışdır və (b) dövlət müəssisələri məlumatlarının təqdim edilməsi ilə bağlı tələblərdən qismən azad edilmişdir.

6 Yeni Uçot Qaydaları (davamı)

BMHS 9, "Maliyyə Aletləri Hissə 1: Təsnifləşdirmə və Qiymətləndirmə" BMHS 9, 2009-cu ilin noyabr ayında dərc edilmişdir və 39 sayılı BMS-də maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və qiymətləndirilməsi bölmələrini əvəz edir. Onun əsas fərqləri aşağıda göstərilir:

- Maliyyə aktivləri iki qiymətləndirmə kateqoriyasında təsnifləşdirilməlidir: ilkin qiymətləndirmədən sonra ədalətli dəyərle qiymətləndirilən aktivlər və ilkin qiymətləndirmədən sonra amortizasiya edilmiş dəyərle qiymətləndirilən aktivlər. Təsnifləşdirmə ilə bağlı qərar ilkin uçot zamanı qəbul edilməlidir. Təsnifləşdirmə, müəssisənin maliyyə aletlərinin idarə edilməsi üzrə biznes modeldən və alet üzrə nağd pul axınlarının xüsusiyyətindən asılıdır.
- Maliyyə aleti yalnız borc aleti olduqda ilkin qiymətləndirmədən sonra amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilir. Eyni zamanda bu aktiv aşağıdakı tələblərə cavab verməlidir: (i) müəssisənin biznes modelinin məqsədi aktiv saxlamaq yolu ilə onun yaratdığı nağd pul axınlarını əldə etməkdən ibarətdir və (ii) aktivin yaratdığı nağd pul axınları yalnız əsas məbləği və faiz ödənişlərini əks etdirir (yəni, maliyyə aleti yalnız "kreditin ən sadə xüsusiyyətlərinə" malikdir). Bütün digər borc aletləri mənfəət və zərər hesabında ədalətli dəyərle qiymətləndirilməlidir.
- Bütün pay aletləri ilkin qiymətləndirmədən sonra ədalətli dəyərle qiymətləndirilməlidir. Satış üçün nəzərdə tutulan pay aletləri mənfəət və zərər hesabında ədalətli dəyərle qiymətləndirilməli və əks etdirilməlidir. Bütün digər pay qoyuluşları ilə bağlı ədalətli dəyərle yenidən qiymətləndirmə üzrə realizasiya edilməmiş və realizasiya edilmiş gəlir və zərərlərin mənfəət və zərər kimi deyil, digər məcmu gəlirlər kateqoriyasında uçota alınması üçün ilkin uçot zamanı yekun seçim edilə bilər. Ədalətli dəyərle yenidən qiymətləndirmə üzrə gəlir və xərclər mənfəət və zərəre aid edilmir. Bu seçim hər bir maliyyə aleti üçün fərdi qaydada tətbiq edilə bilər. Dividendlər, investisiya üzrə gəlirləri əks etdirdiyinə görə mənfəət və zərər hesabında göstərilməlidir.
- BMHS 9, 1 yanvar 2013-cü il tarixindən məcburi şəkildə tətbiq edilir, lakin həmin standartın bu tarixdən əvvəl tətbiqinə icazə verilir.

Hazırda Bank bu standartın tətbiqi nəticələrini, onun maliyyə hesabatlarına təsirini və tətbiq olunma tarixini nəzərdən keçirir.

BMHŞK 19, Maliyyə öhdəliklərinin pay aletləri ilə ödənilməsi (1 iyul 2010 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu şərh müəssisənin borc öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi üzrə şərtləri yenidən nəzərdən keçirdiyi və nəticədə borclu tərəfin qarşı tərəfə pay aletlərinin buraxılması hesabına öhdəliyin yerinə yetirdiyi hallarda uçot qaydasını müəyyən edir. Gəlir və ya zərər pay aletlərinin ədalətli dəyərinin borc öhdəliyinin balans dəyəri ilə müqayisəsi əsasında mənfəət və zərər hesabında əks etdirilir. Bank, maliyyə öhdəliklərini pay aletləri ilə ödəmədiyinə görə, bu şərh Bankın hazırkı maliyyə hesabatlarına hər hansı təsir göstərmir.

Minimal maliyyələşdirmə tələbləri həcmində qabaqcadan ödənişlər – BMHŞK 14-ə Dəyişiklik (1 yanvar 2011 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu dəyişiklik yalnız müəyyən edilmiş ödənişlərdən ibarət pensiya planları çərçivəsində minimal ödənişləri həyata keçirməli olan müəssisələrə aid edildiyi üçün məhdud təsire malikdir. Dəyişiklik həmçinin, minimal maliyyələşdirmə tələblərinin tətbiq edildiyi pensiya planları üzrə könüllü ödənişlər ilə bağlı BMHŞK 14-ün nəzərdə tutulmayan nəticələrini aradan qaldırır. Bu dəyişiklik Bankın hazırkı maliyyə hesabatlarına təsir göstərməyəcəkdir.

BMHS-i ilk dəfə qəbul edən müəssisələrin BMHS 7-yə uyğun olaraq müqayisəli məlumatları açıqlamaq tələbindən məhdud həcmdə azad edilməsi – BMHS 1-ə Dəyişiklik (1 iyul 2010 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu dəyişiklik BMHS-i ilk dəfə qəbul edən müəssisələri 2009-cu ilin mart ayında BMHS 7 "Maliyyə Aletləri: Məlumatların Açıqlanması" Standartına edilmiş dəyişikliklərə uyğun olaraq müqayisəli məlumatları açıqlamaq tələbindən azad edir. BMHS 1-ə edilmiş bu dəyişiklik BMHS-i ilk dəfə qəbul edən müəssisələri BMHS 7-yə edilmiş düzəlişləri tətbiq edərkən istifadə olunan eyni azadolmalar ilə təmin edir. Bu dəyişiklik Bankın hazırkı maliyyə hesabatlarına təsir göstərməyəcəkdir.

Yuxarıda başqa cür göstərilmədiyi hallarda, hazırkı yeni standartlar və şərhlər Bankın maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməyəcəkdir.

7 Pul Vasaitləri və Onların Ekvivalentləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2009	31 dekabr 2008
Nağd pul	12,081	8,291
ARMB-dəki qalıqlar (məcburi ehtiyat depozitlərindən başqa)	11,239	755
Digər banklardakı müxbir hesablar və overmayt depozitlər		
- Azərbaycan Respublikasında	17,332	4,142
- Digər ölkələrdə	5,915	3,172
Cəmi pul vasaitləri və onların ekvivalentləri	46,567	16,360

31 dekabr 2009-cu il tarixinə pul vasaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	ARMB-dəki qalıqlar	Müxbir hesablar və overmayt depozitlər	Cəmi
Vaxt keçməmiş və dəyərşübhəli olmayan			
- Azərbaycan Hükuməti	11,239	-	11,239
- Reytingli Azərbaycan bankları:			
B2 sabit proqnoz (Moody's)	-	4,716	4,716
B sabit proqnoz (Fitch)	-	72	72
Ba2 mənfəi proqnoz (Moody's)	-	37	37
B mənfəi proqnoz (Fitch)	-	27	27
B2 sabit proqnoz (Moody's)	-	1	1
- Reytingsiz digər Azərbaycan bankları	-	12,480	12,480
- İBİT-yə üzv ölkələrin banklarında	-	5,478	5,478
- İBİT-yə üzv olmayan ölkələrin banklarında	-	436	436
Cəmi pul vasaitləri və onların ekvivalentləri, nağd pul çıxılmaqla	11,239	23,247	34,486

2 iyun 2009-cu il tarixində Fitch Ratings beynəlxalq reyting agentliyi Azərbaycan Respublikasına təyin etdiyi BB+/Stable reytingini təsdiqləmişdir.

Pul vasaitləri və onların ekvivalentlərinin faiz dərəcələri üzrə təhlili 26 saylı Qeyddə göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 31 saylı Qeyddə açıqlanır.

31 dekabr 2008-ci il tarixinə pul vasaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	ARMB-dəki qalıqlar	Müxbir hesablar və overmayt depozitlər	Cəmi
Vaxt keçməmiş və dəyərşübhəli olmayan			
- Azərbaycan Hükuməti	755	-	755
- Reytingli Azərbaycan bankları:			
B- sabit proqnoz (Fitch)	-	134	-
B2 mənfəi proqnoz (Moody's)	-	3	-
Ba2 sabit proqnoz (Moody's)	-	3	-
- Reytingsiz digər Azərbaycan bankları	-	4,003	-
- İBİT-yə üzv ölkələrin banklarında	-	2,744	-
- İBİT-yə üzv olmayan ölkələrin banklarında	-	427	-
Cəmi pul vasaitləri və onların ekvivalentləri, nağd pul çıxılmaqla	755	7,314	8,069

AccessBank QSC**31 dekabr 2009-cu il tarixinə Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər****8 Digər Banklardan Alınacaq Vəsaitlər**

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2009	31 dekabr 2008
Digər banklardakı qısamüddətli yerləşdirmələr	9,828	20
Cəmi digər banklardan alınacaq vəsaitlər	9,828	20

10 noyabr 2009-cu il tarixində Bank ilə AG Bank arasında 5,000 min ABŞ dolları məbləğində depozit müqaviləsi imzalanmışdır. Həmin depozit üzrə bazar faiz dərəcəsinə uyğun faiz hesablanır və ödəmə müddəti 7 may 2010-cu il tarixində başa çatır. 31 dekabr 2009-cu il tarixinə həmin depozit üzrə qalıq 5,090 min ABŞ dolları və ya 4,088 min AZN təşkil etmişdir.

15 oktyabr 2009-cu il tarixində Bank ilə YapıKredi Bank arasında 5,000 min ABŞ dolları məbləğində depozit müqaviləsi imzalanmışdır. Həmin depozit üzrə bazar faiz dərəcəsinə uyğun faiz hesablanır və ödəmə müddəti 15 aprel 2010-cu il tarixində başa çatır. 31 dekabr 2009-cu il tarixinə həmin depozit üzrə qalıq 5,086 min ABŞ dolları və ya 4,085 min AZN təşkil etmişdir.

8 iyul 2009-cu il tarixində Bank ilə Kapital Bank arasında 2,000 min ABŞ dolları məbləğində depozit müqaviləsi imzalanmışdır. Həmin depozit üzrə bazar faiz dərəcəsinə uyğun faiz hesablanır və ödəmə müddəti 8 yanvar 2010-cu il tarixində başa çatır. 31 dekabr 2009-cu il tarixinə həmin depozit üzrə qalıq 2,036 min ABŞ dolları və ya 1,635 min AZN təşkil etmişdir.

31 dekabr 2009-cu il tarixinə digər banklardan alınacaq vəsaitlərin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Digər banklardakı qısamüddətli yerləşdirmələr
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyersizləşməmiş</i>	
- Reytingli Azərbaycan bankları:	
B- mənfəi proqnoz (Fitch)	4,088
B+ sabit proqnoz (Fitch)	1,635
B- sabit proqnoz (Fitch)	20
Reytingətsiz digər Azərbaycan bankları	4,085
Cəmi digər banklardan alınacaq vəsaitlər	9,828

Bankın rəhbərliyi digər banklardan alınacaq vəsaitlərin dəyersizləşməsinə dair obyektiv dəlil müəyyən etmədiyinə görə 31 dekabr 2009 və 31 dekabr 2008-ci il tarixlərinə dəyersizləşmə üzrə hər hansı ehtiyat qeydə alınmamışdır.

Digər banklardan alınacaq vəsaitlər təminatlıdır. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə digər banklardan alınacaq vəsaitlərin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Digər banklardakı qısamüddətli yerləşdirmələr
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyersizləşməmiş</i>	
- Reytingli Azərbaycan bankları:	
B- sabit proqnoz (Fitch)	20
Cəmi digər banklardan alınacaq vəsaitlər	20

Digər banklardan alınacaq vəsaitlərin faiz dərəcələri üzrə təhlili 26 sayılı Qeyddə göstərilir. Digər banklardan alınacaq vəsaitlərin hər bir kateqoriyasının təxmin edilən ədalətli dəyəri haqqında məlumat 29 sayılı Qeyddə açıqlanır. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 31 sayılı Qeyddə açıqlanır.

9 Müşərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2009	31 dekabr 2008
Mikro kreditlər (16,000 AZN-ə qədər)	125,182	76,285
Küçük və orta biznes kreditləri ("KOS kreditləri" – 16,000 AZN-dən çox)	98,426	77,943
İstehlak kreditləri	11,651	9,835
İçkilərə verilmiş kreditlər	5,016	3,722
Çoxsanc: Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	(6,594)	(4,116)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	233,681	163,669

2009-cu il ərzində kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın hərəkəti aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Mikro kreditlər	KOS kreditləri	İstehlak kreditləri	İçkilərə verilmiş kreditlər	Cəmi
1 yanvar 2009-cu il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	1,713	1,966	352	85	4,116
İl ərzində ehtiyatın yaradılması	1,250	1,284	54	11	2,599
İl ərzində silinmiş ümitsiz borclar	(68)	-	(76)	-	(144)
Əvvəlki dövrlərdə silinmiş kreditlərin qaytarılması	23	-	-	-	23
31 dekabr 2009-cu il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	2,918	3,250	330	96	6,594

2008-ci il ərzində kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın hərəkəti aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Mikro kreditlər	KOS kreditləri	İstehlak kreditləri	İçkilərə verilmiş kreditlər	Cəmi
1 yanvar 2008-ci il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	774	978	204	31	1,987
İl ərzində ehtiyatın yaradılması	926	968	148	54	2,116
Əvvəlki dövrlərdə silinmiş kreditlərin qaytarılması	13	-	-	-	13
31 dekabr 2008-ci il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	1,713	1,966	352	85	4,116

2009-cu il ərzində dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat əvvəlki dövrlərdə ümitsiz borclar kimi silinmiş 23 min AZN məbləğində kreditin qaytarılması ilə əlaqədar olaraq il üzrə məcmu gəlirlər haqqında hesabatda göstərilmiş məbləğdən fərqlənir. Həmin məbləğ birbaşa olaraq il üzrə məcmu gəlirlər haqqında hesabatda ehtiyatlarda azalma kimi qeydə alınmışdır (2008: 13 min AZN).

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

Müştəri hesablarının iqtisadi sektorlar üzrə bölgüsü aşağıdakı kimidir:

Min Azərbaycan Manatı ilə	31 dekabr 2009		31 dekabr 2008	
	Məbləğ	%	Məbləğ	%
Ticarət	132,936	55.3	102,652	61.2
Xidmət	35,288	14.7	20,218	12.0
Kənd təsərrüfatı	27,411	11.4	9,990	6.0
İstehsal	18,692	7.8	13,989	8.3
İstehlak	16,659	6.9	13,413	8.0
Nəqliyyat	9,289	3.9	7,523	4.5
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (ehtiyat ayrılmalarından əvvəl)	240,275	100.0	167,785	100.0

31 dekabr 2009-cu il tarixinə Bankın kredit portfelində hər birinin ümumi kredit qalığı 300 min AZN-dən yuxarı olan 11 borcalanı (31 dekabr 2008: 19 borcalanı) olmuşdur. Həmin kreditlərin cəmi 8,631 min AZN (31 dekabr 2008: 9,624 min AZN) və ya ümumi kredit portfelinin 3.6%-ni (31 dekabr 2008: 5.7%) təşkil edir. Bank əsasən mikro kreditləşdirmə layihələrinə vəsait ayırdığına görə ölkədə istehlak kreditləri segmenti üzrə aparıcı mövqeyə malikdir. 31 dekabr 2009-cu il tarixinə bir borcalana verilmiş kreditlərin maksimum məbləği yerli müəssisəyə verilmiş 1,526 min AZN (31 dekabr 2008: 953 min AZN) məbləğində kreditin qalığını əks etdirir.

31 dekabr 2009-cu il tarixinə girov təminatı haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

Min Azərbaycan Manatı ilə	Mikro kreditlər	KOS kreditləri	İstehlak kreditləri	İçkilərə verilmiş kreditlər	Cəmi
Təminatlı kreditlər	-	-	-	543	543
Aşağıdakılarda təminat edilmiş kreditlər:					
- daşınmaz əmlak	7,920	81,864	49	4,459	94,292
- nəqliyyat vasitələri	1,815	468	720	14	3,015
- mal-material ehtiyatları və avadanlıq	115,414	14,405	10,832	-	140,451
- digər aktivlər	33	1,691	250	-	1,974
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	125,182	98,428	11,651	5,016	240,275

31 dekabr 2008-ci il tarixinə girov təminatı haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

Min Azərbaycan Manatı ilə	Mikro kreditlər	KOS kreditləri	İstehlak kreditləri	İçkilərə verilmiş kreditlər	Cəmi
Təminatlı kreditlər	-	-	-	431	431
Aşağıdakılarda təminat edilmiş kreditlər:					
- daşınmaz əmlak	4,410	68,499	31	3,268	76,208
- nəqliyyat vasitələri	1,385	511	261	23	2,200
- mal-material ehtiyatları və avadanlıq	70,489	7,691	9,521	-	87,701
- digər aktivlər	1	1,242	2	-	1,245
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	76,285	77,943	9,835	3,722	167,785

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

Girov qoyulmuş digər aktivlərə əsasən mebel, avadanlıqlar və qızıl daxildir. Yuxarıda qeyd olunan məlumatda kreditin və ya qoyulmuş girovun balans dəyəri (bunlardan hansı daha aşağı olarsa) göstərilmişdir; digər məlumatlar isə təminatlı kreditlərin tərkibində açıqlanmışdır. Kreditlərin balans dəyəri girov qoyulmuş aktivlərin likvidlik səviyyəsinə görə bölüşdürülmüşdür.

31 dekabr 2009-cu il tarixinə kreditlərin keyfiyyətinə görə təhili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Mikro kreditlər	KOS kreditləri	İstehlak kreditləri	İşçilərə verilmiş kreditlər	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>					
Cəmi cari və dəyersizləşməmiş	124,377	96,122	11,510	5,016	237,025
<i>Vaxtı keçmiş, lakin dəyersizləşməmiş - ödənişin 7 gündən az gecikdirilməsi və/və ya restrukturizasiya olunmuş kreditlər</i>	173	793	13	-	979
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyersizləşməmiş	173	793	13	-	979
<i>Fərdi şəkildə dəyersizləşmiş kreditlər (ümumi məbləğ) - ödənişin 8 gündən 90 günədək gecikdirilməsi və/və ya restrukturizasiya olunmuş kreditlər</i>	276	154	97	-	527
<i>- ödənişin 90 gündən artıq gecikdirilməsi və/və ya restrukturizasiya olunmuş kreditlər</i>	356	1,357	31	-	1,744
Cəmi fərdi şəkildə dəyersizləşmiş kreditlər (ümumi məbləğ)	632	1,511	128	-	2,271
Kreditlərin ümumi balans dəyəri	125,182	98,426	11,651	5,016	240,275
Dəyersizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(2,918)	(3,250)	(330)	(96)	(6,594)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	122,264	95,176	11,321	4,920	233,681

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

31 dekabr 2008-ci il tarixinə kreditlərin keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Mikro kreditlər	KOS kreditləri	İstehlak kreditləri	İşçilərə verilmiş kreditlər	Cəmi
Cəmi cari və dəyersizləşməmiş	75,959	77,256	9,637	3,702	166,554
<i>Vaxtı keçmiş, lakin dəyersizləşməmiş - ödənişin 7 gündən az gecikdirilməsi və/və ya restrukturizasiya olunmuş kreditlər</i>	118	43	19	-	180
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyersizləşməmiş	118	43	19	-	180
<i>Fərdi şəkildə dəyersizləşmiş kreditlər (ümumi məbləğ) - ödənişin 8 gündən 90 gündək gecikdirilməsi və/və ya restrukturizasiya olunmuş kreditlər</i>	82	-	93	-	175
<i>- ödənişin 90 gündən artıq gecikdirilməsi və/və ya restrukturizasiya olunmuş kreditlər</i>	126	644	86	20	876
Cəmi fərdi şəkildə dəyersizləşmiş kreditlər (ümumi məbləğ)	208	644	179	20	1,051
Kreditlərin ümumi balans dəyəri	76,285	77,943	9,835	3,722	167,785
Dəyersizləşmə üzrə ehtiyat çözümləri	(1,713)	(1,966)	(352)	(85)	(4,116)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	74,572	75,977	9,483	3,637	163,669

Vaxtı keçmiş, lakin dəyersizləşməmiş kreditlərə əsasən təminatlı kreditlər daxildir. Təminatın edaətli dəyəri gecikdirilmiş faiz ödənişləri və əsas məbləğin ödənilməsinə kifayət edir. Vaxtı keçmiş, lakin dəyersizləşməmiş kimi göstərilən məbləğlər kreditin yalnız ayrı-ayrı ödənişlərinin vaxtı keçmiş məbləğini deyil, bu cür kreditlərin bütöv qalığını əks etdirir.

Bank BMS 39, *Maliyyə Alətləri Tanınması və Qiymətləndirilməsi*, Standartında nəzərdə tutulan portfel üzrə ehtiyatın yaradılması metodologiyasını tətbiq etmiş və baş vermiş, lakin balans tarixinə heç bir fərdi kredit üzrə konkret olaraq müəyyən edilməmiş dəyersizləşmə zərərləri üçün portfel üzrə ehtiyat yaratmışdır. Bankın siyasəti kreditin dəyersizləşməsinə dair konkret olaraq obyektiv dəli müəyyən edilməyə qədər hər bir krediti "cari və dəyersizləşməmiş" kateqoriyasına təsnifləməkdir. Bu siyasət və portfelin dəyersizləşməsi metodologiyasının tətbiqi ilə əlaqədar olaraq dəyersizləşmə üzrə ehtiyat fərdi şəkildə dəyersizləşmiş kreditlərin ümumi məbləğindən artıq ola bilər.

Kreditin dəyersizləşməsinə müəyyən edərkən Bankın nəzərə aldığı əsas amillər onun vaxtı keçmiş statusu və müvafiq girov təminatının (əgər varsa) dəyərini realizasiya etmək imkanidir. Bunun əsasında yuxarıdakı cədvəldə fərdi şəkildə dəyersizləşmiş kreditlərin ödəmə müddətləri üzrə təhlili göstərilir.

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

31 dekabr 2009-cu il tarixinə vaxtı keçmiş, lakin dəyersizləşməmiş kreditlər və fərdi şəkildə dəyersizləşmiş kreditlər üzrə təminatın ədalətli dəyəri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>In thousands of Azerbaijani Manat</i>	Mikro kreditlər	KOS kreditləri	İstehlak kreditləri	İçkilərə verilmiş kreditlər	Cəmi
<i>Vaxtı keçmiş, lakin dəyersizləşməmiş kreditlər üzrə təminatın ədalətli dəyəri</i>					
- daşınmaz əmlak	37	1,845	-	-	1,882
- nəqliyyat vasitələri	19	-	-	-	19
- mal-material ehtiyatları və əvəzlənən	582	748	27	-	1,357
<i>Fərdi şəkildə dəyersizləşmiş kreditlər üzrə təminatın ədalətli dəyəri</i>					
- daşınmaz əmlak	84	3,215	-	-	3,299
- nəqliyyat vasitələri	103	62	-	-	165
- mal-material ehtiyatları və əvəzlənən	1,800	733	280	-	2,813
Cəmi	2,625	6,603	307	-	9,535

31 dekabr 2008-ci il tarixinə vaxtı keçmiş, lakin dəyersizləşməmiş kreditlər və fərdi şəkildə dəyersizləşmiş kreditlər üzrə təminatın ədalətli dəyəri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manat ilə</i>	Mikro kreditlər	KOS kreditləri	İstehlak kreditləri	İçkilərə verilmiş kreditlər	Cəmi
<i>Vaxtı keçmiş, lakin dəyersizləşməmiş kreditlər üzrə təminatın ədalətli dəyəri</i>					
- daşınmaz əmlak	37	85	-	-	122
- nəqliyyat vasitələri	11	-	-	-	11
- mal-material ehtiyatları və əvəzlənən	316	-	49	-	365
<i>Fərdi şəkildə dəyersizləşmiş kreditlər üzrə təminatın ədalətli dəyəri</i>					
- daşınmaz əmlak	-	1,820	-	28	1,848
- nəqliyyat vasitələri	48	-	-	-	48
- mal-material ehtiyatları və əvəzlənən	556	-	297	-	853
Cəmi	968	1,905	346	28	3,247

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların hər bir kateqoriyasının təxmin edilən ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün 29 saylı Qeydə baxın. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların faiz dərəcəsi üzrə təhlili 26 saylı Qeyddə göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 31 saylı Qeyddə açıqlanır.

10 Satıla Bilən İnvestisiya Qiymətli Kağızları

Min Azərbaycan Manatı ilə	31 dekabr 2009	31 dekabr 2008
ARMB tərəfindən buraxılmış borc qiymətli kağızları	-	5,823
Pay qiymətli kağızları	40	40
Cəmi satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	40	5,863

31 dekabr 2009-cu il tarixinə satıla bilən əsas pay qiymətli kağızları aşağıda göstərilir:

Adı	Fəaliyyət növü	Qeydiyyat ölkəsi	Ədalətli dəyər	
			2009	2008
MilliKart	Xidmət	Azərbaycan	40	40
Cəmi			40	40

31 dekabr 2009-cu il tarixinə pay qiymətli kağızları 2006-cı ildə "MilliKart" MMC-nin nizamnamə kapitalına qoyulmuş 40 min AZN məbləğində investisiya qoyuluşunu əks etdirir ki, bu da nizamnamə kapitalının 1%-ni təşkil edir. Hazırda "MilliKart" MMC-nin əsas fəaliyyəti Azərbaycan Respublikası ərazisində on dörd POS terminal vasitəsilə nağd ödənişlər üçün istifadə olunan plastik kartlar üzrə ödəniş prosessinq sisteminin təmin edilməsidir. Bank, həmin pay qiymətli kağızlarını Bank tərəfindən buraxılmış plastik kartlar vasitəsilə prosessinq əməliyyatlarını həyata keçirən "MilliKart" MMC-nin xidmətlərindən istifadə etmək məqsədilə ikin şərhi kimi əldə etmiş və saxlayır.

Bank, ARMB tərəfindən buraxılmış borc qiymətli kağızlarını 2009-cu ilin yanvar ayında ödəmə müddətinin başa çatma tarixində tam olaraq geri qaytarmışdır.

31 dekabr 2009-cu il tarixinə satıla bilən investisiya qiymətli kağızları kütləvi surətdə alınır-satılır. Yerli maliyyə bazarlarının xarakterinə görə həmin investisiya qoyuluşlarının cari bazar dəyəri haqqında məlumat əldə etmək qeyri-mümkündür. Bu cür investisiya qoyuluşlarının ədalətli dəyəri investisiya qoyulan müəssisənin əməliyyat fəaliyyətindən yaranan diskontlaşdırılmış nağd pul axınlanna əsasən müəyyən edilir.

Rəhbərlik, Bankın "MilliKart" MMC-dəki investisiya qoyuluşunun ədalətli dəyərini kifayət qədər dəqiq qiymətləndirmək iqtidarında deyil. Həmin investisiya qoyuluşu 40 min AZN məbləğində ilkin dəyərlə göstərilmişdir (31 dekabr 2008: 40 min AZN). Investisiya qoyulan müəssisə öz fəaliyyəti haqqında son maliyyə məlumatlarını dərc etməmiş, onun səhmləri birjada alınır-satılır, həmçinin səhmlərinin son bazar qiyməti ilə bağlı ictimaiyyətə açıq mənbələrdə məlumat mövcud deyildir.

11 Binalar, Avadanlıqlar və Qeyri-Maddi Aktivlər

	Kompüter	Mebel və ofis avadanlığı	Neqliyyat vasitələri	Binalar və icarəyə götürülmüş aktivlərin yaxşılaşdırıl- ması	Cəmi binalar və avadanlıqlar	Proqram təminatı lisensiyala- n	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>							
1 yanvar 2008-ci il tarixinə dəyər	713	1,446	115	2,982	5,256	124	5,380
Yığılmış amortizasiya	(317)	(617)	(56)	(762)	(1,752)	(52)	(1,804)
1 yanvar 2008-ci il tarixinə balans dəyəri	396	829	59	2,220	3,504	72	3,576
Əlavələr	383	880	123	1,154	2,540	935	3,475
Amortizasiya ayrımları	(191)	(403)	(47)	(276)	(917)	(30)	(947)
31 dekabr 2008-ci il tarixinə balans dəyəri	588	1,306	135	3,098	5,127	977	6,104
31 dekabr 2008-ci il tarixinə dəyər	1,088	2,326	238	4,136	7,788	1,059	8,847
Yığılmış amortizasiya	(500)	(1,020)	(103)	(1,038)	(2,661)	(82)	(2,743)
31 dekabr 2008-ci il tarixinə balans dəyəri	588	1,306	135	3,098	5,127	977	6,104
Əlavələr	352	1,504	93	1,338	3,287	1,489	4,776
Amortizasiya ayrımları	(255)	(612)	(65)	(359)	(1,291)	(472)	(1,763)
31 dekabr 2009-cu il tarixinə balans dəyəri	685	2,198	163	4,077	7,123	1,994	9,117
31 dekabr 2009-cu il tarixinə dəyər	1,440	3,779	322	4,838	10,379	2,548	12,927
Yığılmış amortizasiya	(755)	(1,581)	(159)	(761)	(3,256)	(554)	(3,810)
31 dekabr 2009-cu il tarixinə balans dəyəri	685	2,198	163	4,077	7,123	1,994	9,117

12 Digər Maliyyə Aktivləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2009	31 dekabr 2008
Pul köçürmələri sistemləri üzrə operatorlarla hesablaşmalar	180	122
Plastik kartlarla hesablaşmalar	69	95
Digər	40	-
Dəyersizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla	-	(54)
Cəmi digər maliyyə aktivləri	289	163

2009-cu il ərzində digər maliyyə aktivlərinin dəyersizləşməsi üzrə ehtiyatın hərəkəti aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Plastik kartlarla hesablaşmalar	Cəmi
1 yanvar 2009-cu il tarixinə dəyersizləşmə üzrə ehtiyat	54	54
İl ərzində silinmiş ümitsiz borclar	(54)	(54)
31 dekabr 2009-cu il tarixinə dəyersizləşmə üzrə ehtiyat	-	-

2008-ci il ərzində digər maliyyə aktivlərinin dəyersizləşməsi üzrə ehtiyatın hərəkəti aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Plastik kartlarla hesablaşmalar	Cəmi
1 yanvar 2008-ci il tarixinə dəyersizləşmə üzrə ehtiyat	-	-
İl ərzində ehtiyatın yaradılması	54	54
31 dekabr 2008-ci il tarixinə dəyersizləşmə üzrə ehtiyat	54	54

31 dekabr 2009-cu il tarixinə digər maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Pul köçürmələri sistemləri üzrə operatorlarla hesablaşmalar	Plastik kartlarla hesablaşmalar	Digər	Cəmi
Vaxt keçməmiş və dəyersizləşməmiş - Hesabat dövrü başa çatdıqdan sonra alınmış və ya ödənilmişdir	180	69	40	289
Cəmi vaxt keçməmiş və dəyersizləşməmiş	180	69	40	289

12 Digər Maliyyə Aktivləri (davamı)

31 dekabr 2008-ci il tarixinə digər maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>MİN Azərbaycan Mənafi ilə</i>	Pul köçürmələri sistemləri üzrə operatorlarla hesablaşmalar	Plastik kartlarla hesablaşmalar	Cəmi
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyersizləşməmiş</i> - Hesabat dövrü başa çatdıqdan sonra alınmış və ya ödənilmişdir	122	41	163
Cəmi vaxtı keçməmiş və dəyersizləşməmiş	122	41	163
<i>Fərdi şəkildə dəyersizləşmiş debitor borclar (ümumi məbləğ)</i> - ödənişin 30 gündən 90 günədək gecikdirilməsi	-	54	54
Cəmi fərdi şəkildə dəyersizləşmiş (ümumi məbləğ)	-	54	54
<i>Dəyersizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla</i>	-	(54)	(54)
Cəmi digər maliyyə aktivləri	122	41	163

Digər maliyyə aktivinin dəyersizləşməsinə müəyyən edərkən Bankın nəzərə aldığı əsas amillər onun vaxtı keçmiş statusu və müvafiq girov təminatının (əgər varsa) dəyərini realizasiya etmək imkanındır. Bunun əsasında yuxarıdakı cədvəldə fərdi şəkildə dəyersizləşmiş digər maliyyə aktivlərinin ödəmə müddətləri üzrə təhlili göstərilir. Vaxtı keçməmiş və dəyersizləşməmiş, lakin yenidən baxılmış qalıqlar artıq şərtlərinə baxılmış və əks təqdirdə vaxtı keçmiş və dəyersizləşmiş ola bilən digər maliyyə aktivinin balans dəyərini əks etdirir.

Digər maliyyə aktivlərinin hər bir kateqoriyasının ədalətli dəyəri haqqında məlumat 29 saylı Qeyddə göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 31 saylı Qeyddə açıqlanır.

13 Digər Aktivlər

<i>MİN Azərbaycan Mənafi ilə</i>	31 dekabr 2009	31 dekabr 2008
<i>Qeyri-maddi aktivlər və əvəzləmənin alınması üçün qabaqcadan ödənişlər</i>	732	96
<i>Qabaqcadan ödənilmiş xərclər</i>	265	192
<i>Digər</i>	-	328
Cəmi digər aktivlər	997	616
<i>Carı</i>	265	520
<i>Uzunmüddətli</i>	732	96

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 31 saylı Qeyddə açıqlanır.

AccessBank QSC**31 dekabr 2009-cu il tarixinə Maliyyə Hesabatları Üzrə Qeydlər****14 Digər Banklara Ödəniləcək Vəsaitlər**

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2009	31 dekabr 2008
Digər bankların müxbir hesabları və overmayt depozitləri	2	2
Digər bankların qısamüddətli yerləşdirmələri	3,003	-
Cəmi digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	3,005	2

30 aprel 2009 və 29 oktyabr 2009-cu il tarixlərində AccessBank Liberiya AccessBank QSC-yə bazar faiz dərəcəsinə uyğun faizlə 3,023 min ABŞ dolları və 523 min ABŞ dolları məbləğində qısamüddətli depozitlər yerləşdirmişdir. Həmin depozitlərin ödəmə müddətləri müvafiq olaraq 25 aprel 2010 və 27 aprel 2010-cu il tarixlərində başa çatır. 31 dekabr 2009-cu il tarixinə həmin depozitlərin qalığı müvafiq olaraq 3,208 min ABŞ dolları və ya 2,576 min AZN və 532 min ABŞ dolları və ya 427 min AZN təşkil etmişdir.

15 Müştəri Hesabları

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2009	31 dekabr 2008
Dövlət müəssisələri və ictimai təşkilatlar		
- Müddətli depozitlər	3,003	-
Digər hüquqi şəxslər		
- Cari/hesablaşma hesabları	2,651	1,007
- Müddətli depozitlər	10,575	4,375
Fiziki şəxslər		
- Cari/tebliq hesabları	6,265	3,780
- Müddətli depozitlər	42,505	12,690
Cəmi müştəri hesabları	64,999	21,852

Müştəri hesablarının iqtisadi sektorlar üzrə bölgüsü aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2009		31 dekabr 2008	
	Məbləğ	%	Məbləğ	%
Fiziki şəxslər	48,770	75,0	16,470	75,4
Sığorta və digər maliyyə xidmətləri	10,610	16,3	4,274	19,6
Dövlət müəssisələri	3,003	4,6	-	-
Ticarət, xidmət və istehsal	2,616	4,1	1,108	5,0
Cəmi müştəri hesabları	64,999	100,0	21,852	100,0

31 dekabr 2009-cu il tarixinə Bankın müştəri hesablarında vəsaitlərinin ümumi qalığı 150 min AZN-dən yuxarı olan 51 müştəri (31 dekabr 2008: 18 müştəri) olmuşdur. Həmin vəsaitlərin ümumi qalığı 32,709 min AZN (31 dekabr 2008: 7,984 min AZN) və ya müştəri hesablarının 50%-ni (31 dekabr 2008: 37%) təşkil edir.

Müştəri hesablarının hər bir kateqoriyasının ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün 29 saylı Qeyddə baxın. Müştəri hesablarının faiz dərəcəsi üzrə təhlili 26 saylı Qeyddə göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 31 saylı Qeyddə açıqlanır.

AccessBank QSC**31 dekabr 2009-cu il tarixinə Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər****16 Borc Götürülmüş Digər Vəsaitlər**

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2009	31 dekabr 2008
Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı	22,317	2,015
Developing World Markets Securitizations S.A. - MFBA BOND 1	20,606	20,486
Kreditanstalt für Wiederaufbau	19,335	11,910
Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası	13,847	2,491
Petterlaar Effectenbewaarbedrijf N.V	11,573	5,909
Triodos Custody B.V (Triodos Fair Share Fondunun qeydiyyatı)	9,993	5,978
Blue Orchard Loan for Development	9,697	9,667
Global Microfinance Facility	8,165	8,143
Dexia Micro Credit Fondu	6,608	9,631
Bank im Bistum Essen	5,720	5,691
İsveçrə İnkişaf etməkdə olan Bazarların İnvestisiya Fondu	4,914	4,897
VDB Spaarbank N.V.	4,836	4,810
MINLAM Microfinance Offshore Master Fund LP	4,110	4,097
Impulse Microfinance Investment Fondu	4,068	4,050
Global Commercial Microfinance Consortium, LTD	3,207	3,191
Qara Dəniz Ticarət və İnkişaf Bankı	2,521	3,248
Triple Jump B.V.	2,486	2,476
Microfinance Loan Obligations S.A. - Compartment Local	2,467	2,460
OPEC Beynəlxalq İnkişaf Fondu	2,235	3,121
ReponsAbility S.L.C.A.V.	2,095	2,090
ÖkoCredİt Ecumenical Development Cooperative Society U.A.	1,812	3,065
Developing World Markets Securitizations S.A – SNS Microfinance Fondu	1,611	1,604
Asiya İnkişaf Bankı	1,305	2,087
Dual Return Fund S.L.C.A.V.	1,259	2,462
EMF Microfinance AgmV	1,218	1,216
Finathic Microfinance Fondu	841	801
Vantage Mutual Fondu	274	255
Cəmi borc götürülmüş digər vəsaitlər	169,129	128,051

19 noyabr 2008-ci il tarixində Bank ilə Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı arasında 28,000 min ABŞ dolları məbləğində sindikatslaşdırılmış kredit müqaviləsi imzalanmışdır. Kredit Bankı 10 mart 2009 və 19 oktyabr 2009-cu il tarixlərində hər biri 14,000 min ABŞ dolları olmaqla iki tranşda təqdim edilmişdir. Kreditin əsas hissəsinin 9 iyun 2010-cu il tarixindən başlayaraq 9 dekabr 2011-ci il tarixinə qədər yarımillik hissələrlə geri qaytarılması nəzərdə tutulur. Kredit üzrə faizlər 9 iyun 2009-cu il tarixindən başlayaraq yarımillik hissələrlə ödənilir. 31 dekabr 2009-cu il tarixində bu borc vəsaiti üzrə qalıq 27,788 min ABŞ dolları və ya 22,317 min AZN (31 dekabr 2008: 2,515 min ABŞ dolları və ya 2,015 min AZN) təşkil etmişdir.

25 iyun 2009 və 1 dekabr 2009-cu il tarixlərində Bank ilə Petterlaar Effectenbewaarbedrijf N.V. arasında müvafiq olaraq 5,000 min ABŞ dolları və 1,608 min AZN (2,000 min ABŞ dolları ekvivalenti) məbləğində kredit müqavilələri imzalanmışdır. Kreditlərin əsas hissəsinin müvafiq olaraq 15 mart 2012 və 31 iyul 2012-ci il tarixlərində iki bərabər hissədə və 18 dekabr 2011-ci il tarixində bir hissədə geri qaytarılması nəzərdə tutulur. 5,000 min ABŞ dolları məbləğində kredit üzrə faizlərin yarımillik hissələrlə və digər kreditlər üzrə rüblük hissələrlə ödənilməsi nəzərdə tutulur. 31 dekabr 2009-cu il tarixində Petterlaar Effectenbewaarbedrijf N.V.-dən alınmış borc vəsaitləri üzrə qalıq 14,410 min ABŞ dolları və ya 11,573 min AZN (31 dekabr 2008: 7,377 min ABŞ dolları və ya 5,909 min AZN) təşkil etmişdir.

16 Borc Götürülmüş Digər Vəsaitlər (davamı)

6 noyabr 2009-cu il tarixində Bank ilə Kreditanstalt für Wiederaufbau arasında 22,000 min ABŞ dolları məbləğində kredit müqaviləsi imzalanmışdır. Kredit üzrə faizlərin 2011-ci ilin mart ayından başlayaraq altı hissədə ödənilməsi nəzərdə tutulur. Kreditin əsas hissəsinin 30 sentyabr 2013-cü il tarixinə qədər altı bərabər yarımillik hissələrlə geri qaytarılması nəzərdə tutulur. 31 dekabr 2009-cu il tarixinə Kreditanstalt für Wiederaufbaudan alınmış borc vəsaitləri üzrə qalıq 24,075 min ABŞ dolları və ya 19,335 min AZN (31 dekabr 2008: 14,869 min ABŞ dolları və ya 11,910 min AZN) təşkil etmişdir.

18 dekabr 2009-cu il tarixində Bank ilə Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası arasında 15,000 min ABŞ dolları məbləğində kredit müqaviləsi imzalanmışdır. Kreditin əsas hissəsinin 15 mart 2014-cü il tarixinə qədər altı bərabər yarımillik hissələrlə geri qaytarılması nəzərdə tutulur. Kredit üzrə faizlərin 2010-cu ilin iyun ayından başlayaraq yarımillik hissələrə ödənilməsi nəzərdə tutulur. 31 dekabr 2009-cu il tarixinə Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyasından alınmış borc vəsaitləri üzrə qalıq 17,244 min ABŞ dolları və ya 13,847 min AZN (31 dekabr 2008: 3,110 min ABŞ dolları və ya 2,491 min AZN) təşkil etmişdir.

1 sentyabr 2009-cu il tarixində Bank ilə Triodos SICAV II (Triodos Mikromaliyyələşdirmə Fondu) arasında 5,000 min ABŞ dolları məbləğində kredit müqaviləsi imzalanmışdır. Kreditin əsas hissəsinin 1 oktyabr 2011-ci il tarixində geri qaytarılması nəzərdə tutulur. Kredit üzrə faizlər 1 yanvar 2010-cu il tarixindən başlayaraq yarımillik hissələrlə ödənilir. 31 dekabr 2009-cu il tarixində Triodos SICAV II-dən (Triodos Mikromaliyyələşdirmə Fondu) alınmış borc vəsaitləri üzrə qalıq 12,443 min ABŞ dolları və ya 9,993 min AZN (31 dekabr 2008: 7,463 min ABŞ dolları və ya 5,978 min AZN) təşkil etmişdir.

Yuxarıda qeyd olunan bütün borc vəsaitlərinin, o cümlədən keçmiş illərdə alınmış borc vəsaitlərinin hamısı bazar faiz dərəcələri ilə əldə edilmişdir.

Bankın yuxarıda qeyd olunan kredit müqavilələrində nəzərdə tutulan bəzi xüsusi şərtlərə riayət etməsi tələb olunur. 31 dekabr 2009-cu il tarixində rəhbərlik Bank tərəfindən həmin şərtlərə riayət olunduğunu hesab edir.

Borc götürülmüş digər vəsaitlərin hər bir kateqoriyasının ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün 29 sayılı Qeyddə baxın. Borc götürülmüş digər vəsaitlərin faiz dərəcəsi üzrə təhlili 26 sayılı Qeyddə göstərilir. 31 dekabr 2009-cu il tarixinə mövcud olan bütün kreditlər üzrə bazar faiz dərəcəsinə uyğun faiz dərəcəsi (31 dekabr 2008: bazar faiz dərəcəsinə uyğun faiz dərəcəsi) hesablanmışdır. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 31 sayılı Qeyddə açıqlanır.

31 dekabr 2009 və 31 dekabr 2008-ci il tarixlərində borc götürülmüş digər vəsaitlərin hər bir kateqoriyasının balans dəyəri təxminən onların ədalətli dəyərinə bərabərdir. 31 dekabr 2009-cu il tarixində borc götürülmüş digər vəsaitlərin təxmin edilən ədalətli dəyəri 169,120 min AZN (31 dekabr 2008: 128,051 min AZN) təşkil etmişdir.

17 Digər Maliyyə Passivləri

Digər maliyyə passivlərinə aşağıdakılar daxildir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2009	31 dekabr 2008
Hesablanmış içkilərə sərf edilən xərclər	1,661	409
Hesablanmış xərclər	176	167
Pulköçürmə sistemləri ilə hesablaşmalar	136	180
Digər	134	-
Cəmi digər maliyyə passivləri	2,107	756

Digər maliyyə passivlərinin hər bir kateqoriyasının ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün 29 sayılı Qeydə baxın.

18 Subordinasiyalı Borc Öhdəlikləri

2 iyul 2007-ci il tarixində Bank ilə Deutsche Bank Aktiengesellschaft (Almaniya) arasında bazar faiz dərəcəsinə uyğun faiz dərəcəsi ilə 10,211 min ABŞ dolları məbləğində subordinasiyalı kredit müqaviləsi imzalanmışdır. Kreditin əsas hissəsinin 31 dekabr 2014-cü il tarixində geri qaytarılması nəzərdə tutulur. Kredit üzrə faizlər 31 avqust 2007-ci il tarixindən rüblük ödənilir. Bankın likvidasiyası halında subordinasiyalı borc öhdəlikləri bütün digər kreditörün tələbləri yerinə yetirildikdən sonra ödənilir. Bankın yuxarıda qeyd olunan kredit müqaviləsində nəzərdə tutulan müəyyən xüsusi şərtlərə riayət etməsi tələb olunur. 31 dekabr 2009-cu il tarixinə rəhbərlik Bank tərəfindən həmin şərtlərə riayət olunduğunu hesab edir. 31 dekabr 2009-cu il tarixinə bu borc vəsaiti üzrə qalıq 10,223 min ABŞ dolları və ya 8,222 min AZN (31 dekabr 2008: 10,238 min ABŞ dolları və ya 8,189 min AZN) təşkil etmişdir.

Subordinasiyalı borc öhdəliklərinin ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün 29 sayılı Qeydə baxın. Subordinasiyalı borc öhdəliklərinin faiz dərəcəsi üzrə təhili 28 sayılı Qeyddə göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 31 sayılı Qeyddə açıqlanır.

AccessBank QSC**31 dekabr 2009-cu il tarixinə Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər****19 Nizamnamə Kapitalı**

<i>Səhmlərin sayı istisna olmaqla, min AZN ilə</i>	Səhmlərin sayı	Adi səhmlər	Cəmi
1 yanvar 2008-ci il	11,000	11,000	11,000
Emissiya edilmiş yeni səhmlər	9,000	9,000	9,000
1 yanvar 2009-cu il	20,000	20,000	20,000
Emissiya edilmiş yeni səhmlər	-	-	-
31 dekabr 2009-cu il	20,000	20,000	20,000

31 dekabr 2009-cu il tarixinə Bankın təsdiq edilmiş səhmlərinin hər birinin nominal dəyəri 1 AZN olmaqla cəmi 20,000 səhmdən ibarətdir (31 dekabr 2008: bir səhm 1 AZN). Emissiya edilmiş bütün adi səhmlər tamamilə ödənilmişdir və hər biri bir səs hüququ verir.

31 dekabr 2009 və 2008-ci il tarixlərinə Bankın təsisçilərinin strukturu aşağıdakı kimidir:

Təsisçilər	31 dekabr 2009, % iştirak payı	31 dekabr 2008, % iştirak payı
Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası	20.00	20.00
Qara Dəniz Ticarət və İnkişaf Bankı	20.00	20.00
Kreditanstalt für Wiederaufbau	20.00	20.00
Avropa Yenidənqurma və İnkişaf bankı	20.00	20.00
AccessHolding	16.53	16.53
LFS Financial Systems	3.47	3.47
Cəmi	100.0	100.0

20 Faiz Gəlirləri və Xərcləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2009	2008
Faiz gəlirləri		
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	66,647	45,092
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	1,507	92
Satıla bilən investisiya kağızları	44	287
Cəmi faiz gəlirləri	68,198	45,471
Faiz xərcləri		
Borc götürülmüş digər vəsaitlər	13,411	10,207
Müddətli depozitlər	4,231	1,377
Digər bankların müddətli yerləşdirmələri	158	-
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	933	961
Cəmi faiz xərcləri	18,733	12,545
Xalis faiz gəlirləri	49,465	32,926

21 Haqq və Komissiya Gəlirləri və Xərcləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2009	2008
Haqq və komissiya gəlirləri		
- Hesablama əməliyyatları	377	279
- Xarici valyuta əməliyyatları üzrə komissiya gəlirləri	147	99
- Nağd pul əməliyyatları	132	86
- Təqdim edilmiş zəmanət məktubları	40	17
- Digər	71	42
Cəmi haqq və komissiya gəlirləri	767	523
Haqq və komissiya xərcləri		
- Plastik kartlarla əməliyyatlar	76	29
- Kassa əməliyyatları	43	125
- Hesablama əməliyyatları	38	36
- Digər	14	10
Cəmi haqq və komissiya xərcləri	171	200
Xalis haqq və komissiya gəlirləri	596	323

22 İnzibati və Digər Əməliyyat Xərcləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2009	2008
İşçilərə sərf olunan xərclər	16,595	10,356
Reklam və marketing xidmətləri	1,817	1,147
Çap, dəftərxana və ofis xərcləri	1,314	1,004
Mülkiyyət və avadanlıqların amortizasiyası	11	917
Ofis binalarının icarəsi	1,245	1,071
Temir və istismar xərcləri	1,158	607
Mühafizə xidmətləri	936	682
Xidmət və üzvlük haqları	800	1,000
Rəbitə xidmətləri	779	514
Program təminatının dəstəklənməsi xərcləri	525	22
Program təminatının amortizasiyası	11	30
Ezamiyyə xərcləri	152	143
Kommunal xərclər	134	107
Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna üzvlük haqları	110	44
Digər	551	427
Cəmi inzibati və digər əməliyyat xərcləri	27,879	18,071

İşçilərə sərf olunan xərclərə 2,195 min AZN (2008: 1,837 min AZN) məbləğində sosial sığorta ayırmaları daxildir.

23 Mənfəət Vergisi

Məcmu gəlirlər haqqında hesabatda uçota alınmış mənfəət vergisi krediti aşağıdakı komponentlərdən ibarətdir:

Min Azərbaycan Manatı ilə	2009	2008
Carli vergi xərci	8	2,915
Təxirə salınmış vergi (kredit)/xərci	(12)	43
İl üzrə mənfəət vergisi (kredit)/xərci	(4)	2,958

31 dekabr 2009-cu il tarixində tamamlanan il ərzində Bankın mənfəətinin böyük hissəsinə 22% mənfəət vergisi hesablanmışdır. Gözlənilən və faktiki tətbiq edilən vergi xərclərinin tutuşdurulması aşağıda göstərilir.

Min Azərbaycan Manatı ilə	2009	2008
Vergidən əvvəlki mənfəət	19,982	13,413
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş vergi dərəcəsinə əsasən hesablanmış mənfəət vergisi xərci (22%)	4,306	2,951
Müvəqqəti fərqlərin vergi təsiri	106	7
Üç illik vergi güzəştinə görə hesablanmış carli vergi öhdəliyi	(4,786)	-
Üç illik vergi güzəştinə görə yaranan müvəqqəti fərqlərin vergi təsirinə geri qaytarılması	280	-
İl üzrə mənfəət vergisi (kredit)/xərci	(4)	2,958

2008-ci il ərzində "Bankların, sığorta və təkrarsığorta şirkətlərinin kapitallaşma səviyyəsinin artırılmasının stimullaşdırılması haqqında" yeni qanun tətbiq edilmişdir. Bu qanuna əsasən bankların, sığorta və təkrarsığorta şirkətlərinin mənfəətinin nizamnamə kapitalının artırılmasına yönəldilmiş hissəsi 1 yanvar 2009-cu il tarixindən etibarən 3 il müddətində mənfəət vergisindən azad olunmuşdur. Rəhbərlik, yeni qanunun müddəalarından yararlanmaq məqsədilə, 31 dekabr 2009-cu il tarixində tamamlanan ilin nəticələri üzrə hər hansı carli vergi öhdəliyini hesablamamışdır. Nizamnamə kapitalının artımına yönəldilmiş carli vergiyə cəlb edilən mənfəət 21,800 min AZN (2008: sıfır) təşkil etmişdir.

19 iyun 2009-cu il tarixində Vergi Məcəlləsinə edilmiş dəyişikliklərə əsasən, 1 yanvar 2010-cu il tarixindən etibarən Azərbaycan Respublikasında mənfəət vergisi dərəcəsi 22%-dən 20%-ə endirilmişdir.

BMHS və Azərbaycanın vergi qanunvericiliyi arasındakı fərqlər nəticəsində maliyyə hesabatlarının hazırlanması və mənfəət vergisinin hesablanması məqsədilə aktiv və passivlərin balans dəyəri arasında müvəqqəti fərqlər emalə gəlir. Yuxarıda qeyd olunan üç illik vergi güzəştinə görə 31 dekabr 2008-ci il tarixinə 12 min AZN məbləğində təxirə salınmış xalis vergi öhdəliyi yaranmış bütün müvəqqəti fərqlərin vergi güzəşt dövrünün sonuna qədər qaytarılacağı faktını nəzərə alaraq 2009-cu il ərzində tamamilə geri qaytarılmışdır.

23 Mənfəət Vergisi (davamı)

Həmin müvəqqəti fərqlər üzrə hərəkətlərin vergi təsiri aşağıda göstərilir:

	1 yanvar 2009	Mənfəət və zərər haqqında hesabata gəlir(xərc) kimi yazılmışdır	31 dekabr 2009
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>			
Vergi bazasını azaldan/(artıran) müvəqqəti fərqlərin vergi təsiri			
Mülkiyyət, əvədlər və qeyri-maddi aktivlər	(18)	18	-
Digər öhdəliklər	6	(6)	-
Təxirə salınmış xalis vergi aktivli(öhdəliyi)	(12)	12	-

	1 yanvar 2008	Mənfəət və zərər haqqında hesabata gəlir(xərc) kimi yazılmışdır	31 dekabr 2008
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>			
Vergi bazasını azaldan/(artıran) müvəqqəti fərqlərin vergi təsiri			
Mülkiyyət, əvədlər və qeyri-maddi aktivlər	(12)	(6)	(18)
Digər öhdəliklər	43	(37)	6
Təxirə salınmış xalis vergi aktivli(öhdəliyi)	31	(43)	(12)

24 Səhm üzrə Mənfəət

Səhm üzrə əsas mənfəət/(zərər) pay səhmləri istisna olmaqla, Bankın səhmdarlarına aid olan xalis mənfəət və ya zərəri il ərzində dövriyyədə olan adi səhmlərin orta sayına bölməklə hesablanır.

Bank, mənfəətin azaldılması effektivə malik olan potensial adi səhmlərə malik deyil. Buna görə, səhm üzrə azaldılmış mənfəət səhm üzrə əsas mənfəətə bərabərdir. Səhm üzrə mənfəətin hesablanması aşağıda göstərilir:

<i>Səhmlərin sayı istisna olmaqla, min AZN ilə</i>	2009	2008
İl üzrə adi səhmlərin sahiblərinə aid olan mənfəət	19,986	10,455
Dövriyyədə olan adi səhmlərin orta sayı (min ədədlə)	20,000	15,844
Adi səhm üzrə əsas və azaldılmış mənfəət (bir səhm üzrə AZN ilə)	0.99	0.66

25 Səqment üzrə Məlumatlar

Əməliyyat məsələləri ilə bağlı əsas qərarları qəbul edən İdarə Heyəti, fəaliyyətin qiymətləndirilməsi və resursların bölüşdürülməsi məqsədilə, əsasən BMHS-ə uyğun hesabatların hazırlanması üçün tələb olunan məlumatları əks etdirən Bankın daxili hesabatlarını nəzərdən keçirir. Həmin hesabatlara əsasən müəyyən edilmiş əməliyyat səqmentləri aşağıda göstərilir:

- Mikro – korporativ məqsədlər üçün müəssisələrə verilmiş 8 min AZN-dək olan mikro kreditlərdir;
- Etibarlı girovla verilmiş kreditlər – korporativ məqsədlər üçün müəssisələrə verilmiş 8-16 min AZN-dək olan mikro kreditlərdir;
- Kiçik və orta biznes kreditləri – korporativ məqsədlər üçün kiçik və orta həcmli müəssisələrə verilmiş 16 min AZN-dən yuxarı olan kreditlərdir;
- İstehlak kreditləri – Verilmiş istehlak kreditləri və fiziki şəxslərdən cəlb edilmiş depozitlərdir; və
- İşçilərə verilmiş kreditlər – Bankın işçilərinə verilmiş kreditlərdir.

Hazırkı maliyyə hesabatlarının hazırlanması məqsədilə Bank, "Mikro" və "Etibarlı girovla verilmiş kreditlər" səqmentlərini birləşdirərək bu hesabat səqmentini "Mikro" səqmenti adlandırmış; və "İstehlak kreditləri" və "İşçilərə verilmiş kreditlər" səqmentlərini birləşdirərək bu hesabat səqmentini "İstehlak kreditləri" səqmenti adlandırmışdır. Bank, bu səqmentləri BMHS 8-də nəzərdə tutulan kəmiyyət və keyfiyyət tələblərinə uyğun olaraq birləşdirmişdir.

İdarə Heyəti əməliyyat səqmentləri üzrə maliyyə nəticələrini vergidən əvvəl düzəliş edilmiş mənfəətin hesablanmasına əsasən müəyyən edir. Bu qiymətləndirməyə aşağıdakı müvafiq üzlaşdirmədə göstərilən əməliyyat səqmentləri üzrə bəzi xərclərin təsiri daxil deyil. İdarə Heyətinə təqdim edilmiş digər məlumatlar aşağıdakı müvafiq üzlaşdirmədə göstərilən maddələr istisna olmaqla, hazırkı maliyyə hesabatlarında göstərilən qaydaya uyğun olaraq qiymətləndirilir. Üzlaşdırılan maddələr Bank səviyyəsində idarə olunur və idarəetmə və/və ya hesabat məqsədləri üçün səqmentlər arasında bölüşdürülmür.

25 Səqment üzrə Məlumatlar (davamı)

31 dekabr 2009-cu il tarixində tamamlanan il üzrə Bankın hesabat səqmentləri haqqında məlumat aşağıda təqdim edilir:

<i>MİN Azərbaycan Manatı ilə</i>	Mikro kreditlər	KOS kreditləri	İstehlak kreditləri	Cəmi
31 dekabr 2009-cu il tarixində tamamlanan il				
Üçüncü tərəflərdən əldə edilmiş gəlirlər:				
- Faiz gəlirləri	40,250	21,706	4,611	66,567
- Haqq və komissiya gəlirləri	-	-	767	767
- Digər əməliyyat gəlirləri	-	-	399	399
Üçüncü tərəflərdən əldə edilmiş gəlirlər	40,250	21,706	5,777	67,733
Üçüncü tərəflərdən əldə edilmiş xərclər:				
- Faiz xərcləri	9,760	7,674	1,299	18,733
- Haqq və komissiya xərcləri	-	-	171	171
- Kreditlərin dəyersizləşməsi üzrə ehtiyat	1,250	1,284	65	2,599
Üçüncü tərəflərdən əldə edilmiş xərclər	11,010	8,958	1,535	21,503
Qeyri-səqment fəaliyyəti üzrə gəlirlər, inzibati və digər əməliyyat xərcləri və mənfəət vergisindən əvvəl düzəliş edilmiş mənfəət				
	29,240	12,748	4,242	46,230
Cəmi hesabat aktivləri	122,264	95,176	16,241	233,681
31 dekabr 2008-ci il tarixində tamamlanan il				
Üçüncü tərəflərdən əldə edilmiş gəlirlər:				
- Faiz gəlirləri	24,277	17,326	3,489	45,092
- Haqq və komissiya gəlirləri	-	-	523	523
- Digər əməliyyat gəlirləri	-	-	351	351
Üçüncü tərəflərdən əldə edilmiş gəlirlər	24,277	17,326	4,363	45,966
Üçüncü tərəflərdən əldə edilmiş xərclər:				
- Faiz xərcləri	5,703	5,827	1,015	12,545
- Haqq və komissiya xərcləri	-	-	200	200
- Kreditlərin dəyersizləşməsi üzrə ehtiyat	926	988	202	2,116
Üçüncü tərəflərdən əldə edilmiş xərclər	6,629	6,815	1,417	14,861
Qeyri-səqment fəaliyyəti üzrə gəlirlər, inzibati və digər əməliyyat xərcləri və mənfəət vergisindən əvvəl düzəliş edilmiş mənfəət				
	17,648	10,511	2,946	31,105
Cəmi hesabat aktivləri	74,572	75,977	13,120	163,669

25 Səqment üzrə Məlumatlar (davamı)

Vergidən əvvəl düzəliş edilmiş mənfəət ilə cəmi vergidən əvvəlki mənfəətin özləşdirilməsi aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2009-cu il tarixində tamamlanan il	31 dekabr 2008-ci il tarixində tamamlanan il
Qeyri-səqment fəaliyyəti üzrə gəlirlər, inzibati və digər əməliyyat xərcləri və mənfəət vergisindən əvvəl düzəliş edilmiş mənfəət	46,230	31,105
Qeyri-səqment fəaliyyəti üzrə faiz gəlirləri	1,631	379
Inzibati və digər əməliyyat xərcləri	27,879	18,071
Vergidən əvvəlki mənfəət	19,982	13,413

Hesabat səqmentləri üzrə aktivlərin cəmi aktivlər ilə özləşdirilməsi aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2009	31 dekabr 2008
Cəmi səqment aktivləri	233,681	163,669
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	46,567	16,360
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	253	995
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	40	5,863
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	9,828	20
Ödəniş tarixində saxlanılan investisiya qiymətli kağızları	-	125
Əsas vəsaitlər	7,123	5,127
Qeyri-maddi aktivlər	1,994	977
Digər maliyyə aktivləri	289	163
Digər aktivlər	997	616
Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat üzrə cəmi aktivlər	300,772	193,915

Rəhbərliyə hesabatların hazırlanması zamanı Bank, Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun hazırlanmış məlumatlardan istifadə edir.

Müvafiq olaraq özləşdirilən maddələrə aşağıdakılar daxildir:

- kreditlər və avanslardan başqa maliyyə aktivləri üzrə yaranmış faiz gəlirləri;
- səqmentlər arasında bölüşdürülməyən xərclər (əsasən inzibati və digər əməliyyat xərcləri); və
- səqmentlər arasında bölüşdürülməyən maliyyə və qeyri-maliyyə aktivləri

Özləşdirmələrin apanılması üçün hər hansı qiymətləndirmə düzəlişləri tələb olunmur.

Yuxarıdakı cədvəldə göstərilən səqment məlumatları ABŞ dolları ilə hazırlanmış və hazırkı maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı AZN-ə çevrilmişdir. Balans maddələri hesabat tarixinə qüvvədə olan rəsmi valyuta məzənnəsinə uyğun olaraq çevrilmişdir. Rəhbərliyin fikrinə, gəlir və xərclərin çevrilməsi üçün istifadə edilmiş valyuta məzənnələri müvafiq əməliyyatların həyata keçirildiyi tarixdə qüvvədə olan məzənnəyə təxminən bərabər olmuşdur.

Bankın gəlirlərinin 10%-ni və ya daha çox hissəsini təmin edən böyük bir müştərisi yoxdur. Buna görə Bank böyük müştərilər haqqında əlavə məlumat təqdim etmir.

Bank maliyyə riskləri, o cümlədən kredit, likvidlik, bazar və əməliyyat risklərinə məruz qalır. Risklərlə özleşmə Bankın fəaliyyətinin ayrılmaz hissəsidir. Risklərin idarə edilməsi funksiyasının məqsədi risk və fayda arasında müvafiq balansın təmin edilməsi və Bankın maliyyə fəaliyyətinə mümkün mənfi təsiri azaltmaqdan ibarətdir.

26 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi

Risiklərin idarə edilməsi sistemi. Bankda risklərin idarə edilməsi funksiyasına görə başlıca məsuliyyəti Bankın İdarə Heyəti daşıyır. Bank daxilində risklərin idarə edilməsi funksiyası maliyyə riskləri (kredit, bazar və likvidlik riskləri) və əməliyyat riskləri ilə əlaqədar həyata keçirilir. Maliyyə risklərinə bazar riski (o cümlədən xarici valyuta, faiz dərəcəsi və digər qiymət riskləri), kredit riski və likvidlik riski daxildir. İdarə Heyətinin maliyyə risklərinin idarə edilməsi funksiyasının əsas məqsədi risk limitlərinin müəyyən edilməsi və bu limitlərə riayət edilməsidir. İdarə Heyəti həmçinin, risk və fayda arasında müvafiq balansın təmin edilməsi və Bankın maliyyə fəaliyyətinə mümkün mənfi təsiri azaltmaqdan ibarətdir. Əməliyyat və hüquqi risklərin idarə edilməsində məqsəd, bu risklərin azaldılması üçün nəzərdə tutulan daxili qayda və prosedurlara müvafiq qaydada riayət edilməsini təmin etməkdən ibarətdir.

Bankda risklərin idarə edilməsi metodologiyası, qaydaları və qiymətləndirmə prosedurlarının məqsədi Bankın üzlaşdığı risklərin müəyyənləşdirilməsi, təhlil edilməsi, azaldılması və idarə edilməsindən ibarətdir. Bu, risk səviyyəsi üzrə müvafiq limitlərin və nəzarət mexanizmlərinin yaradılması, eləcə də davamlı qaydada risk səviyyələrinin monitorinqi və limitlər və prosedurlara riayət edilməsi vasitəsilə yerinə yetirilir. Risklərin idarə edilməsi qayda və prosedurları Bankda "qabaqcıl təcrübənin" tətbiq edilməsi məqsədilə bazar şərtləri, yeni təklif olunan məhsul və xidmətlərdə baş verən dəyişiklikləri əks etdirmək üçün müntəzəm olaraq nəzərdən keçirilir.

Risiklərin idarə edilməsi strukturu. Risklərin qiymətləndirilməsi, təsdiqlənməsi və monitorinqi ilə bağlı riskləri idarəetmə qayda və prosedurları Bankın bir sıra ixtisaslaşmış bölmələri, o cümlədən Azərbaycan qanunvericiliyinin tələblərinə, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının təlimatlarına və qabaqcıl təcrübəyə riayət edən komitələr və departamentlər tərəfindən həyata keçirilir.

Müəahidə Şurası risklərin idarə edilməsi strukturuna nəzərə görə ümumi məsuliyyət daşıyır. Buraya əsas risklərin idarə edilməsi, risklərin idarə edilməsi qaydaları, eləcə də bəzi əsas risk limitlərinin, o cümlədən iri kredit riskləri, iqtisadi və sənaye sektoru üzrə risk limitlərinin nəzərdən keçirilməsi və təsdiqlənməsi daxildir. Müəahidə Şurası, həmçinin risklərə nəzarət üzrə müəyyən səlahiyyətləri İdarə Heyəti, Risklərin İdarə Edilməsi Komitəsi, Kredit Komitəsi və Aktiv və Passivlərin İdarə Edilməsi Komitəsinə ("APIK") həvalə edir.

Risiklərin idarə edilməsi strukturunun ümumi vəzifə və səlahiyyətləri aşağıda göstərilir:

Risk	Qərar verən orqan	İcra edən orqan
Risiklərin idarə edilməsinə dair qayda və prosedurların hazırlanması	İdarə Heyəti səviyyəsində	
Bazar və likvidlik riski	Risiklərin İdarə Edilməsi Komitəsi	
Kredit, ölkə və cəmləşmə riski	APIK	Xəzinədarlıq
Əməliyyat riskləri	Risk Komitəsi	Kredit Departamenti
Strateji və təşkilati risk	İdarə Heyəti	Bankın Departamentləri
	Müəahidə Şurası	İdarə Heyəti

Kredit riski. Maliyyə aləti üzrə əməliyyat apararı bir tərəf öz öhdəliyini yerinə yetirməməsi nəticəsində digər tərəfə maliyyə zərəri vurduqda, Bank kredit riskinə məruz qalır. Kredit riski Bankın qarşı tərəflərlə həyata keçirdiyi kredit və digər əməliyyatlar nəticəsində ortaya çıxır ki, bu da maliyyə aktivlərinin yaranmasına, o cümlədən borcalanın və ya qarşı tərəfin müqavilə üzrə öhdəliklərini yerinə yetirə bilməsinə gətirib çıxarır.

Bankın məruz qaldığı kredit riskinin maksimal səviyyəsi balans hesabatında maliyyə aktivlərinin balans dəyərində əks olunur. Kredit şəklində verilən zəmanət və öhdəliklər üçün maksimal kredit riski öhdəliyin məbləğinə bərabərdir. 28 sayılı Qeydə baxın. Kredit riski girov təminatı və kreditin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması üçün 9 sayılı Qeyddə göstərilən digər tədbirlər vasitəsilə azaldılır.

26 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Əsas kredit risklərinin idarə edilməsi metodları Bankın qəbul etdiyi Kredit Siyasətində qeyd olunur. Bu, əvvəlcədən müəyyənləşdirilmiş meyarlara əsasən (sahə, müddət, əlaqəli tərəflər, region və.s) limitlərin təyin edilməsi və kredit portfelinin diversifikasiyasını əhatə edir. Kreditlər, həmçinin başlanğıcda və müddətin sonuna qədər "ən yaxşı praktika reytingi" əsasında təyin edilmiş risk dərəcələrinə görə təsnifləşdirilir. Bu vasitələr həmçinin potensial itkilər üçün münasib ehtiyatların yaradılmasında da istifadə ediləcək. Kredit əməliyyatları ilə bağlı Mərkəzi Bank tərəfindən müəyyənləşdirilən bütün məhdudiyat və normativlər Bankın Kredit Siyasətində nəzərə alınır.

Bundan əlavə, Bank məruz qaldığı kredit riskinə bir borcalan və ya borcalanlar qrupu, eləcə də coğrafi və ya fəaliyyət sahələri üzrə limitlər müəyyən etməklə nəzarət edir. Kredit riski səviyyəsinin məhsul, borcalan və sənaye sahələri üzrə limitləri müntəzəm olaraq İdarə Heyəti tərəfindən təsdiqlənir. Bu cür risklərə gündəlik nəzarət olunur və onlar mütemadi olaraq nəzərdən keçirilir.

Hüquqi şəxslər, fiziki şəxslər və maliyyə təşkilatları üçün kredit risklərinin təsdiqlənməsi üzrə ümumi struktur aşağıdakı kimidir:

Təminatlı kreditlər üzrə:

- Müşahidə Şurası məcmu kapitalın 3%-dən 20%-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir və müntəzəm olaraq yığışır;
- Kredit Komitəsi məcmu kapitalın 3%-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir və müntəzəm olaraq yığışır.

Müştəri münasibətləri üzrə müvafiq kredit iççiləri tərəfindən yaradılmış kredit ərizələri kredit limitinin təsdiqlənməsi üçün müvafiq kredit komitəsinə təqdim edilir. Kredit riski həmçinin hüquqi və fiziki şəxslərin təminat və zəmanətlərini almaqla idarə olunur.

Bank, kredit riskinin monitorinqi üçün rəsmiləşdirilmiş daxili kredit reytinglərindən istifadə edir. Bankın kredit departamenti kredit qalıqlarının ödəmə müddətləri üzrə təhlil aparır və vaxtı keçmiş kreditlərə xüsusi nəzarət edir. Bununla əlaqədar olaraq, rəhbərlik 8 və 9 sayılı Qeydlərdə göstərilədiyi kimi kreditlərin ödəmə müddətləri və kredit riski haqqında məlumatları təqdim edir.

Balansdankənar maliyyə alətləri üzrə kredit riski həmin maliyyə aləti üzrə əməliyyatların digər iştirakçısı tərəfindən müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi nəticəsində zərərin yaranması ehtimalı kimi müəyyən edilir. Bank şərti öhdəlikləri və balans üzrə maliyyə alətləri ilə əlaqədar əməliyyatların təsdiqlənməsi prosedurları, riskləri məhdudlaşdıran limitlərdən istifadə və monitorinq prosedurlarına əsaslanan eyni kredit siyasətini tətbiq edir.

Bazar riski. Bank bazardakı ümumi və spesifik dəyişikliklərə məruz qalan (a) valyuta, (b) faiz dərəcəsi və (c) pay alətləri üzrə açıq mövqələr ilə əlaqədar bazar risklərinə məruz qalır. Rəhbərlik qəbul edilə bilən risklərin səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir və bu limitlərə hər gün nəzarət edir. Buna baxmayaraq, bu cür yanaşmadan istifadə edilməsi bazarda daha əhəmiyyətli dəyişikliklərin baş verdiyi halda, müəyyən edilmiş limitlərdən artıq zərərlərin yaranmasının qarşısını almır.

Xarici valyuta riski. Bank yerli/xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin onun maliyyə vəziyyətinə təsir ilə əlaqədar xarici valyuta riskinə məruz qalır. Xarici valyuta riski valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin Bankın mənfəətinə və ya maliyyə alətləri üzrə portfelin dəyərində təsir göstərdiyi zaman yaranan riskdir.

Qrup aktiv və passivlərini valyutalar üzrə uyğunlaşdırmaq üçün bütün səylərindən istifadə edir. Bankın məruz qaldığı xarici valyuta riski həmçinin ARMB-nin normativ tələblərinə uyğun olaraq tənzimlənir. Bu normativlərə əsasən Bankın hər hansı bir xarici valyuta üzrə açıq valyuta mövqeyi Bankın məcmu kapitalının 10%-dən, bütün xarici valyutalar üzrə isə 20%-dən artıq olmamalıdır.

Rəhbərlik xarici valyuta riski ilə bağlı hər bir valyuta üzrə və ümumilikdə risklərin səviyyəsi ilə əlaqədar günün sonuna, həmçinin bir gün ərzində limitlər müəyyən edir və bu limitlərə gündəlik nəzarət edir.

26 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Balans tarixinə Bankın məruz qaldığı valyuta riski üzrə ümumi təhlil aşağıdakı cədvəldə əks olunur:

	31 dekabr 2009			31 dekabr 2008		
	Pul maliyyə aktivləri	Pul maliyyə passivləri	Balans üzrə xalis mövqə	Pul maliyyə aktivləri	Pul maliyyə passivləri	Balans üzrə xalis mövqə
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>						
AZN	89,678	44,420	45,258	56,886	22,671	34,215
ABŞ dolları	198,745	199,029	(284)	128,408	133,239	(4,831)
Avro	2,011	3,996	(1,985)	1,710	2,935	(1,225)
Digər	224	8	216	191	5	186
Cəmi	290,658	247,453	43,205	187,195	158,850	28,345

Bütün digər dəyişənlərin sabit qalması şərtinə, balans tarixinə tətbiq edilən valyuta məzənnələrindəki mümkün dəyişikliklər nəticəsində mənfəət/zərərlər və kapitalda dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə əks etdirilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2009	31 dekabr 2008
	Mənfəət və zərərlərə təsir	Mənfəət və zərərlərə təsir
ABŞ dollarının 10% möhkəmlənməsi	(28)	(483)
ABŞ dollarının 10% zəifləməsi	28	483
Avronun 10% möhkəmlənməsi	(199)	(122)
Avronun 10% zəifləməsi	199	122

31 dekabr 2009 və 31 dekabr 2008-ci il tarixlərinə satıla bilən bütün investisiya qiymətli kağızları AZN ilə ifadə olunduğuna görə valyuta məzənnələrindəki mümkün dəyişikliklərin kapitala hər hansı təsiri gözlənilmədi.

Risk, yalnız Bankın funksional valyutasından fərqli valyutalarda ifadə olunan pul qalıqları üçün hesablanmışdır.

Faiz dərəcəsi riski. Bank bazar faiz dərəcələrinin dəyişməsinin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar riskə məruz qalır. Bu cür dəyişikliklər nəticəsində faiz marjaları arta bilər, lakin faiz dərəcələri üzrə gözlənilməyən dəyişikliklər baş verdiyi təqdirdə faiz marjaları həmçinin azala və ya zərərin yaranmasına səbəb ola bilər. Rəhbərlik faiz dərəcələrinin dəyişməsinin qəbul edilə bilən səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir və bu limitlərə hər gün nəzarət edir.

26 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə Bankın məruz qaldığı faiz dərəcəsi riski üzrə ümumi təhlil əks olunur. Aşağıdakı cədvəldə Bankın cəmi maliyyə aktiv və passivləri müqavilə üzrə faiz dərəcələrinin dəyişməsi tarixlərinə və ya ödəmə tarixlərinə görə (bunlardan hansı daha tez olarsa) təsnifləşdirilir.

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	1 ildən çox	Cəmi
31 dekabr 2009					
Cəmi maliyyə aktivləri	67,680	92,737	69,241	60,800	290,658
Cəmi maliyyə passivləri	17,535	74,440	37,643	117,835	247,453
31 dekabr 2009-cu il tarixinə faiz dərəcələrinə həssaslıq üzrə xalis çatışmazlıq	50,345	18,297	31,598	(57,035)	43,205
31 dekabr 2008					
Cəmi maliyyə aktivləri	34,313	55,738	48,640	48,504	187,195
Cəmi maliyyə passivləri	7,728	26,790	14,704	109,628	158,850
31 dekabr 2008-ci il tarixinə faiz dərəcələrinə həssaslıq üzrə xalis çatışmazlıq	26,585	28,948	33,936	(61,124)	28,345

Bütün digər dəyişənlərin sabit qalması şərtinə 31 dekabr 2009-cu il tarixində faiz dərəcələri həmin tarixdə 1% (2008: 1%) aşağı olsaydı, il üzrə mənfəət əsasən dəyişən faiz öhdəlikləri üzrə aşağı faiz xərcləri nəticəsində 495 min AZN (2008: 329 min AZN) çox olardı. Bu dəyişikliyin səhmdar kapitalının digər komponentlərinə təsiri əhəmiyyətli deyil. Bölgüdülməmiş mənfəət üzrə dəyişikliyin təsirindən başqa, bazar faiz dərəcələrindəki mümkün dəyişikliyin səhmdar kapitalının digər komponentlərinə təsiri əhəmiyyətli deyil.

Bütün digər dəyişənlərin sabit qalması şərtinə faiz dərəcələri 1% (2008: 1%) yuxarı olsaydı, mənfəət əsasən dəyişən faiz öhdəlikləri üzrə yuxarı faiz xərcləri nəticəsində 495 min AZN (2008: 329 min AZN) az olardı. Bölgüdülməmiş mənfəət üzrə dəyişikliyin təsirindən başqa, bazar faiz dərəcələrindəki mümkün dəyişikliyin səhmdar kapitalının digər komponentlərinə təsiri əhəmiyyətli deyil.

Bank öz maliyyə alətləri üzrə faiz dərəcələrinə nəzarət edir. Bankın baş rəhbərliyi tərəfindən təhlil edilmiş hesabatları əsaslanan effektiv faiz dərəcələri, o cümlədən, xidmət haqqı, komissiya və/və ya ödəniləcək digər vergi öhdəlikləri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>İllik %</i>	31 dekabr 2009			31 dekabr 2008		
	AZN	ABŞ dolları	Avro	AZN	ABŞ dolları	Avro
Aktivlər						
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	9.54	7.77	-	12.62	-	-
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	33.40	32.40	-	34.00	33.00	-
Sabla bərabər investisiya qiymətli kağızlar	4.10	-	-	6.53	-	-
Passivlər						
Müddətli depozitlər	10.98	10.54	6.17	13.00	12.39	6.00
Digər bankların müddətli yəfəşdirmələri	-	10.5	-	-	-	-
Borc götürülmüş digər vəsaitlər	12.05	9.20	-	12.00	9.72	-
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	-	11.11	-	-	11.11	-

Yuxarıdakı cədvəldə göstərilən "-" işarəsi Bankın müvafiq valyutada aktiv və passivlərə malik olmadığını bildirir.

26 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Coğrafi risk. 31 dekabr 2009-cu il tarixində Bankın maliyyə aktiv və passivlərinin coğrafi təhlili aşağıda göstərilir:

	Azərbaycan	İƏİT-ya üzv olan ölkələr	İƏİT-ya üzv olmayan ölkələr	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>				
Aktivlər				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	40,652	5,476	439	46,567
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	253	-	-	253
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	9,828	-	-	9,828
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	233,681	-	-	233,681
Sabiqə ilə investisiya qiymətli kağızları	40	-	-	40
Digər maliyyə aktivləri	-	143	146	289
Cəmi maliyyə aktivləri	284,454	5,619	585	290,658
Passivlər				
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	2	-	3,003	3,005
Müştəri hesabları	64,999	-	-	64,999
Borc götürülmüş digər vəsaitlər	-	152,333	16,787	169,120
Digər maliyyə passivləri	2,040	67	-	2,107
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	-	8,222	-	8,222
Cəmi maliyyə passivləri	67,041	160,622	19,790	247,453
Balans üzrə xalis mövqə	217,413	(155,003)	(19,205)	43,205
Kreditlərlə bağlı öhdəliklər	482	-	-	482

26 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

31 dekabr 2008-ci il tarixində Bankın maliyyə aktiv və passivlərinin coğrafi təhlili aşağıda göstərilir:

	Azərbaycan	İƏİT-ye üzv olan ölkələr	İƏİT-ye üzv olmayan ölkələr	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>				
Aktivlər				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	13,188	2,745	427	16,360
ARMB-da yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	995	-	-	995
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	20	-	-	20
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	163,669	-	-	163,669
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	5,863	-	-	5,863
Ödəniş tarixində saxlanılan investisiya qiymətli kağızları	125	-	-	125
Digər maliyyə aktivləri	102	50	11	163
Cəmi maliyyə aktivləri	183,962	2,795	438	187,195
Passivlər				
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	2	-	-	2
Müştəri hesabları	21,852	-	-	21,852
Borc götürülmüş digər vəsaitlər	-	110,533	17,518	128,051
Digər maliyyə passivləri	589	-	167	756
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	-	8,189	-	8,189
Cəmi maliyyə passivləri	22,443	118,722	17,685	158,850
Balans üzrə xalis mövqə	161,519	(115,927)	(17,247)	28,345
Kreditlərlə bağlı öhdəliklər	113	-	-	113

Aktivlər, passivlər və kreditlərlə bağlı öhdəliklər adətən qarşı tərəfin fəaliyyət göstərdiyi ölkə üzrə təsnifləşdirilmişdir. Azərbaycanlı qarşı tərəflərin ofşor şirkətləri ilə əpanılmış emaliyyatlar üzrə qalıqlar həmin qarşı tərəflər ilə qalıqlar kimi "Azərbaycan Respublikası" sütununda göstərilir. Nəqd pul, mülkiyyət və avadanlıqlar fiziki olaraq saxlanıldığı ölkə üzrə təsnifləşdirilmişdir.

Likvidlik riski. Likvidlik riski maliyyə öhdəliklərinin ödəmə müddəti başa çatan zaman öhdəlikləri icra etmək üçün kifayət qədər maliyyə vəsaitinin mövcud olmaması riskidir. Bank overnəyət depozitləri, müştəri hesabları, ödəmə müddəti başa çatan depozitlər, kreditlər və zəmanətlər ilə bağlı gündəlik ödənişlər etmək riski ilə üzəlaşır. Bank yuxarıda qeyd olunan bütün öhdəliklərin eyni zamanda yerinə yetirilməsi üçün kifayət qədər pul vəsaiti saxlamır, belə ki, təcrübəyə əsasən həmin öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün pul vəsaitlərinin lazımi səviyyəsini kifayət qədər dəqiqliklə proqnozlaşdırmaq olar.

Gündəlik likvidlik Aktiv və Passivlərin İdarə Edilməsi Komitəsi tərəfindən təyin edilmiş və İdarə Heyəti tərəfindən nəzarət edilən təfərrüatlı cədvəl əsasında Xəzinedarlıq departamenti tərəfindən təmin edilir. Bank izafi likvidliyin maliyyatını optimallaşdırarkən aktivlərdəki artımı ödəmək məqsədi ilə kifayət qədər pul vəsaiti və ya onların ekvivalentlərinin mövcud olmasına, passivlərdəki azalmaya və digər qanuni tələblərin yerinə yetirilməsinə xüsusi diqqət yetirərək gündəlik likvidlik riskinə nəzarət edir və hesabat verir.

Likvidlik risklərinin idarə edilməsi məqsədilə, Bank aktiv və passivlərin idarə edilməsi prosesi çərçivəsində müştərilərin və bankların emaliyyatları üzrə gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə gündəlik nəzarət edir. Bank, həmçinin ARMB-nin müəyyən etdiyi minimal likvidlik tələblərinə riayət etməlidir.

26 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Bank əsasən digər banklara ödəniləcək vəsaitlər, hüquqi və fiziki şəxslərdən cəlb edilmiş depozitlərdən ibarət olan davamlı maliyyələşdirmə bazasının saxlanması üçün çalışır. Bank, həmçinin likvidlik üzrə gözlənilməyən tələblərin tez bir zamanda və asanlıqla yerinə yetirilməsi üçün likvid aktivlərin diversifikasiya edilmiş portfellerinə sermayə yatırır.

Bankda likvidliyin idarə edilməsi aşağıdakı tədbirlərin həyata keçirilməsini tələb edir: öhdəliklərin ödəmə müddəti başa çatan zaman onların yerinə yetirilməsi üçün zəruri olan likvid aktivlər üzrə təhlilin aparılması; müxtəlif maliyyələşdirmə mənbələrindən istifadənin təmin edilməsi; maliyyələşdirmə ilə bağlı problemlərin yaranacağı təqdirdə planların mövcud olması və qanunvericilikdə nəzərdə tutulan balans üzrə likvidlik əmsallarına riayət edilməsinə nəzarət edilməsi. Bank əni likvidlik əmsalını ARMB-nin tələblərinə uyğun olaraq hər ay hesablayır. Həmin əmsal yüksək likvidli aktivlərin tələb edildikdə ödənilən passivlərə nisbət kimi hesablanır. ARMB-nin normativ 30% olduğu halda, 31 dekabr 2009-cu il tarixinə bu əmsal 273% təşkil etmişdir.

Bankın Xəzinədarlıq Departamenti maliyyə aktivləri və passivləri üzrə likvidlik profilinə dair məlumat əldə edir. Bundan sonra, Xəzinədarlıq Departamenti Bankda kifayət qədər likvidliyin təmin edilməsi məqsədilə, əsasən satış üçün nəzərdə tutulan qısamüddətli likvid qiymətli kağızlardan, banklardakı depozitlərdən və digər banklararası kreditlərdən ibarət olan qısamüddətli likvid aktivlər üzrə portfelin adekvatlığını təmin edir.

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2009-cu il tarixinə aktiv və passivlər müqavilə üzrə ödəmə müddətlərinə görə təsnifləşdirilir. Cədvəldə göstərilən məbləğlər müqavilə üzrə diskont edilməmiş pul vəsaitlərinin hərəkətini, o cümlədən kreditlərin verilməsi üzrə ümumi öhdəliklərə görə mübadilə edilməli məbləğləri əks etdirir. Bu cür diskont edilməmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti balans hesabatındakı məbləğlərdən fərqlənir, belə ki, balansdakı məbləğlər diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsaslanır.

Ödəniləcək məbləğ sabit olmadıqda, cədvəldə göstərilən məbləğlər hesabat tarixinə mövcud olan şərtlərə əsasən müəyyən edilir. Valyuta ödənişləri balans tarixində spot məzənnəsindən istifadə etməklə çevrilir.

26 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

31 dekabr 2009-cu il tarixində maliyyə alətlərinin ödəmə müddətlərinə görə təhili aşağıda göstərilir:

	Tezib edilənədək və 1 aydan az	1-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	1-5 il ərzində	5 ildən çox	Cəmi
<i>MİN Azərbaycan Mənbəi İlə</i>						
Aktivlər						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	46,567	-	-	-	-	46,567
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	-	-	-	-	253	253
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	3,315	6,672	-	-	20	10,007
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	17,953	93,309	96,290	108,626	2,185	308,373
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	-	-	-	-	40	40
Digər maliyyə aktivləri	289	-	-	-	-	289
Cəmi	68,134	99,981	96,290	108,626	2,498	365,529
Passivlər						
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	2	3,095	-	-	-	3,097
Müştəri hesabları	13,387	13,054	31,590	12,036	-	70,067
Borc götürülmüş digər vəsaitlər	2,102	21,109	19,280	154,635	362	197,488
Digər maliyyə passivləri	2,107	-	-	-	-	2,107
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	-	455	455	11,841	-	12,751
Maliyyə zəmanətləri	69	213	200	-	-	482
Maliyyə öhdəlikləri üzrə cəmi potensial gələcək ödənişlər	17,667	37,926	51,525	178,512	362	285,992
Maliyyə alətləri üzrə likvidlik çətinməzliyi	50,467	62,055	34,765	(69,886)	2,136	79,537
Məcmu likvidlik çətinməzliyi	50,467	112,522	147,287	77,401	79,537	

26 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

31 dekabr 2008-ci il tarixində maliyyə alətlərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

	Tələb ediləndək və 1 aydan az	1-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	1-5 il ərzində	5 ildən çox	Cəmi
<i>MİN Azərbaycan Mənbəyi ilə</i>						
Aktivlər						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	16,360	-	-	-	-	16,360
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	-	-	-	-	995	995
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	-	-	-	-	20	20
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	11,958	60,152	60,197	83,262	2,651	218,220
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	5,892	-	-	-	-	5,892
Ödəniş tarixində saxlanılan investisiya qiymətli kağızları	126	-	-	-	-	126
Digər maliyyə aktivləri	163	-	-	-	-	163
Cəmi	34,499	60,152	60,197	83,262	3,666	241,776
Passivlər						
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	2	-	-	-	-	2
Müştəri hesabları	6,995	4,133	6,489	5,622	-	23,239
Borc götürülmüş digər vəsaitlər	-	6,296	12,186	115,277	24,717	158,476
Digər maliyyə passivləri	756	-	-	-	-	756
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	-	454	454	11,820	454	13,182
Maliyyə zəmanətləri	-	113	-	-	-	113
Maliyyə öhdəlikləri üzrə cəmi potensial gələcək ödənişlər	7,753	10,996	19,129	132,719	25,171	195,768
Maliyyə alətləri üzrə likvidlik çatışmazlığı	26,746	49,156	41,068	(49,457)	(21,505)	46,008
Məcmu likvidlik çatışmazlığı	26,746	75,902	116,970	67,513	46,008	

Zəmanətlər və akkredativlər üzrə likvidlik tələbləri yuxarıdakı ödəmə müddətləri üzrə təhlildə göstərilən müvafiq öhdəliklərin məbləğindən çox aşağıdır. Belə ki, Bank adətən müqavilələrə əsasən vəsaitlərin üçüncü şəxslər tərəfindən tələb edilməsini proqnozlaşdırmır. Yuxarıdakı cədvəldə göstərilən kreditlərin verilməsi üzrə müqavilələrdə nəzərdə tutulan öhdəliklərin ümumi məbləği gələcəkdə ödənilməsi tələb olunan nağd vəsaitləri mütləq şəkildə əks etdirmir. Belə ki, bu cür öhdəliklərin əksər hissəsi onların ödəmə müddətlərinin başa çatmasından əvvəl ləğv oluna bilər.

26. Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Bank, likvidliyin idarə edilməsi üçün yuxarıda göstərilən diskontlaşdırmanı nəzərə almadan öhdəliklərin ödəmə müddələri üzrə yuxarıda göstərilən təhlildən istifadə etmir. Bunun əvəzində, Bank aşağıda göstəriləyi kimi gözlənilən ödəmə müddətlərinə və likvidlik çatışmazlığına nəzarət edir:

	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	1-5 illik ərzində	5 ildən çox	Cəmi
Mil Azərbaycan Mənası ilə						
31 dekabr 2009						
Maliyyə aktivləri	67,880	92,737	69,241	59,660	1,140	290,658
Maliyyə passivləri	17,534	38,410	47,491	145,744	274	247,453
Gözlənilən ödəmə müddətlərinə əsasən xalis likvidlik çatışmazlığı	50,346	56,327	21,750	(86,084)	866	43,205
31 dekabr 2008						
Maliyyə aktivləri	34,313	55,738	48,640	46,463	2,041	187,195
Maliyyə passivləri	7,730	10,207	17,523	106,495	16,895	158,850
Gözlənilən ödəmə müddətlərinə əsasən xalis likvidlik çatışmazlığı	26,583	45,531	31,117	(60,032)	(14,854)	28,345

Yuxarıda göstərilən cədvəl gözlənilən ödəmə müddətlərinə əsaslanır. Belə ki, rəhbərlik tərəfindən aparılan likvidlik təhlillərinə əsasən satıla bilən investisiya qiymətli kağızları "tələb edilənədək və 1 aydan az" kateqoriyasına daxil edilmişdir.

Bankın rəhbərliyinin fikrincə aktiv və passivlərin ödəmə müddətlərinin və faiz dərəcələrinin uyğunluğu və/və ya nəzarət olunan uyğunsuzluğu Bankın idarə olunması üçün əsas amillərdir. Ümumiyyətlə, banklarda bu göstəricilərə tam uyğunluq təmin edilmir. Belə ki, əməliyyatlar çox zaman qeyri-müəyyən müddətə aparılır və fərqli xarakterli daşıyır. Bu göstəricilər üzrə uyğunsuzluq potensial olaraq gəlirliliyi artırır, lakin eyni zamanda zərərin baş vermə riskini yüksəldə bilər. Aktiv və passivlərin ödəmə müddətləri, eləcə də ödəmə müddətləri tamamlandıqdan sonra faiz hesablanan passivlərin münasib dəyərle əvəz edilməsi imkanı, Bankın likvidliyinin və faiz dərəcələri və mübadilə məzənnələrinin dəyişəcəyi halda onun risklərinin qiymətləndirilməsi üçün əsas amillər hesab olunur.

Rəhbərlik hesab edir ki, müştəri hesablarının böyük hissəsinin "tələb edilənədək" statusuna malik olmasına baxmayaraq, həmin vəsaitlərin əmanətçilərin sayına və növünə görə diversifikasiyası, eləcə də Bankın keçmiş təcrübəsi göstərir ki, bu cür vəsaitlər Bankın fəaliyyəti üçün uzunmüddətli və sabit maliyyə mənbəyi yaradır.

27. Kapitalın İdarə Edilməsi

Bankın kapitalının idarə olunmasında məqsəd (i) Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının kapitalın məbləği ilə bağlı müəyyən etdiyi tələblərə riayət edilməsini və (ii) Bankın fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin təmin etməkdir. ARMB-nin müəyyən etdiyi kapital adekvatlığı əmsallarına riayət edilməsinə Maliyyə Direktoru tərəfindən baxılmış və təsdiqlənmiş müvafiq hesablamalardan ibarət aylıq hesabatlar vasitəsilə nəzarət edilir. Kapitalın idarə olunmasının digər məqsədləri hər il qiymətləndirilir.

27 Kapitalın İdarə Edilməsi (davamı)

ARMB-nin kapitalın məbləği ilə bağlı mövcud tələblərinə görə banklar: (a) məcmu kapitalın minimum məbləğini 10,000 mln AZN həcmində saxlamalı; (b) məcmu kapitalın risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərə nisbətini ("məcmu kapitalın adekvatlıq əmsalı") minimum 12% və (c) 1-ci dərəcəli kapitalın risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərə nisbətini ("1-ci dərəcəli kapitalın adekvatlıq əmsalı") minimum 6% və ya yuxarı saxlanılmasını təmin etməlidir. Bankın məcmu kapitalı ARMB-nin təlimatlarına uyğun hazırlanmış hesabatları əsasən hesablanır və aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2009	31 dekabr 2008
Yerli standartlara uyğun xalis aktivlər	33,299	22,844
İnvestisiyalar çıxılmaqla	(40)	(40)
Qeyri-maddi aktivlər çıxılmaqla	(1,995)	(900)
İl üzrə yerli standartlara uyğun gəlir üstə gəlməklə	19,986	10,532
Dəyersizləşmə üzrə ümumi ehtiyatı üstə gəlməklə	3,473	2,248
Subordinasiyalı borc öhdəliyini üstə gəlməklə	7,885	8,179
Cəmi məcmu kapital	62,608	42,863
Cəmi kapitalın adekvatlıq əmsalı	22.5%	23.8%

Bank eyni zamanda kredit müqavilələrində nəzərdə tutulan kapitalın minimum məbləği ilə bağlı tələblərə, o cümlədən Kapitalın Qiymətləndirilməsi və Kapital Standartları haqqında Beynəlxalq Konvergeniya (aprel 1998-ci il tarixində yenidən işlənmişdir) və "Bazel I" adlanan bazar risklərini əks etdirən Kapital haqqında Bazel Sazişinə Əlavədə (noyabr 2005-ci ildə yenidən işlənmişdir) müəyyən edilən Bazel sazişinin tələbləri əsasında hesablanmış kapitalın adekvatlığı səviyyəsinə riayət etməlidir. Bankın Bazel Sazişi əsasında hesablanmış kapital strukturu aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2009	2008
1-ci dərəcəli kapital		
Nizamnamə kapitalı	20,000	20,000
Bölüqdürülməmiş mənfəət	33,285	13,299
Cəmi 1-ci dərəcəli kapital	53,285	33,299
2-ci dərəcəli kapital		
Risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər üçün ehtiyat	3,076	2,144
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	8,200	8,181
Maliyyə institutlarındakı investisiyalar çıxılmaqla	(40)	(40)
Cəmi 2-ci dərəcəli kapital	11,236	10,285
Məcmu kapital	64,521	43,584
Cəmi kapitalın adekvatlıq əmsalı	26.2%	24.6%

Bank, 31 dekabr 2009-cu il tarixində tamamlanan il ərzində kapitalın məbləği ilə bağlı bütün kənar qurumların tələblərinə riayət etmişdir.

28 Şərti Öhdəliklər

Məhkəmə prosedurları. Vaxtaşırı olaraq və adi fəaliyyət gedirdə Banka qarşı irəliləyən sürürlə biləcək iddialarla əlaqədar, Bankın rəhbərliyi öz təxminlərinə və daxili peşəkarların məsləhətlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialarla bağlı heç bir əhəmiyyətli zərər baş verməyəcəkdir və müvafiq olaraq hazırkı maliyyə hesabatlarında zərərlərin ödənilməsi üçün hər hansı ehtiyat yaradılmamışdır.

Vergi qanunvericiliyi. Azərbaycan Respublikasının vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Bankın əməliyyatlarına və fəaliyyətinə tətbiq edilən bu cür qanunvericiliyə dair rəhbərliyin şərtlərinə müvafiq vergi orqanları tərəfindən etiraz edilə bilər. Bunun nəticəsində, Banka qarşı böyük məbləğdə əlavə vergilər, cərimələr və faizlər hesablanıla bilər. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə uyğun olaraq, vergi orqanları tərəfindən vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fəaliyyəti yoxlanıla bilər. Qanunvericiliklə müəyyən olunmuş xüsusi hallarda yoxlama daha artıq dövrləri əhatə edə bilər.

Bankın rəhbərliyi hesab edir ki, onun tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərti düzgündür və vergi, xarici valyuta və gömrüklə bağlı Bankın mövqeləri qorunacaqdır. Müvafiq olaraq, 31 dekabr 2009-cu il tarixinə potensial vergi öhdəlikləri üzrə hər hansı ehtiyat yaradılmamışdır.

Kapital məsrəfləri ilə bağlı öhdəliklər. 31 dekabr 2009-cu il tarixinə Bankın kapital məsrəfləri ilə bağlı əhəmiyyətli öhdəlikləri olmamışdır.

Əməliyyat lizinqləri ilə bağlı öhdəliklər. 31 dekabr 2009-cu il tarixinə Bankın leğv oluna bilməyən lizinqlər müqavilələri üzrə öhdəlikləri olmamışdır.

Xüsusi şərtlərə riayət olunması. 31 dekabr 2009-cu il tarixinə və həmin tarixdə tamamlanan il ərzində Bankın riayət etməli olduğu xüsusi şərtlər mövcud olmuşdur. Bank, borc vəsaitləri üzrə müqavilələrdə nəzərdə tutulan xüsusi şərtlərə riayət etmək məcburiyyətindədir. Bu cür xüsusi şərtlərə əməl edilməməsi Bank üçün mənfəətli nəticələrə, o cümlədən borc vəsaitləri ilə əlaqədar xərclərin artmasına və defolt halının elan edilməsinə gətirib çıxara bilər. 31 dekabr 2009-cu il tarixinə Bank bəynəlxalq maliyyə institutları tərəfindən tətbiq edilmiş bütün xüsusi şərtlərə riayət etmişdir.

Kreditlərlə bağlı öhdəliklər. Bu maliyyə alətlərinin əsas məqsədi lazım olduqda müştərilərə maliyyə vəsaitlərinin təqdim edilməsini təmin etməkdir. Müştərinin üçüncü tərəflər qarşısında öz öhdəliklərini yerinə yetirə bilməyəcəyi halda, Bankın ödənişlər aparması ilə bağlı mütləq öhdəlikləri əks etdirən zəmanətlər və zəmanət akkreditivləri kreditlərlə eyni kredit risk daşıyır. Müəyyən şərtlər çərçivəsində müştərilər adından nəzərdə tutulan məbləğlərdə ödənişlərin həyata keçirilməsi üzrə Bankın yazılı öhdəliklərini əks etdirən sənədlər və kommersiya akkreditivlərinə müvafiq mal təchizatı və ya nağd pul depozitləri formasında təminat alınır. Həmin sənədlər və kommersiya akkreditivləri birbaşa kreditləşdirmə ilə müqayisədə az risk daşıyır.

Kreditlərin təqdim edilməsi üzrə öhdəliklərə kreditlər, zəmanətlər və ya akkreditivlər formasında kreditlərin verilməsi üçün rəhbərlik tərəfindən təsdiqlənmiş məbləğlərin istifadə edilməyən hissəsi daxildir. Kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklər ilə əlaqədar, Bank potensial olaraq istifadə edilməmiş öhdəliklərin ümumi məbləğinə bərabər məbləğdə zərərin yaranması riskinə məruz qalır. Lakin, kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklərin böyük hissəsi müştərilərin ödəmə qabiliyyəti ilə bağlı müəyyən tələblərə əməl etməsindən asılı olduğuna görə, ehtimal edilən zərərlərin məbləği istifadə edilməmiş öhdəliklərin ümumi məbləğindən azdır. Adətən uzunmüddətli öhdəliklər qısamüddətli öhdəliklər ilə müqayisədə daha yüksək kredit riskinə malik olduğu üçün, Bank kreditlərlə bağlı öhdəliklərin ödəmə müddətinə qədər qalan müddətə nəzarət edir. Kreditlərlə bağlı öhdəliklər və onların ədalətli dəyərləri aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>MİN Azərbaycan Mənası ilə</i>	31 dekabr 2009	31 dekabr 2008
Təqdim edilmiş zəmanətlər	482	113
Cəmi kreditlərlə bağlı öhdəliklər	482	113

28 Şərti Öhdəliklər (davamı)

31 dekabr 2009-cu il tarixinə kreditlərlə bağlı öhdəliklər Azərbaycan Manatı ilə ifadə olunmuşdur. 31 dekabr 2009-cu il tarixinə kreditlərlə bağlı öhdəliklər üzrə diskont edilməmiş gələcək nağd pul axınları 15 mln AZN (31 dekabr 2008: 3 mln AZN) təşkil etmişdir.

29 Maliyyə Alətlərinin Ədalətli Dəyəri

(a) Amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri.

31 dekabr 2009-cu il tarixinə amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri təxminən onların balans dəyərinə bərabərdir.

Ədalətli dəyər məcburi satış və ya ləğvetmə halları istisna olmaqla, maraqlı tərəflər arasında cari əməliyyat zamanı maliyyə alətinin mübadilə edilə bildiyi məbləği əks etdirir və ən yaxşı olaraq aktiv bazar qiyməti ilə təsdiqlənir. Bazar qiymətləri mövcud olmadıqda, Bank qiymətləndirmə üsullarından istifadə etmişdir. Bəzi qiymətləndirmə üsulları tətbiq edildiyi zaman müşahidə edilə bilən bazar məlumatlarına əsaslanmayan fərziyyələr tələb edilmişdir.

Feal bazar qiyməti olmayan sabit faizli maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri analoji kredit riskinə və ödəmə müddətinə malik yeni alətlər üçün mövcud faiz dərəcələrini tətbiq etməklə diskont edilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti metoduna əsaslanır. İstifadə edilmiş diskont dərəcələri maliyyə alətinin valyutasından, ödəmə müddətindən və qarşı tərəfin kredit riskindən asılıdır. Bu dərəcələrin təhili aşağıda göstərilir:

	31 dekabr 2009	31 dekabr 2008
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər		
Digər banklardakı qismüddətli yerləşdirmələr	İllik 7% - 14%	İllik 7% - 14%
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar		
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – KOS və mikro kreditlər	İllik 16% - 36%	İllik 16% - 36%
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – İstehlak kreditləri	İllik 12% - 39%	İllik 12% - 39%
Ödəniş tarixində saxlanılan investisiya qiymətli kağızları		
ARMB-nin Repo notları	İllik 2%	İllik 2%
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər		
Digər bankların qismüddətli yerləşdirmələri	-	-
Müştəri hesabları		
- Fiziki şəxslərin müddətli depozitləri	İllik 2% - 20%	İllik 1% - 20%
Borc götürülmüş digər vəsaitlər		
- Şirkətlərdən/dövlət agentliklərindən alınmış müddətli borc öhdəlikləri	İllik 8% - 12%	İllik 8% - 12%
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri		
- Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	İllik 11%	İllik 11%

30 Maliyyə Alətlərinin Qiymətləndirmə Kategoriyaları üzrə Təqdim Edilməsi

BMS 39, *Maliyyə Alətləri: Tanınması və Qiymətləndirilməsi* Standartına uyğun olaraq Bank maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirir: (a) kreditlər və debitor borcları; (b) satıla bilən maliyyə aktivləri; (c) ödəniş tarixində saxlanılan maliyyə aktivləri və (d) mənfəət və zərər hesabında ədalətli dəyərde əks etdirilən maliyyə aktivləri ("MZHƏD"). "Mənfəət və zərər hesabında ədalətli dəyərde əks etdirilən maliyyə aktivləri" kateqoriyası iki alt-kateqoriyaya bölünür: (i) ilkin uçot zamanı bu kateqoriyaya aid edilmiş aktivlər və (ii) satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə aktivləri.

30 Maliyyə Aletlərinin Qiymətləndirmə Kategoriyaları üzrə Təqdim Edilməsi (davamı)

31 dekabr 2009-cu il tarixinə maliyyə aktivlərinin növləri ilə yuxarıda qeyd edilən qiymətləndirmə kateqoriyalarının özleşdirilməsi aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Kreditlər və debitor borclar	Sabla bilan investisiya qiymətli kağızları (kapitalda qeyd olunmuşdur)	Cəmi
<i>MİN Azərbaycan Manatı ilə</i>			
AKTİVLƏR			
<i>Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri</i>	46,567	-	46,567
<i>ARMB-də yerleşdirilmiş məcburi ehtiyatlar</i>	253	-	253
<i>Sabla bilan investisiya qiymətli kağızları</i>	-	40	40
<i>Digər banklardan alınacaq vəsaitlər</i>			
- Digər banklardakı qısamüddətli yerleşdirmələr	9,828	-	9,828
<i>Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar</i>			
- Mikro kreditlər	122,264	-	122,264
- KOS kreditləri	95,176	-	95,176
- İstehlak kreditləri	11,321	-	11,321
- İşçilərə verilmiş kreditlər	4,920	-	4,920
<i>Digər maliyyə aktivləri</i>	289	-	289
CƏMI MALİYYƏ AKTİVLƏRİ	290,618	40	290,658
QEYRİ-MALİYYƏ AKTİVLƏRİ	10,114	-	10,114
CƏMI AKTİVLƏR	300,732	40	300,772

31 dekabr 2008-ci il tarixinə maliyyə aktivlərinin BMS 39, *Maliyyə Aletləri: Məlumatların Açıqlanması Standartında* müəyyən edilmiş qiymətləndirmə kateqoriyaları ilə özleşdirilməsi aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Kreditlər və debitor borclar	Sabla bilan investisiya qiymətli kağızları (kapitalda qeyd olunmuşdur)	Ödəniş tarixində saxlanılan	Cəmi
<i>MİN Azərbaycan Manatı ilə</i>				
AKTİVLƏR				
<i>Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri</i>	16,360	-	-	16,360
<i>ARMB-də yerleşdirilmiş məcburi ehtiyatlar</i>	995	-	-	995
<i>Sabla bilan investisiya qiymətli kağızları</i>	-	5,863	-	5,863
<i>Digər banklardan alınacaq vəsaitlər</i>				
- Digər banklardakı ilkin ödəmə müddəti üç aydan çox olan qısamüddətli yerleşdirmələr	20	-	-	20
<i>Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar</i>				
- Mikro kreditlər	74,572	-	-	74,572
- KOS kreditləri	75,977	-	-	75,977
- İstehlak kreditləri	9,483	-	-	9,483
- İşçilərə verilmiş kreditlər	3,637	-	-	3,637
<i>Ödəniş tarixində saxlanılan investisiya qiymətli kağızları</i>	-	-	125	125
<i>Digər maliyyə aktivləri</i>	163	-	-	163
CƏMI MALİYYƏ AKTİVLƏRİ	181,207	5,863	125	187,195
QEYRİ-MALİYYƏ AKTİVLƏRİ	6,720	-	-	6,720
CƏMI AKTİVLƏR	187,927	5,863	125	193,915

31 Əlaqəli Tərəflərlə Əməliyyatlar

Tərəflər o zaman əlaqəli hesab olunur ki, onlar eyni qrupun nəzarəti altında olsun və ya onlardan biri digərinə nəzarət edə bilsin və yaxud maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı qərar qəbul edərkən digər tərəfə əhəmiyyətli təsir göstərə bilsin. Əlaqəli tərəflər arasındakı münasibətləri nəzərə alarkən həmin münasibətlərin hüquqi formasına deyil, iqtisadi məzmununa diqqət yetirilir.

31 dekabr 2009-cu il tarixinə əlaqəli tərəflərlə aparılmış əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Sahmdarlar	Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr	Baş rəhbərlik
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların ümumi məbləği (müqavilə üzrə illik faiz dərəcəsi: 12%-22%)	-	-	263
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	-	3,003	-
Müştəri hesabları	-	-	32
Müddətli depozitlər	-	-	298
Borc götürülmüş digər vəsaitlər	58,020	-	-

31 dekabr 2008-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə aparılmış əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Sahmdarlar	Baş rəhbərlik
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların ümumi məbləği (müqavilə üzrə illik faiz dərəcəsi: 12%-16%)	-	175
Müddətli depozitlər	-	600
Borc götürülmüş digər vəsaitlər	19,664	-

31 dekabr 2009-cu il tarixində tamamlanan il üzrə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlardan yaranan gəlir və xərclər aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Sahmdarlar	Baş rəhbərlik
Faiz gəlirləri	-	31
Faiz xərcləri	3,020	33
İdarəetmə və proqram təminatının dəstəklənməsi ilə bağlı ödənişlər	1,012	-

31 dekabr 2008-ci il tarixində tamamlanan il üzrə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlardan yaranan gəlir və xərclər aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Sahmdarlar	Baş rəhbərlik
Faiz gəlirləri	-	18
Faiz xərcləri	985	20
İdarəetmə və proqram təminatının dəstəklənməsi ilə bağlı ödənişlər	729	-

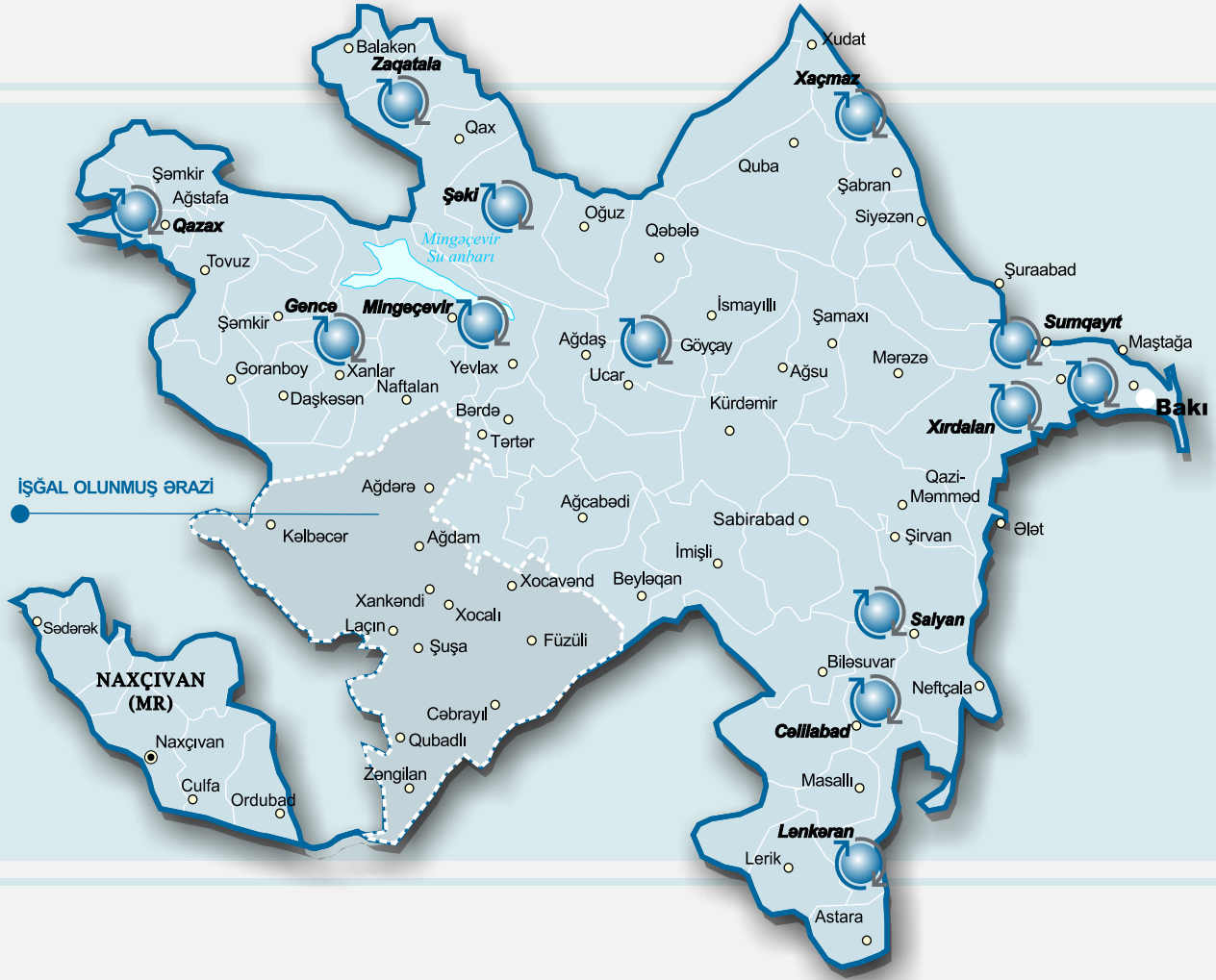
31 Əlaqəli Tərəflərlə Əməliyyatlar (davamı)

Rəhbərliyə ödənişlər haqqında məlumat aşağıda təqdim edilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2009		31 dekabr 2008	
	Xərclər	Hesablanmış Əhdəliklər	Xərclər	Hesablanmış Əhdəliklər
Qısamüddətli ödənişlər:				
- Əmək haqları	482	92	367	-
Gəmi	482	92	367	-

32 Hesabat Tarixindən Sonra Baş Vermiş Hadisələr

Hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində 27 yanvar 2010-cu il tarixində Bankın Səhmdarlarının Ümumi Yığıncağında Bankın nizamnamə kapitalı 31 dekabr 2009-cu il tarixində tamamlanan il üzrə 21,757 min AZN məbləğində yerli qanunvericiliyə uyğun hesablanmış vergiyə cəlb edilən mənfəət hesabına və əvvəlki illər ərzində əldə edilmiş 43 min AZN məbləğində bölüşdürülməmiş mənfəəti nizamnamə kapitalına yatırmaqla 20,000 min AZN-dən 41,800 min AZN-ə artırılmışdır. Emissiya prosedurları 16 mart 2010-cu il tarixində başa çatmışdır.

BAKI VƏ ABŞERON YARIMADASINDA YERLƏŞƏN FİLİALLAR

- Baş Ofis və Mərkəzi Filial** – Ə.Quliyev küç., 137
- 20 Yanvar Filialı** – A.Mustafayev küç., 1c
- Azadlıq Filialı** – Azadlıq pr., 97
- Babək Filialı** – Babək pr., 76c
- Badamdar Filialı** – Badamdar şossesi, bina 34
- Bakıxanov Filialı** – M.Fətəliyev küç., 70
- Bül-Bül Filialı** – Bül-Bül pr., 33
- Elmlər Akademiyası Filialı** – İnşaatçılar pr., 4a
- Xalqlar Dostluğu Filialı** – Q.Qarayev pr., 126 sayılı binanın qarşısı
- Xırdalan Filialı** – H.Z.Tağıyev küç., 27 məh.
- Mərdəkan Filialı** – S.Yesenin küç., 2a
- Natavan Filialı** – Moskva pr., 3
- Səbail Filialı** – R.Rza küç., 15
- Sumqayıt Filialı** – 1-ci mkr., Sülh küç., 9/11, Sumqayıt şəhəri

REGIONAL FİLİALLAR

- Cəlilabad Filialı** – H.Əliyev pr., Cəlilabad şəhəri
- Gəncə Filialı** – Abbaszadə küç., 32, Gəncə şəhəri
- Göyçay Filialı** – H.Əliyev pr., 96, Göyçay şəhəri
- Xaçmaz Filialı** – N.Nərimanov pr., 215, Xaçmaz şəhəri
- Qazax Filialı** – H.Əliyev pr., Qazax şəhəri
- Lənkəran Filialı** – H.Aslanov pr., Lənkəran şəhəri
- Mingəçevir Filialı** – Ü.Hacıbəyov küç., 98a, Mingəçevir şəhəri
- Nizami Filialı** – Xətai pr., 110, Gəncə şəhəri
- Salyan Filialı** – Y.Qasımov küç., Salyan şəhəri
- Şəki Filialı** – M.Ə.Rəsulzadə küç., 17, Şəki şəhəri
- Zaqatala Filialı** – F.Əmirov küç., 29/1, Zaqatala şəhəri

Bizim Səhmdarlar

www.accessbank.az

AccessBank Azərbaycan
Ələvsət Quliyev küç., 137
Bakı, AZ 1000 Azərbaycan
Tel: (994 12) 493 07 26
Faks: (994 12) 493 07 96

Bu hesabat yenidən emal olunmuş kağız üzərində çap olunub

Hesabat İngilis dilində də mövcuddur.
Hesabatın hər iki dildə variantı ilə həmçinin bizim saytımızda tanış ola bilərsiniz.
This report is also available in English. Both versions are also on our website.